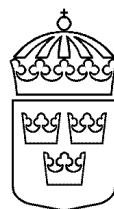

Riksdagens protokoll

2004/05:32

Torsdagen den 18 november

Kl. 12.00 – 16.32

Protokoll
2004/05:32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 november.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Susanne Eberstein* (s) avsagt sig uppdraget som ledamot i justitieutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och justitieutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Susanne Eberstein* som ledamot i skatteutskottet och *Britta Lejon* som ledamot i justitieutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet

Susanne Eberstein (s)

ledamot i justitieutskottet

Britta Lejon (s)

Remissdebatt

Remissdebatt

Anf. 1 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka Folkpartiet som har tagit initiativ till den här debatten. Det finns all anledning att uppmärksamma att den här propositionen nu läggs på riksdagens bord.

Det är könsmaktsordningen där män är överordnade och kvinnor underordnade som ligger till grund för att kvinnor tvingas stå ut med att bli sexualiserade, objektifierade, negligerade och diskriminerade. Det är samma könsmaktsordning som också gör att kvinnor blir lägre värderade i många olika sammanhang. Det är de värderingar och attityder som skapas i nuvarande könsmaktsordning som förklarar att kvinnor som har utsatts för sexualbrott inte tas på allvar och inte får den bästa hjälpen. Deras anmälningar utreds inte professionellt utan läggs helt sonika ned, trots att kvinnan kanhända kan uppge när, var och hur det skedde och vem som har förgripit sig på henne. Är kvinnan dessutom socialt utsatt, kanhända prostituerad och tillika missbrukare, slår både klass- och könsmaktsordningen till fullt ut.

Brottsofferforskningen visar att det är stor skillnad på hur rättsväsendets olika aktörer väljer att tillgodose eller att underlåta att tillgodose brottsoffrens mänskliga rättigheter. Jag menar att det inte är någon tillfällighet att brott mot kvinnor fortfarande kan tas på mindre allvar. Det har med könsmaktsordningen att göra, och det är de grundläggande värderingarna som speglas i de attityder som legitimerar ett beteende som bortser från kvinnors självklara rättigheter. Klargörande forskning och samhällets egen statistik visar entydigt att det är så. Kvinnojourer och andra som kommer i kontakt med utsatta kvinnor har under många år berättat att det är så här det ser ut.

Fru talman! Det har varit värre. De senaste årens satsningar på utbildning och på att ta fram nya metoder för utredning och lagföring har haft betydelse. Men vi har ingen anledning att slå oss till ro. Det är långt kvar innan alla, utan undantag, får sin rätt tillgodosedd.

Därför är den här propositionen, som vi i dag fått på riksdagens bord, både viktig och efterlängtd. Här har vi nu ett förslag som väldigt många människor varit engagerade i att få fram. Förutom Sexualbrottskommittén som arbetade under ett par år har ett stort antal remissinstanser yttrat sig. Ett antal frivilligorganisationer har funnits med i återkommande samtal med regeringen under resans gång och gett sina synpunkter. Lagrådet har behandlat förslaget, och regeringen har nu lämnat sin proposition.

Nu är det dags för riksdagen att ta över. Jag ser fram emot att få ta del av övriga partiers reaktioner på regeringens och samarbetspartiernas förslag. I en sådan här fråga som har så stor betydelse för så många och under lång tid framöver, hoppas jag att vi fram i februari, när beslut ska fattas, kan vara överens om så mycket som bara är möjligt, helst allt.

Vi har alltså nu ett förslag till en ny sexualbrottslag som ska förbättra skyddet mot sexuella kränkningar och göra det tydligt att varje människa, man som kvinna, vuxen som barn, har rätt till sin sexuella integritet och sitt självbestämmande. Utgångspunkten i förslaget är att alla människor, oavsett kön och ålder, har rätt att bestämma över sin egen kropp och sin egen sexualitet och att ett nej är ett nej.

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte gå igenom hela förslaget i detalj här, och det är inte heller meningen med den här remissdebatten. Jag vill ändå nämna att det i propositionen finns förslag om straffskärpningar på ett flertal punkter. Det är fler gärningar än i dag som ska bedömas som våldtäkt. Det är fler gärningar som kommer att bedömas som grov våldtäkt. Kravet på tvång sätts lägre.

Det blir alltså fler gärningar som ska bedömas allvarigare än i dag. Ett sådant exempel är när fler än en gärningsman utsätter någon för sexuella övergrepp. En sådan handling kommer genomgående att bedömas som grov. Begreppet hjälplöst tillstånd förtydligas och framför allt utökas, till och med uppräknas i själva lagtexten.

Fru talman! Vi har alla under årens lopp upprörts över friande domar som gällt sexualbrott mot barn. Det har varit fråga om sexualbrott där förövarna gått fria i sådana fall där man inte har kunnat bevisa att barnet har tvingats utan påståtts, av den vuxne naturligtvis, självant ha medverkat i den sexuella handlingen. I själva verket vet vi att gärningsmän som förgriper sig på barn sällan tar till våld. De behöver inte göra det. Övergreppen sker med helt andra metoder. Är det så att övergreppen pågår under lång tid anpassar sig barnet till situationen och övergreppen blir på så sätt normaliserade för barnet.

I förslaget i propositionen delas lagtexten upp så att brott mot vuxna behandlas för sig och brott mot barn för sig. När det gäller barn slopas kravet på tvång helt och hållet. När det gäller brott mot barn förändras också preskriptionsreglerna. De kommer att gälla från det att barnet har fyllt 18 år oavsett när övergreppet har begåtts.

Begreppet sexuellt umgänge som i dag finns i lagen tas helt bort. Det är ett uttryck som leder tankarna till ömsesidighet. I stället kommer man att använda begreppet sexuell handling. Sexköpslagen arbetas in i brottsbalken, och den utökas något.

Jag skulle kunna fortsätta att räkna upp ändringar och paragrafer, men jag ska inte göra det. Jag tänkte ägna några minuter åt samtyckesdiskussionen. Vi har två kraftiga skäl för att inte införa en regel som säger att man med bristande samtycke som enda grund, utan någon annan kringbevisning, skulle kunna vara skäl för att döma någon för våldtäkt.

Den första är att detta är en främmande ordning. Vi har inte den ordningen i Sverige att det är den tilltalade som ska bevisa sin oskuld utan det är åklagaren som ska bevisa att det han har lagt den tilltalade till last också har skett.

Det är den första, inte oviktiga, invändningen. Den andra är att alla remissinstanser inklusive Lagrådet, inte minst erfarenheterna från England och våra egna överväganden pekar på att det skulle bli en olycklig fokusering på brottsoffret. För att man ska kunna visa att det har föregåt ett samtycke kommer naturligtvis brottsoffrets beteende att hamna i fokus. På vilket sätt har brottsoffret signalerat och varit tydligt med att det inte har samtyckt till den sexuella handlingen? Det är precis tvärte-

mot den ordning som vi vill ha. Vi vill ha fokus på gärningsmannen och hans agerande – jag säger ”hans”, för det är oftast fråga om män – inte på hennes.

Den diskussion som har förts de senaste åren när ett och annat klavertramp i domstol har begåtts har haft fokus på brottsoffrets tidigare sexuella erfarenheter, klädsel, hur mycket hon druckit och så vidare, och det är absolut inte en utveckling som vi på något sätt vill ska fortsätta. Tvärtom lyfter vi i propositionen fram att ordningen i domstolen ska vara den att fokus är på gärningsmannen och inte på brottsoffret.

Det finns mycket mer som vi hade kunnat säga, fru talman, men jag förstår att man väntar på att jag ska sluta nu.

Anf. 2 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Förra året anmäldes 10 142 sexualbrott, varav 2 565 gällde våldtäkt och grov våldtäkt. Det senare är en ökning med 17 %. Detta betyder mer än 200 våldtäkter i månaden och 50 i veckan. Det är förfärande siffror, en verklighet som är svår att ta till sig. Vad värre är: Trots att viljan att anmäla brotten har ökat finns det anledning att tro att mörkertalet fortfarande är väldigt stort.

Jämför man dessutom andelen anmälda brott med antalet domar blir offrens utsatthet tydliggjord. Totalt hade vi förra året alltså 10 142 anmälda sexualbrott men bara 630 domar. Det anmäldes 2 565 våldtäkter. Det blev 131 domar. 103 av dem innehöll fängelse som påföljd.

Kort sagt visar fakta att antalet anmälningar när det gäller grova sexualbrott ökar, samtidigt som det ganska sällan blir en dom och en allvarlig påföljd. Den här verkligheten är naturligtvis någonting som vi måste utgå från när vi nu ska pröva de förslag till förändringar i lagstiftningen som regeringen har föreslagit. Vi är alla medvetna om att bevisföringen, inte minst när det gäller våldtäkt, är väldigt besvärlig. De grova överfallsärendena kan man reda ut, men det är svårare när övergreppen skett utan vittnen, inte sällan i det egna hemmet. Ord står mot ord, bevisen saknas eller är svårtolkade.

Med höga krav på rättssäkerhet, vilket vi måste ha i all rättsskipning, är det viktigt att fråga sig om vi med lagstiftningens hjälp kan nå längre än vad vi gör i dag. Med reservation, fru talman, för den korta tid för genomläsning av propositionen som oppositionen har haft, kan jag ändå säga att det är tveksamt om de föreslagna förändringarna leder till att fler brottslingar kan fällas. Därmed är inte sagt att alla förändringar är dåliga. Tvärtom har jag hittat ganska många bra saker i de förslag som har lagts fram.

Ett förslag handlar om att våldtäktsbegreppet ska utökas och att kravet på tvång ska sättas lägre. Frågan är om det gör lagstiftningen klarare. Är inte risken att ett vidare begrepp, där också handlingar som inte allmänt upplevs som våldtäkt kallas för våldtäkt, eroderar värdet av begreppet? Visserligen har regeringen efter en massiv kritik från remissinstanserna, framför allt från sådana som dagligen arbetar med de här svåra ärendena, valt att justera förslaget i enlighet med vad Lagrådet har tyckt. Frågan är om det räcker. I vart fall kommer vi moderater att ställa oss den frågan under vårt arbete innan vi ska lämna våra synpunkter.

Ett annat förslag gäller att barns integritet stärks genom att det inte kan bli fråga om att pröva barnets ansvar eller agerande vid sexuell hand-

ling. Den vuxne får ta hela ansvaret när barn utnyttjas. Det är ju en klok och ganska självklar förändring, kan man tycka.

Likasa förlängs preskriptionstiden för sexualbrott mot barn, vilket är bra. Man kan alltid diskutera hur preskriptionstid ska beräknas, men det viktigaste för oss är att övergrepp mot barn oftare än i dag kan redas ut och rätt skipas. Av det skälet har vi moderater också diskuterat om man inte borde förlänga preskriptionstiden för barnpornografibrott eftersom det är mycket svårutrett och ofta tar lång tid. Det är i dag svårt att fälla dem som man sagt borde kunna fällas just på grund av tidsaspekten.

Regeringen föreslår i två fall skärpta straff genom en höjning av straffmaximum. Möjlighet till stränga straff är en viktig signal om att man ser allvarligt på köp av sexuella tjänster, att man utnyttjar barn, grovt koppleri och allt det här. Samtidigt är knappast straffskalan det helt avgörande. Den fråga som måste ställas är naturligtvis om domstolarna just när det gäller de här ärendena, till skillnad från nästan alla andra, utnyttjar den fulla straffskalan i dag. Vi vet att rätterna ofta hamnar i den nedre delen av straffskalan också för väldigt grova brott. Det beror på alla olika signaler och förbehåll som finns i den förda kriminalpolitiken. Från moderat sida anser vi nog att den viktiga uppgiften, att reda ut den problematiken, faktiskt återstår och inte finns med i det underlag som vi har fått nu.

Värderingarna och attityderna när det gäller manligt och kvinnligt, när det gäller individens frihet och inte minst sexuell integritet varierar ju över tid och i olika kulturer. Mänsklig samlevnad är en komplicerad fråga. Samhällsutvecklingen och internationaliseringen har inte gjort saken enklare. Det kan man ofta se om man går bakom statistiken och tittar på fallen, på ärendena, och möter människorna.

Det ligger ett väldigt stort ansvar på regering och riksdag att offensivt informera om och argumentera för de värderingar som vår lagstiftning bygger på. Jag tycker att Elisebeht Markström gjorde det lite enkelt för sig när hon skylldes alla problem på någon tänkt könsmaktsordning, när det faktiskt handlar om konflikter och kollisioner som vi kan reda ut och också om praktiska frågor som går att hantera.

Jag tror att det är nödvändigt att identifiera problem av olika slag i de samlevnadsfrågor som det handlar om och även att identifiera bekymmer som bottnar i kulturella och religiösa föreställningar. Samtidigt måste vi se till att rättsväsendet har den kraft som behövs för att se till att svensk lag förstås och efterlevs.

Bristen på anmälningar som leder till utredningar som fungerar i domstolen, att det blir så få domar och så vidare handlar inte bara om brister i lagstiftningen utan också om att vi har för få kunniga poliser, för få människor som har insikt i de problematiska frågeställningar som det handlar om. Det finns brister när det gäller bemötande och mängder av sådana frågor, och jag tycker att när vi har ambitionen att få en bättre tingens ordning – för det tror jag att vi är övertygade om – ska det här vara med i sammanhanget. Jag tror nämligen också att det finns väldigt mycket utanför propositionen som måste göras för att tryggheten för män och kvinnor ska öka, inte minst för att kvinnors rätt ska hävdas bättre än i dag.

Prot. 2004/05:32
18 november

Remissdebatt

Anf. 3 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Överallt och i alla tider har våldtäkter och grova sexualbrott i andra former använts av män som ett sätt att förtrycka kvinnor. Det gäller inte bara i krig i andra länder. Det gäller också i Sverige och dessvärre även i dag.

Nu har justitieutskottet fått ett sedan länge efterfrågat lagstiftningsärende, nämligen en reformerad sexualbrottslagstiftning. Länges har vi i riksdagen debatterat dessa svåra frågor, men ännu fler människor har med glöd debatterat dessa frågor utanför riksdagen. Huvudfrågan har varit kvinnors upplevda och deras verkliga rättstrygghet om de utsätts för sexualbrott och därmed en personlig katastrof.

Regeringen har valt att förlita sig på Vänsterpartiet och Miljöpartiet i fråga om sexualbrottslagstiftningen. Jag och Folkpartiet liberalerna hade gärna sett att man under den långa tid som regeringen har berett frågan faktiskt hade försökt förankra sig något bredare i riksdagen. Min ambition är ju att vi ska ha så lite politiska motsättningar som möjligt om straffrätten och att de lagar som presenteras inför riksdagen har ett så brett stöd som möjligt för att öka långsiktigheten i och förtroendet för vår straffrättslagstiftning. Jag kan konstatera att justitieminister Thomas Bodström inte är här i dag, när vi ska diskutera frågan.

Massmedier, rapporter, böcker och utredningar har pekat på att kvinnors ställning som brottsoffer när det gäller sexualbrott är ofattbart svag i praktiken. "Rättslös" är ett inte ovanligt epitet för den känsla som kvinnor alltför ofta får när de blivit utsatta för ett av de vidrigaste brotten – den största integritetskränkning som man kan tänka sig som människa.

Vi har som lagstiftare ett särskilt ansvar för att våra lagar är både effektiva och rättssäkra. Det är en mycket svår balansgång, kan man lugnt påstå, men desto viktigare är det att vi tar detta uppdrag att balansera detta på djupaste allvar.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att vi inte överdriver betydelsen av olika lagtekniska lösningar och vilka ord som används för vidriga gärningar. Sexuellt våld är i alla former redan i dag i huvudsak brottsligt över hela skalan. Problemet har framför allt visat sig när det gäller modet att våga anmäla, bemötandefrågor, samverkan mellan polis och åklagare och dokumentation, inte minst vad gäller rättsintyg som håller genom en hel rättsprocess. Utan att regeringen också möter dessa frågor på ett rationellt sätt och med starkt fokus på förbättringar kommer det nu aktuella förslaget att hjälpa föga vad gäller rättstryggheten för utsatta kvinnor. Jag vill understryka att det av vår grundlag framgår tydligt att det är regeringen allena och inte riksdagen som har ansvar för styrningen och verksamheten i våra myndigheter.

I debatten kring denna lagstiftning är jag nämligen lite bekymrad över att regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet försöker ge intryck av att sexualbrott nästintill kommer att upphöra den 1 april 2005, då det är tänkt att lagstiftningen ska träda i kraft. Elisebeht Markströms inlägg var inte ett sådant exempel, utan det var mycket ödmjukt, tycker jag, men ibland hör man i debatten att det ska lösas, och det ska bli annorlunda. Jag tror i alla fall att det är en farlig bild att måla upp.

Ännu fler hårt arbetande poliser med rätt spetskompetens, outtröttliga åklagare, gärna samarbetande i familjevärldsenheter i hela Sverige, än mer kunniga domare och kvalificerade rättsintyg från kvalificerade lä-

kare: Utan dessa kommer det att vara svårt att få någon enda ytterligare gärningsman fälld för sexualbrott, detta oavsett vad vi kallar brotten eller vilken lagteknisk lösning vi väljer.

Man måste också ha med att det på lång sikt handlar mycket om förebyggande arbete. Visst är det så – där håller jag med Elisebeht Markström – att det ändå finns strukturer som gör att människor beter sig som de gör. Det finns män som anser sig ha rätt att begå våld mot kvinnor på de grövsta sätten. Då pratar vi om insatser tidigt i förskolor. Vi kan prata om specialinsatser av poliserna i områden där det finns gäng som har helt sjuka föreställningar om kvinnor etcetera, vad gäller själva brottsbekämpningen och de myndigheter som har ansvar för detta. Men det gäller också det reparativa, att vi har ett bra stöd och en uppföljning som gör att kvinnor vet att man kan få hjälp och stöd om man har råkat ut för denna personliga katastrof, hjälp på vägen in i rättsprocessen.

I en remissdebatt i en sådan här viktig fråga kan man inte helt låsa sig i sina politiska ställningstaganden. Folkpartiet liberalerna kommer nu nogsamt att läsa regeringens förslag, underlag och analys till en ny sexualbrottslag. Vi kommer om två veckor att leverera en motion där vi lyfter fram förtjänster och förslag på förbättringar i sexualbrottslagstiftningen.

Jag kan dock redan nu avslöja att vi tycker att det är bra att själva våldtäktsbegreppet breddas. Folkpartiet menar att regeringen förtjänstfullt har argumenterat för att sjuka beteenden faktiskt kallas vid sitt rätta namn. Vi anser också att det är rätt att gå vidare med längre preskriptionsregler som har föreslagits, även om jag tror att vi kan tänka oss att gå ännu något längre på något område.

Men jag vill också redan nu markera att vi känner en viss tveksamhet, liksom Lagrådet gör, inför att regeringen inte funnit det nödvändigt att mjuka upp rekvisitet om att en person ska ha befunnits i hjälplöst tillstånd och låta straffbestämmelserna också omfatta det fall att en person ska ha befunnit sig i en så kallad särskilt utsatt situation.

Regeringen menar nämligen i propositionen att kriminaliseringens räckvidd i stora drag är avsedd att vara densamma som enligt den nu gällande lagen. Detta innebär att den praxis som hittills utvecklats när det gäller innebörden av till exempel rekvisitet hjälplöst tillstånd, kommer att vara vägledande även i fortsättningen. Det är alltså fortfarande den så kallade Tumbadomen från Högsta domstolen som lägger fast praxis om hjälplöst tillstånd samt den tidigare praxis vi har vad gäller så kallat eventuellt uppsåt. Det ligger kvar. När regeringen dessutom i propositionen avfärdar det förslag om en hotfull situation som Sexualbrottskommittén vill införa, pekar regeringen på att det faktiskt ligger i sakens natur att det kan vara svårt att bevisa just en straffbar hotfull situation eller annat straffbart uttalande hot ska ha ägt rum. Detta är ju samma sak som gäller att bevisa hjälplöst tillstånd.

Därför har vi svårt att se hur regeringens lagstiftning i denna del i praktiken kommer att förändra något i sexualbrottsmålen i avgörande riktning, förutom att själva brottsrubriceringen, våldtäkt, kommer att stämma bättre överens med det allmänna rättsmedvetandet – och det är ju en god gärning i sig. Vi kommer alltså att nogsamt överväga om det faktiskt inte är så att det finns övervägande skäl – inte tvärtom – för att i lagtexten föra in begreppet särskilt utsatt situation. Denna fråga, hävdar vi, är i praktiken betydligt större och viktigare än den fråga om samtycke

Prot. 2004/05:32
18 november

Remissdebatt

som jag vet att några av kollegerna i justitieutskottet kommer att tala en del om. Jag tror att det här är mer avgörande för att få en kraft till att bekämpa och markera, och faktiskt också för att få fler människor fällda.

Vi hörde tidigare hur många sexualbrott som anmäldes 2003. Det finns inga tecken på att det ska se särskilt mycket bättre ut under innevarande år. Vi vet också om att av de brott som anmäls är det väldigt få som klaras upp. Vi vet också om att i förhållande till de brott som klaras upp och anmäls så finns det ett mörkertal som många, bland annat Kvinnoforum, hävdar är mycket större, femdubbelt större, än de verkliga brotten.

Därför är de här kommande två veckorna så viktiga. Rättstryggheten för kvinnor måste stärkas i Sverige. Folkpartiet liberalerna kommer alltså nu att vrida och vända på propositionen om en ny sexualbrottslagstiftning. Vi kommer att försöka finna förbättringar av det som redan är bra i många delar för att ändra på det faktum att så många kvinnor i dag upplever och finner att rättstryggheten inte är till för dem. Kvinnor har ju faktiskt samma rätt som män att känna sig rättstrygga i Sverige.

Anf. 4 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag vet att Johan Pehrson är väl engagerad i de här frågorna. Han pratar ofta varmt och gärna om kvinnofrid, som man väl kan förkorta det hela.

Jag vill först säga att jag hoppas att vi blir överens så småningom, och jag önskar dig välkommen. Även om ni inte har varit med tidigare så har ni ju alla chanser nu, och uppfattningar har ni säkerligen om de här förslagen. I grunden handlar det om könsmaktsordning. Män är överordnade kvinnor och kvinnor underordnade män. Det förklarar, på individnivå, en mängd övergrepp mot kvinnor.

Trots resurser inom rättsväsendet – de olika rättsvårdande myndigheterna får ju en del resurser varje år – kan man, om man försöker jämföra hur man arbetar med de frågor som rör just kvinnor, se att kvinnor blir sämre behandlade än andra. Kan det, Johan Pehrson, ha sin förklaring i könsmaktsordningen? Håller du med mig om att det kan vara så?

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ja, absolut. För att bekämpa den strukturella underordning som kvinnor i Sverige befinner sig i och som visar sig på många sätt – så tycker jag att det är – tror jag att man måste lösa detta på två fronter. Det handlar för det första om det individuella planet. Det finns människor, i huvudsak män, som begår monstruösa och helt oförklarliga handlingar, vilka jag inte känner någon som helst personlig skuld för, annat än i den meningen att jag uppenbart inte har levererat tillräckligt med argument som skulle fått Elisebeht Markström och andra socialdemokrater i kammaren att känna att det är viktigt att satsa på bland annat familjevåldsenheter i varje polismyndighet i hela landet. Så ser det inte ut i dag, trots att vi kräver detta. Det är den ena delen.

För det andra är det viktigt att det, när man pratar om detta, på det kollektiva planet finns signaler och värderingar över hela skalan, från våra förskolor, där det visar sig att unga pojkar beter sig på ett sätt som på många håll behöver styras upp, vidare ända upp till våra domstolar.

Den förskola som mina egna barn går i jobbar mycket aktivt med jämställdhetsarbetet, vilket jag är glad för.

Det är klart att det här och var också i våra domstolar finns värderingar, strukturer och tänkesätt som inte är helt uppdaterade, om jag uttrycker mig milt. Jag vill dock understryka att de utgör ett stort undantag. De flesta domare på området visar stor förståelse för allvaret i brottet och stor respekt för den våldsutsatta kvinnan.

Anf. 6 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ja, det stämmer säkert. Problemet är bara att på vägen till domstol träffar kvinnorna på en rad andra aktörer inom rättsväsendet, oftast män, som inte tar dessa frågor på allvar. De flesta kvinnors ärenden hamnar ju aldrig i domstol. Det var egentligen det jag undrade över, och det utvecklade du också något.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt och fundera lite högt tillsammans med dig vad du menar med att säga att det finns sjuka föreställningar i förorterna och i gängen i förorterna. De ska så att säga stå i skottgluggen för sexualbrotten i vårt land, och för brott mot kvinnor och flickor över huvudet taget, när vi vet att våld mot kvinnor, sexuella övergrepp mot kvinnor, i själva verket ständigt förekommer landet runt och i alla samhällsklasser, på alla nivåer och i alla grupperingar. Det är min själ inget som är begränsat till några gäng i förorterna.

Jag hörde dig säga detta i TV i går. Ta nu chansen och förklara för oss andra vad exakt du menar med att peka ut grabbarna i förorterna som i första hand ansvarar för våld och övergrepp mot kvinnor och flickor.

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! När det gäller det första som togs upp vill jag säga till Elisebeht Markström att ansvaret för situationen vid våra myndigheter, det faktum att de inte bemöter kvinnor på ett korrekt sätt, sedan tio år åvilar dig och Socialdemokraterna. Det är du som har ansvaret för detta. Det är du som i tio år haft möjlighet att via regeringsmakten ändra på detta. Det är nämligen bara ni som enligt grundlagen styr myndigheterna.

Sedan till det andra som togs upp. Ja, jag hade förmånen att medverka i en debatt som handlade om våld mot kvinnor. I dag talar vi om sexualbrott mot kvinnor. Tyvärr kan man konstatera att detta hänger ihop. Våldsamhet mot kvinnor kan lätt leda till sexualbrott mot kvinnor.

Då hävdar jag detta, och det är lite obehagligt att jag gör det. Jag träffar många poliser och många andra människor som jobbar i några av de mest segregerade förorterna i Sverige, bland annat i Stockholm, vilka berättar för mig om den enormt positiva kraft som finns där ute, om alla de människor som gör sitt bästa för att förändra det utanförskap som de befinner sig i till något positivt.

Men de berättar också om den miljö som skapat unga människor, inte sällan unga män oavsett etnisk bakgrund, som valt en tragisk väg både för sig själva och också för alla de människor som kommer i deras väg. De är totalt okänsliga, totalt respektlösa, i sin behandling av kvinnor, inte minst unga kvinnor. Om vi inte genom förebyggande arbete bryter upp dessa gäng kommer de att fortsätta att skövla unga människors liv. Det vill jag förändra.

Prot. 2004/05:32
18 november

Remissdebatt

Det är obehagligt att detta sägs, men det är nödvändigt. Jag har inte lust att peka ut någon. Det är inte huvudproblemet eftersom detta i grunden är ett strukturellt problem, men om det på vissa håll finns sjuka symptom måste vi våga säga det.

Anf. 8 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Eftersom Peter Althin är i Göteborg och mäter snödjupet i dag får jag vara med i justitieutskottet då jag tidigare engagerat mig en del i just denna fråga.

Att i riksdagen kunna ha en remissdebatt med anledning av en ny sexualbrottslag känns som en högtidsstund. Därför är det lite beklagligt att Thomas Bodström inte är här i dag, vilket jag hade förväntat mig. En remissdebatt innebär att vi, när vi fått propositionen, ska ha möjlighet att ställa frågor och kunna föra en analytisk diskussion om innehållet i propositionen. Vi har ju inte hunnit detaljläsa den, men den har ändå väckt frågor på vägen.

Jag förstår att Elisebeht Markström är ställföreträdande justitieminister i dag. Min förhoppning är att hon också ska kunna besvara våra frågor.

Det är sex år sedan som regeringen tillsatte en utredning som skulle se över bestämmelserna om våldtäkt. En av de frågor som utredningen fick i uppdrag att utreda var om man skulle tillmötesgå de krav som hade framförts att en kvinnas nej till sexuella handlingar alltid ska respekteras med ett nej också i lagens mening.

Utredningen presenterade sitt förslag för tre och ett halvt år sedan. Detta har gått i vad som får betecknas som snigelfart, men den som väntar på något gott väntar aldrig för länge. Justitieministern har motiverat denna mycket utdragna process med att Sexualbrottskommitténs förslag inte var tillräckligt bra. Det kan man delvis hålla med om.

När propositionen nu läggs fram finns där en hel del som är bra, inte minst när det gäller att skärpa straffen för övergrepp mot barn. En sådan förstärkning har behövts länge. Den är välkommen. Annat fortsätter att fattas. Kristdemokraterna har länge krävt att brottsbalken ändras så att en våldtäkt alltid ska anses som en våldtäkt också i lagens mening, att övergrepp mot de mänskliga rättigheterna ska beivras också när det handlar om våldtäkt mot kvinnor. Det innebär i praktiken att det ska vara straffbart att ha sex med en kvinna mot hennes vilja och därmed att ett nej ska respekteras.

Det är med anledning av detta som jag skulle vilja ställa en fråga till Elisebeht Markström. Jag ska ge ett exempel, och jag skulle vilja höra ifall den händelse som refereras i exemplet är straffbar enligt det framlagda lagförslaget. Elisebeht Markström svävar lite på målet genom att säga att ett nej alltid är ett nej, men ändå inte alltid, för fokus får inte läggas på brottsoffret – om jag kort sammanfattar det hela.

Är följande händelse straffbar? En man utför en sexualhandling mot en kvinna trots att han är fullt klar över att hon inte vill ha sex med honom. Det sker i hennes lägenhet. De är bekanta. Hon är inte berusad. Han är vältränad och väger 95 kg. Hon väger 50 kg. Hon gör inte motstånd, bara tiger medan det pågår. Är det en straffbar handling enligt den nya sexualbrottslagen? Jag hoppas få ett rakt besked i den frågan.

Min andra fråga är: Förändras bedömningen om kvinnan försöker hindra honom genom att göra motstånd? Det var två frågor.

Även Lagrådet har varit väldigt kritiskt mot justitieministerns förslag. Det menar att Bodström inte tillräckligt noga har analyserat en dom mot Bulgarien i Europadomstolen. Domen innebär att Sverige för att inte bryta mot Europakonventionen behöver införa en lagstiftning som straffbelägger alla sexuella handlingar som inte bygger på samtycke.

Även den internationella domstolen för forna Jugoslavien har i ett flertal domar kommit fram till att sexuella handlingar som företas utan offrets fria samtycke är våldtäkt. Bland EU:s medlemmar har i varje fall Belgien, Irland och Storbritannien redan lagar som innebär att sexuella handlingar som företas utan samtycke anses som våldtäkt.

Man kan fundera lite om en svensk kvinnas nej ska vara mindre värt än ett nej som utropas i ett krigsområde eller om det sägs på franska eller engelska. Storbritannien har i varje fall med anledning av utfallet i Europadomstolen ändrat sin sexualbrottslag och kräver nu samtycke.

Justitieministern har på en fråga i en interpellationsdebatt här i kammaren anfört att det skulle ta år av utredning att få fram ett sådant lagförslag som Lagrådet har åberopat borde utredas närmare. Det kan man naturligtvis tycka. Det beror på vilken arbetstakt man har och hur arbetsför man är. Ibland går det bra att snabbutreda saker. Det kan gå ganska fort med vissa saker. Storbritannien har lyckats med det efter det att domen föll för nästan ett år sedan.

Fru talman! Det vore intressant att höra Elisebeht Markströms bedömning av den brittiska lagen. Är den på något sätt undermålig? Är den dålig? Är den inte fungerande? Vad finns det för synpunkter på detta? Här kan finnas erfarenheter som vi kan dra nytta av när vi ska skriva ny svensk lag på området.

Det hade varit intressant att höra justitieministerns syn på hur vi ska gå vidare. Är detta dokument tillräckligt enligt justitieministerns sätt att se? Eller avser man på Justitiedepartementet att följa Lagrådets anvisningar och arbeta vidare med frågan för att komma ett ytterligare stycke på väg?

Upprördheten har varit stor hos många kvinnor och män som upplever att det har funnits en rättslöshet på området. Om vi inte når ända fram med den föreslagna lagen – som vi naturligtvis ska lusläsa och återkomma med synpunkter på i den motion som vi ska skriva – och den inte är tillfyllest: Hur ser då framtiden ut? Vad är man beredd att pröva från Justitiedepartementets sida?

Rättstryggheten måste stärkas för kvinnor, säger Johan Pehrson. Så tillvida tror jag att vi är fullständigt överens i den här kammaren. Ett litet stycke väg har vi gått med den föreslagna lagstiftningen. Om den är tillräcklig återstår att se. Vi ska gå hem och läsa förslaget. Det hade varit bra om vi kunnat få ställa frågor direkt till justitieministern.

Anf. 9 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Med all respekt för att Maria Larsson inte har kunnat lusläsa propositionen som vi fick i förrgår kväll tänkte jag berätta att i propositionen behandlar regeringen Lagrådets frågeställningar kring Bulgariendomen. Det finns att läsa i propositionen. Det kan Maria Larsson göra och sedan återkomma.

Jag tänker inte gå in och agera domare i något slags fiktiva fall. Det vore fullständigt knasigt av mig att göra på det sättet. Det tänker jag heller inte göra. Jag fick också en fråga om England och om jag tycker att deras lagstiftning inte är tillfyllest. Jag är kanhända inte rätt person att bedöma det fullt ut, men jag kan läsa innantill.

Det har jag gjort i Sexualbrottskommitténs betänkande. Där står det att det då i England – det här var 1998, och det är några år sedan – pågår en ganska livaktig debatt kring just den här lagstiftningen. Man har haft och har de konsekvenser som jag pekar på, nämligen att brottsoffret hamnar i fokus i rättshanteringen. Det är en bieffekt av den lagstiftning som England har som vi gärna vill undvika. Vi har inte för avsikt att ha en ordning där brottsoffrets agerande blir det som kommer att synas snarare än gärningsmannens.

Vore Peter Althin här i dag skulle jag ha frågat honom: Vore det inte mumma för en försvarare att få tillgång till en sådan lagordning att man fick fråga ut brottsoffret i stället för att fokus hamnar på hans klient? Nu är han inte här, så jag får ställa frågan en annan gång.

Anf. 10 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Sexualbrottskommitténs betänkande ligger ganska många år tillbaka i tiden. Efter det har det hänt fler saker i Storbritannien. Det var den aktuella situationen som jag frågade efter. I Storbritannien bedömde man Europadomstolens dom som avgörande för att man skulle skriva om sin egen lag. Det hade varit intressant att få en belysning av den aktuella lagen, inte av det som hände för så länge sedan och som inte har bäring på den lag man har infört i dag.

Det är lite beklagansvärt att Elisebeht Markström väljer att undvika att svara på frågan i det aktuella fallet. Det är nämligen den springande punkten och en avgörande fråga. Som lagstiftare måste man ha en tanke om vilka situationer som lagen ska inrymma. Jag gav två exempel. I det första exemplet fanns det inte ett aktivt samtycke, och det fanns heller inte något motstånd. I det andra exemplet fanns det ett motstånd.

Det blir ganska otydligt när man på s. 41 i propositionen kan läsa följande: ”Vidare bör det framhållas att frågan om offret gjort motstånd saknar betydelse för tillämpningen av den svenska våldtäktsbestämmelsen.” Det finns många frågor som kvarstår. Elisebeht Markström har fortfarande en replik på sig att förtydliga i det avseendet.

Anf. 11 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag får återkomma till Bulgariendomen. Det Europadomstolen har gjort är att man har kritiserat hur Bulgarien har hanterat ett särskilt ärende som rörde en flicka på 14 år som varit utsatt för flera vuxna män. Det Europadomstolen har gjort är att den har kritiserat Bulgarien för dess tillämpning i just det här särskilda ärendet.

Att från det dra slutsatsen att Sveriges lagstiftning ska skrivas om i den anda som Maria Larsson förespråkar är att gå alldeles för långt. Lagrådet har inte begärt att vi ska skriva om lagen på det sättet. Lagrådet har inte haft synpunkter på de nya paragraferna i den nya sexualbrottslagstiftningen. Lagrådet har begärt ett förtydligande från regeringen hur man ser på Bulgariendomen. Det har regeringen redogjort för i propositionen. Det kan Maria Larsson läsa där.

Sedan till frågan om samtycke. Maria Larsson kan kanske svara på en fråga. Anser Maria Larsson och Kristdemokraterna att det är oväsentligt att brottsoffret kommer att hamna i fokus i rättegångarna? Vi kommer i så fall att få läsa i varenda tidning framöver hur advokater har ställt intrikata frågor till brottsoffret, allt i akt och mening att utröna huruvida brottsoffret tillräckligt tydligt har visat det inte har förelegat ett samtycke.

Att låtas som att samtyckesfrågan inte har någon bärighet i svensk lagstiftning i dag visar på att man inte riktigt känner till hur lagstiftningen ser ut i dag.

Anf. 12 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att Elisebeht Markström bortser från det faktum att brottsoffret i allra högsta grad är i fokus i dag. Elisebeht Markström talar om det som att detta skulle bli en följd om man gjorde en förändring när det gäller samtycke.

Det är detta som är den stora problematiken; i dag står brottsoffret i fokus och det blir ändå oftast inte en fällande dom beroende på att samtycket saknar betydelse. Därvidlag blir det i så fall ingen skillnad. Om utgången kan bli att det blir en fällande dom när det gäller fler kvinnor som har utsatts för en våldtäkt så är det en vinst. Problematiken finns. Den är aktualiserad redan i dag i ett oändligt antal fall som vi har fått belysta i pressen. Det kan inte Elisebeht Markström bortse ifrån. Det är att beklaga att fokus riktas på brottsoffret. Det faktum att vi har haft det så med nuvarande lagstiftning får inte förhindra att vi försöker förbättra situationen när det gäller kommande lagstiftning. Men det är alltså en problematik redan i dag.

Vi vet hur Lagrådet agerar. När man ställer frågor och vill ha förtydliganden så indikerar det att man tycker att saker och ting inte är ordentligt utredda. Här hade det funnits en chans att göra det på ett helt annat sätt, vilket inte hade behövt ta år av utredningar. Det hade kunnat göras på ett snabbare och betydligt bättre sätt.

Anf. 13 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Den föreliggande propositionen *En ny sexualbrottslagstiftning* innebär på många sätt att vi nu kan ta viktiga steg framåt för att förtydliga och skärpa lagbestämmelserna, för att öka skyddet mot sexuella kränkningar och för att förstärka den sexuella integriteten och självbestämmanderätten. Vänsterpartiet står bakom propositionen. Vi har aktivt deltagit i utformningen av förslagen och texterna. Med detta sagt ska vi ändå alla ha i minnet att det inte räcker med aldrig så genomtänkta lagbestämmelser för att förhindra och beivra sexualbrott. Det krävs också att män och kvinnor i sin vardag allsidigt motarbetar och förebygger sexualbrott och sexualiserat våld. Det krävs att vi motarbetar rådande könsmaktsmönster, där det sexualiserade våldet är ett uttryck. Det krävs att rättsväsendet, precis som det understryks i propositionen, har kunskaper om offrens utsatthet och ser till att den rättsliga processen inte ytterligare bidrar till upplevelser av kränkningar. Det pågår ett viktigt arbete inom rättsväsendet, men ansträngningarna måste förstärkas.

Fru talman! Det finns många förslag till förändringar och skärpningar i den nu föreliggande propositionen, som sammantaget föreslås utgöra

brottsbalken 6 kap. Jag vill mycket kortfattat här beröra några av de viktigaste förändringarna.

Propositionen innebär, som vi har hört, en utvidgning av våldtäktsbrottet genom att kravet på tvång sätts lägre, vilket medför att fler sexuella övergrepp kommer att bedömas som våldtäkter. Både när det gäller våld och hot sätts gränsen lägre. Ytterligare en utvidgning av våldtäktsbegreppet utgörs av de så kallade utnyttjandefallen. Det innebär att en del av de nuvarande bestämmelserna i 3 § flyttas till våldtäktsparagrafen – 1 § i den nya lagstiftningen. Där finns en katalog över vad som kan betecknas som hjälplöst tillstånd där det sker ett otillbörligt utnyttjande genom samlag eller jämförlig sexuell handling. Dessa förändringar stämmer enligt Vänsterpartiets mening väl med det allmänna rättsmedvetandet och innebär ett erkännande av kritik som har framförts mot vad som i domar rubricerats som sexuellt utnyttjande men där kritikerna har menat att övergreppen borde kallas våldtäkter.

Även tillämpningsområdet för grov våldtäkt vidgas i propositionen. Det ska inte krävas lika mycket våld eller hot som i nu gällande lagstiftning för att det ska anses som grovt. En viktig förändring när det gäller det grova brottet är att det införs en tydlig bestämmelse om att brottet ska bedömas som grovt om det har begåtts av flera gärningsmän.

Fru talman! En annan mycket viktig nyhet i propositionen är att det införs en särskild straffbestämmelse om våldtäkt mot barn. Här tydliggörs att begrepp som frivillighet och samtycke över huvud taget inte är relevanta när det gäller att diskutera övergrepp mot barn. Sexuellt självbestämmande inträder efter 15 års ålder, och de som har samlag med barn under 15 år ska dömas för våldtäkt mot barn. När det gäller barn finns inga krav på tvång, våld eller hot som förutsättningar för att det ska anses som våldtäkt. Förutom våldtäkt mot barn regleras i egna straffbestämmelser andra sexualbrott mot barn. Vänsterpartiet anser att detta är viktiga förtydliganden och skärpningar.

Fru talman! Den så kallade sexköpslagen har inarbetats i kapitlets elfte paragraf. Där har också skett förtydliganden och en utvidgning av tillämpningsområdet. Brotsrubriceringen är alltså ändrad till singularis. Det räcker med *ett* köp av tjänst. Det har också införts en komplettering med att straffbestämmelsen gäller även om ersättning har utlovats eller getts av någon annan. Detta är naturligtvis avsett att träffa bland annat så kallad eskortservice. Därmed förtydligas lagen på ett i dag ganska oklart område, enligt Vänsterpartiets mening.

Fru talman! Sammantaget innebär den proposition som nu läggs på riksdagens bord för vidare behandling klara förbättringar och förtydliganden, som vi ser det i Vänsterpartiet. Men vi vet att dessa förslag inte ensamma löser problemet med sexualiserat våld och sexualbrott. Det måste till en kunskapshöjning i hela samhället, inte minst inom rättsväsendet. De frågorna tänker vi bevaka i alla möjliga sammanhang. Kopplat till propositionen finns tydliga skrivningar om vikten och värdet av att det ska ske en utvärdering av tillämpningen av lagen. Det uttrycks i en av de inledande texterna i propositionen: Det är därför självklart att regeringen kommer att följa upp tillämpningen av de lagändringar som nu föreslås och hur praxis har utvecklats i dessa hänseenden. Detta förutsätter emellertid att bestämmelserna har varit i kraft i en sådan tid att det finns underlag för att bedöma och utvärdera regleringen. En utgångs-

punkt bör vara att en uppföljning kan initieras inom ett par år. En sådan bör särskilt fokusera på våldtäktsbrottet och hur tillämpningen i det avseendet har fallit ut samt på det särskilda skyddet för barn mot sexuella kränkningar.

Detta var lite grann en replik till de undringar som gjordes om ifall detta är något slags slutlig produkt. Det här måste som sagt provas och följas upp; det är självklart.

Fru talman! Den nu framlagda propositionen innebär enligt Vänsterpartiets mening en tydligt förbättrad laglig grund för att bekämpa sexualbrott och sexualiserat våld. Men lagen måste åtföljas av att vi motarbetar de existerande myter som vi vet finns bland annat om mäns okontrollerbara sexualitet och synen på kvinnor som ständigt tillgängliga för män. Ett opinionsarbete om detta och för att över huvud taget stoppa det sexualiserade våldet är nödvändigt, och inte minst männen har här ett avgörande ansvar.

Anf. 14 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Rolf Olsson för att han faktiskt bryter upp lite av den vanliga demagogin från vänsterpartihåll om att allt detta bara är kollektiva lösningar. Jag tycker att det lyser igenom att Rolf Olsson här inser vikten av att det finns ett fungerande rättssystem och en fungerande rättskedja och att den kedjan aldrig är starkare än sin svagaste länk. Det finns en viss insikt om detta, och det tycker jag är viktigt.

Därför tänkte jag höra om Rolf Olsson är beredd att gå vidare och kanske stödja de krav som bland andra vi från Folkpartiet liberalerna för fram om att det ska finnas så kallade familjevåldsenheter inom varje polismyndighet för att få kraft i bekämpningen av bland annat sexualbrotten. Där jobbar man tätt, man säkrar bevis och man har det bästa bemötandet. Det finns på några ställen. Det är jättebra, men det måste finnas i hela Sverige!

Kan Rolf Olsson tänka sig att använda sin regeringsmakt och sin fria tillgång till justitieministerns kontor genom att lägga fram sådana förslag och visa och ta det ansvaret? Det går inte bara att prata och vänta på att ministern ska göra jobbet. Det är ju Rolf Olsson och jag som är valda till riksdagen. Det är vi som ska göra jobbet, och det är vi som kommer att krävas på ansvar.

Detsamma gäller synen på grov kvinnofridskränkning. Jag tycker att man kan fundera på om vi inte måste höja straffminimum där. Det hänger ju ihop. Terror och elände hänger tyvärr ihop också med sexualbrott.

Vi funderar också på att diskutera att förbud mot så kallad *stalking*. Det gäller kvinnor som inte känner en viss man men ändå är förföljda av honom. Det kan sluta med fruktansvärda personliga katastrofer. Detta måste vi också gå vidare med för att skydda kvinnor.

Tänker Rolf Olsson använda sin makt och sin tillgång till regeringens bestämmanderum?

Anf. 15 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Johan Pehrson är naturligtvis medveten om att jag inte sitter i någon regering. Vi har ett bra fungerande samarbete och en ständigt flödande dialog med de samarbetspartier vi verkar inom och mellan, och det inkluderar naturligtvis regeringsföreträdarna. Men vi har inte

någon plats i en regering. Däremot anser jag definitivt att jag kan vara med och påverka. Det gör jag så gott jag kan tillsammans med kamraterna i mitt parti.

Jag håller med Johan Pehrson om att det finns ett individuellt ansvar i dessa frågor, men det finns också ett kollektivt ansvar. Där skulle jag vilja ställa en fråga till Johan Pehrson: Tycker du att det finns ett kollektivt ansvar för männen i samhället att försöka bilda front och opinion på ett mer beslutsamt sätt när det gäller kampen mot sexualiserat våld? Där tycker jag att vi har ett kollektivt ansvar. Vad tycker du?

Du hade en konkret fråga om familjevåldsenheter. Jag delar uppfattningen att de är intressanta och att det finns goda exempel. Jag har varit i Malmö och tittat på verksamheten där och fått mycket positiva intryck med mig. Det ska självklart fortsätta att ingå i planeringen framöver. Jag vet att man inom polis- och åklagarväsendet är mycket positiva till detta. Vi vill definitivt på alla sätt bidra till det.

Medlen ska räcka till mycket. Det får ske med den tidsordning som är möjlig.

Anf. 16 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ja, Rolf Olsson, politik är inte att vilja, för vi vill ju alla väl. Politik är att välja, att välja att prioritera. När man går in och sätter sig i regeringssamarbete, som Rolf Olsson och hans parti har gjort, måste man vara tydlig på att detta är frågor som är viktiga att prioritera. Det tycker jag inte att man riktigt har gjort.

Det fullkomligen kryllar av vänsterpartistiska tjänstemän i Regeringskansliet. Ni har ett stort inflytande där. För övrigt kryllar det av miljöpartistiska tjänstemän också. Ni har ett regeringssamarbete. Ni kan kalla det vad ni vill och försöka stå utanför. Rolf Olsson har ett betydande ansvar för samhällsutvecklingen, mina vänner.

När vi kommer till den substantiella delen kan vi testa detta lite grann på varandra. Rolf Olsson har bestämt sig. Han stöder propositionen – hans parti stöder propositionen – där mycket ska fortsätta att vila på frågan om hjälplöst tillstånd. Det är ett i flera delar subjektivt rekvisit till skillnad från vad Folkpartiet liberalerna lyfter fram till diskussion, nämligen en särskilt utsatt situation. Därmed markeras att det råder ett i praktiken betydande ansvar för de män som uppträder i en för kvinnan särskilt utsatt situation för hur de beter sig för att försäkra sig om att det finns ett samtycke för en sexuell handling.

Rolf Olsson lyfter själv upp det rekvisit som omnämns för att göra ett brott grovt: flera män. Det är numera ett rekvisit för att mer eller mindre alltid göra ett brott till ett grovt brott, det vill säga för dem som är inblandade i en våldtäkt.

Den särskilt utsatta situationen tar delvis sikte på samma sak, nämligen att flytta bevisbördan. Rolf Olsson borde stå på de utsatta kvinnornas sida.

Anf. 17 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag försöker göra det. Det hade varit intressant om du hade svarat på min fråga, men du valde att på elegant politiskermanér avstå från att svara på frågan om det kollektiva ansvaret och

om du också vill stå på de utsatta kvinnornas sida. Jag tycker att vi har ett kollektivt ansvar. Du väljer att inte svara på den frågan.

Sedan var det frågan om att det ska krylla av tjänstemän. Det är olika hur man ser på det. Vi har åtta i Regeringskansliet, som är en stor verksamhet. Så många är det inte. Men självklart har vi ett ansvar. Det ansvaret försöker vi ta och definitivt inte krypa undan. Vi stöder och har aktivt varit med om att utforma propositionen.

Det hjälplösa tillståndet är kopplat till det faktum att vi tar bort bestämmelserna om sexuellt utnyttjande och lyfter in dem under våldtäktsbestämmelsen. Vi tycker att detta är att kalla saker och ting vid dess rätta namn. Jag tycker definitivt att det är ett sätt att stå på de utsatta kvinnornas sida.

Anf. 18 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Det är bra att vi fick veta att Rolf Olsson har varit med i utformandet av propositionen. Jag ska hålla mig till det som faktiskt rör lagstiftningen. Det är det vi ska diskutera i dag.

Rolf Olsson medgav i sitt inledningsanförande att utvidgningen av våldtäktsbegreppet innebär att man i praktiken flyttar brott från begreppet sexuellt utnyttjande till våldtäktsbrott. Rent statistiskt kan man den vägen få fler dömda för våldtäkt. Men min fråga gäller vad det är i propositionen som gör att fler av de 2 565 anmälningarna om våldtäkt ska leda till domar. Det är det jag inte kan se. Att man flyttar runt saker brukar sällan innebära att man förstärker det hela. Jag skulle gärna vilja veta vad Rolf Olsson anser vara förstärkningen som ska underlätta för domstolen att med hänsyn till rättssäkerhet och annat faktiskt åstadkomma fällande domar i fler fall.

Anf. 19 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis alldeles riktigt att, som jag sade i mitt anförande, det inte är lagändringarna i sig som ensamma kommer att fälla avgörandet kring utfallet. Det är naturligtvis också det arbetet och de förbättringar och förändringar som sker inom rättsväsendet när det gäller att bemöta brottsoffren, att ha kunskap om offrens situation. Det pågår ett viktigt utvecklingsarbete runtom inom polisen, åklagarväsendet och på domstolssidan för att flytta fram positionerna. Jag är övertygad om att det här kommer att ge utslag i fler fällande domar.

Anf. 20 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Om jag förstod vad Rolf Olsson sade kan vi vara överens om att det behövs åtgärder av många andra slag än ändrad lagstiftning. Vad jag förstod finns inga förslag till förändringar i lagstiftningen i propositionen som flyttar fram möjligheten att fälla någon för våldtäkt. Det är i så fall ett bekymmersamt konstaterande. Det var och är min misstanke. Jag ska läsa på ännu bättre under de veckor vi har på oss.

Ditt besked är alltså att lagstiftningen innebär ingen förbättring vad gäller att kämpa emot de allvarliga kränkningar som människor utsätts för – det är inte bara kvinnor, men framför allt kvinnor.

Prot. 2004/05:32
18 november

Remissdebatt

Anf. 21 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart. Då har man inte läst propositionen särskilt noga.

Här sätts kravet på tvång tydligt lägre. Därmed ökar möjligheterna att komma åt gärningsmännen. Likaså lyfts in en stor katalog på vad som är hjälplöst tillstånd. Därmed kallar man våldtäkterna vid dess rätta namn. Det ökar naturligtvis möjligheterna till fällande domar.

Det här måste kompletteras med en ökad effektivitet bland rättsväsendets myndigheter för att kunna få fram fler fällande domar.

Anf. 22 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Äntligen! Nu har regeringen äntligen fått fram en proposition om ny sexualbrottslagstiftning. Det är sex år sedan kommittén tillsattes. När den nya lagstiftningen träder i kraft har det gått sju år sedan orimligheterna med dagens sexualbrottslagstiftning uppmärksammades och Sexualbrottskommittén tillsattes.

Jag måste säga att jag tycker att sju år är en pinsamt lång tid, men nu är propositionen här, och jag ska faktiskt börja med att tala om det som jag tycker är bra.

Utan tvekan går regeringen i rätt riktning. Den sexualbrottslag som föreslås är betydligt bättre än dagens. Även om vi från Centerpartiets sida kommer att föreslå ett antal förändringar och förbättringar kommer vi inte på något sätt att vilja skjuta upp de här förändringarna, som regeringen nu föreslår i sin proposition, utan vi kommer att föreslå ett tillkännagivande om vad regeringen ska återkomma med till riksdagen.

Den kanske största förändringen – det var också denna fråga som belystes i det så kallade Södertäljemålet, som föranledde Sexualbrottskommittén – är att sexuellt utnyttjande av en berusad, sovande eller en som på annat sätt är i hjälplöst tillstånd ska bedömas som våldtäkt. Det är bra. Det är nödvändigt, och det följer absolut det allmänna rättsmedvetandet.

Det är också bra att våldtäkt mot barn särregleras och att det inte krävs något tvång eller våld. Centerpartiet har tidigare pekat på behovet av särreglering vad gäller brott mot barn. Till exempel har vi yrkat på en särreglering vad gäller misshandel av barn, men det har tyvärr Socialdemokraterna sagt nej till.

Andra bra förslag som Centerpartiet också har lyft upp tidigare är att sexköp även ska vara kriminaliserat om någon annan betalar. Det måste ju ha varit en miss i sexköpslagen från första början. Ett höjt straffmaximum vad gäller vissa sexualbrott har vi också drivit på och att preskriptionstiden ska börja löpa först den dag då barnet fyllt 18 år. Detta är utmärkt. Så långt ska regeringen ha ett erkännande för att propositionen är en förbättring av befintlig lagstiftning, men tyvärr finns det en hel del som saknas.

Fru talman! När den nya sexualbrottslagstiftningen träder i kraft, förmodligen den 1 april 2005, har Sverige världens modernaste sexualbrottslag, åtminstone om man med modern menar ny. Men om man med modern menar jämställd, rättvis och human tycker jag att Sverige fortfarande ligger efter.

Dagens lagstiftning ger mannen en rätt att ta för sig. Mannen och kvinnan kan vara helt överens om de faktiska omständigheterna. Hon

säger att hon var så rädd att hon låg helt stilla. I efterhand beskriver kvinnan det ofta som att hon lämnade sin egen kropp. Mannen kan medge att han inte var ett dugg intresserad av att ta reda på om kvinnan faktiskt ville. Han ansåg att hon inte var speciellt berusad, och eftersom hon inte gjorde något motstånd var det väl fritt fram. Enligt dagens lagstiftning kan han inte dömas för någonting för att han har inte begått något brott. Det krävs inget samtycke. Ansvaret ligger alltså hos kvinnan att se till att mannen förstår att hon inte vill ha sex. Det rimliga borde väl vara att mannen har ett ansvar att ta reda på huruvida kvinnan vill ha sex. Det är en enorm skillnad, och denna ansvarsfördelning kvarstår med den proposition som vi nu har på vårt bord.

Kritiken har jag framfört tidigare, bland annat i den interpellationsdebatt som Maria Larsson hänvisade till med justitieministern för mindre än en månad sedan, och denna kritik delas också bland annat av professor i straffrätt Madeleine Leijonhufvud. Regeringen har inte klarat av att behandla detta så kallade samtyckeskrav. Justitieministerns svar vid nämnda interpellationsdebatt var att det skulle ta ytterligare minst ett år att arbeta in detta i propositionen. Som jag tidigare sade vill Centerpartiet inte skjuta upp de goda förslag som finns i propositionen. Därför kommer vi att föreslå att riksdagen ska tillkännage för regeringen att man ska återkomma med förslag till lagstiftning som uppfyller Europadomstolens krav på straffbeläggande av alla sexuella handlingar som inte bygger på samtycke.

Som Maria Larsson tidigare har sagt har Belgien, Irland och Storbritannien redan lagar som innebär att sexuella handlingar som företas utan samtycke anses som våldtäkt. Det tycker jag också att Sverige borde ha. Jag menar snarast att det är en skandal att Sverige kommer att ha Europas senast stiftade sexualbrottslag, och ändå uppnår vi inte de krav som Europadomstolen ställer.

Elisebeht Markström hävdade i sitt inlägg att ett samtyckeskrav automatiskt innebär en omvänd bevisbörda. Så är inte alls fallet. Det kan vi ta upp senare om Elisebeht begär replik.

Fru talman! Nästa fråga som uppstår är vem som har beviskravet för att det fanns ett samtycke och hur ett sådant beviskrav ska bedömas. Låt mig ge ett exempel. Låt oss säga att jag slår justitieministern på käften så att det börjar blöda och tänderna lossnar – jag tänker inte göra det, så ni behöver inte berätta det för honom. Jag hävdar sedan att justitieministern hade samtyckt till slaget. Då kommer domstolen att starkt ifrågasätta huruvida det fanns ett sådant samtycke, och beviskravet kommer aldrig att läggas på att justitieministern ska visa att han faktiskt inte hade samtyckt.

Men när det gäller sexualbrott är det precis tvärtom. Det finns rättsfall där kvinnan har kommit till sjukhus med skador i underlivet och sagt att hon blivit våldtagen. Det blir rättegång mot männen, och då hävdar de att kvinnan var med på det sexuella umgänget och att hon ville ha det på det sättet. Hon ville ha vad vi kan kalla hårda tag, och de här skadorna uppstod. I det läget kommer domstolen att ställa krav på åklagaren och kvinnan att de ska bevisa att kvinnan inte har samtyckt till de skador som det sexuella umgänget lett till. Varför är det så? Varför skulle det vara mer troligt att kvinnan faktiskt vill ha sex med flera män tills hon får skador i underlivet? Jag skulle vilja påstå att det förmodligen är vanligare att män

genom sitt konkludenta handlande samtycker till slagsmål än att kvinnor samtycker till sex som leder till skador som tvingar dem att uppsöka läkare.

En tredje sak som jag skulle vilja ta upp är rubriceringen ”mindre grov våldtäkt”, en rubricering som ger sken av att en våldtäkt kan vara mindre allvarlig. Sexualbrottskommittén föreslog att denna rubricering skulle tas bort, och det kommer också vi i Centerpartiet att föreslå. Vi menar att ingen våldtäkt kan anses vara mindre grov. Det är snarast ett hån mot en kvinna att säga att den våldtäkt hon har utsatts för är mindre grov. Den kvinnan anser med all säkerhet inte att det hon utsattes för var mindre grovt.

En fjärde sak, och det sista som jag tänker ta upp under den här remissdebatten, är sexköp av en tvångsprostituerad, som över huvud taget inte har tagits upp i propositionen.

En tjej som är utsatt för *trafficking* och tvingas att prostituera sig lever under ett ständigt hot. En man som köper sex av henne, även om han vet att hon är utsatt för *trafficking*, döms i dag för sexköp förmodligen till böter. Vi menar att han, även om det inte är han själv som har hotat kvinnan, vet i vilken situation hon befinner sig, och han utnyttjar det. Alltså borde han också kunna dömas för våldtäkt.

Fru talman! Lagstiftning är viktig, men den förändrar inte attityder speciellt effektivt. Jag vill ta tillfället att uppmuntra män i hela Sverige att följa männens exempel i Piteå. Skapa manliga nätverk mot mäns våld mot kvinnor! Vi har ett kollektivt ansvar för att påverka andra mäns attityd.

Till slut vill jag säga att lagstiftningen givetvis ska vara könsneutral, men jag använder i mina exempel mannen som förövare och kvinnan som offer, eftersom det är så det ser ut i verkligheten med några få undantag.

Anf. 23 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Johan Linander! Lagrådet har resonerat kring samtyckesfrågan och Bulgariendomen. Man har inte någonstans skrivit att vi ska ändra lagstiftningen i den riktning som du och flera här förespråkar. Det är snarare så att Lagrådet skriver att om man skulle ha en sådan ordning är det uppenbart att det i praktiken ofta måste uppstå stora svårigheter att avgöra om en sexuell handling har genomförts i strid mot den ena partens vilja då det inte påstås ha förekommit något mått av våld eller hot.

Det finns också – det här är det riktigt viktiga – en klar risk för att utredningen i sådana fall i stor utsträckning kommer att koncentreras på det påstådda offrets beteende i anslutning till den aktuella gärningen.

Jag har hört nu och jag har läst tidigare i interpellationsprotokoll hur Johan Linander ser på att vi borde ha en samtyckesordning. Då blir min fråga: Bortser Johan Linander ifrån den bieffekt som detta skulle få för brottsoffret? Är det inte viktigt?

Anf. 24 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Självklart är det viktigt. Utsatta kvinnor beskriver redan i dag i vissa fall behandlingen i domstol som den andra våldtäkten. Jag tror att de kvinnorna anser att det ändå inte kan bli så mycket värre. Det är viktigare att mannen kan fällas för det brott som han har begått.

Det är inte så att vi står maktlösa inför vilka frågor som får ställas till offret och vad som ska anses relevant i domstolens prövning. Som lagstiftare kan vi styra detta. Vi kan tydligt säga i förarbetet att brottsoffrets klädsel eller tidigare sexuella erfarenheter inte ska ha någon betydelse i domstolens bedömning. Visst kan vi göra så. På det sättet kan vi minska både vad som gäller utsattheten för kvinnor i dag i de här målen och vad som skulle gälla om det fanns ett samtyckeskrav.

Elisebeht Markström hävdade att det skulle bli en omvänd bevisbörda bara för att man har ett samtyckeskrav. Så är det ju inte. Även med ett samtyckeskrav ligger bevisbördan på åklagaren om mannen hävdar att det fanns samtycke från kvinnan. Mannen kan i dag säga att det inte var något samtycke men att hon inte gjorde något motstånd. Det är i dag inget sexualbrott. Det är inget brott över huvud taget. Det kan jag inte tycka är tillfredsställande. Tycker Elisebeht Markström det?

Anf. 25 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det faktum att vi i dag får se en mängd kränkande frågor ställas till brottsoffer i rättssalarna är ett stort bekymmer. Det försöker vi göra någonting åt. Vi bildar opinion kring de frågorna. Vi skriver i propositionen på nytt samma sak som står sedan 1984, men att gå in i processrätten och tala om vilka frågor som exakt får ställas och inte ställas borde till och med Johan Linander förstå är fullständigt ogörligt. Det kan ju vara så att brottsoffrets beteende har haft betydelse. Vi vill inte göra det här landet till en stat med rättslöshet för män. Vi vill faktiskt se till att man i domstol kommer så nära sanningen som det bara är möjligt. Då måste naturligtvis frågor få ställas till brottsoffret.

Men om man har en samtyckesordning, som du förespråkar, kommer per automatik, med självklarhet, fokus att riktas på brottsoffrets beteende därför att den tilltalade är oerhört angelägen om att se till att få fram till rättens ordförande och ledamöter att han har uppfattat att han har ett samtycke. Johan Linander, ett samtycke kan vara skriftligt, men det kan också vara väldigt tyst. Det är precis likadant med det motsatta. Ett samtycke som inte finns kan också vara väldigt tyst. Hur i jössenamen ska du försäkra brottsoffren om en bättre tingens ordning än den som vi ser i dag den dag du har infört den här samtyckesordningen? Det är för mig en gåta. 60 remissinstanser har ju sagt nej till detta. Lagrådet har inte påtalat att det ska vara så. De frivilligorganisationer som har varit med har heller inte gjort det. Varför i jössenamen fortsätter du att hävda att det skulle bli en bättre ordning?

Anf. 26 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det har hänt ganska mycket sedan Sexualbrottskommittén tillsattes. Till exempelvis hade inte Europadomstolens dom kommit när de här remissinstanserna uttryckte sig.

Jag kommer inte att yrka på att det ska in i den lagstiftning som vi ska fatta beslut om om några månader. Jag kommer att yrka på att det här ska tas upp igen, att regeringen ska pröva det igen. Det hoppas jag att Socialdemokraterna och Elisebeht Markström kan ställa upp på.

Det kan vara så, det ska jag medge, att ett ytterligare fokus hamnar på kvinnan, offret, hur hon har betett sig och så vidare om man har ett samtyckeskrav. Men för mig är det principiellt felaktigt att ha en lagstiftning,

som vi har i dag och som vi kommer att ha med den nya propositionen, som ger en man rätt att ta för sig. Det är så i dag. Det har inte Elisebeht heller sagt emot. Mannen har inget ansvar för att ta reda på om kvinnan faktiskt vill. Det ligger på kvinnans ansvar att få mannen att förstå att hon inte vill. Den ordningen tycker jag är orimlig. Jag tycker att ordningen nästan med självklarhet borde vara att man faktiskt har ett ansvar att själv kontrollera huruvida den andra personen vill vara med på det som man ska göra. Jag tycker att det skulle vara naturligt, och jag hoppas att Socialdemokraterna kan ställa upp på ett krav att detta ska tas upp längre fram, att regeringen ska återkomma till riksdagen när vi har beslutat om den nya lagstiftningen. Kanske tvingas vi tillsätta en ny utredning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen hänvisades till justitieutskottet.

5 § Svar på interpellation 2004/05:117 om hyressättningssystemet

Anf. 27 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att hyresrätten ska finnas kvar i framtiden och om jag avser att lägga fram ett förslag om friare hyressättning.

Jag vill inledningsvis framhålla att jag anser att det är mycket viktigt att det finns olika boendeformer, däribland hyresrätt. Hyresrätten har flera fördelar jämfört med andra boendeformer.

Regeringen har under de senaste åren vidtagit ett flertal åtgärder för att stimulera byggandet av hyreslägenheter. Bland annat har ett investeringsstöd införts för att främja byggandet av hyresbostäder i tillväxtregioner med bostadsbrist. En särskild investeringsstimulans har införts för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder. Som Marietta de Pourbaix-Lundin har nämnt tillsatte regeringen förra året en utredning, Hyressättningsutredningen, med uppdrag att se över vissa delar av hyressättningssystemet. Utredningen föreslog för någon månad sedan att det ska införas särskilda hyressättningsregler för nybyggda lägenheter. Syftet med det förslaget är att förbättra förutsättningarna för nybyggnation av hyreslägenheter. Förslaget remissbehandlas just nu. Till detta kommer åtgärder som regeringen redan har vidtagit för att stimulera alla former av bostadsbyggande.

Jag kommer att noggrant följa vilka effekter som de nyss nämnda åtgärderna har.

När det gäller frågan om huruvida jag avser att lägga ett förslag om friare hyressättning vill jag givetvis inte nu föregripa remissbehandlingen av Hyressättningsutredningens förslag. Jag kommer alltså att ta ställning till den frågan först när remissbehandlingen av förslaget är klar.

Anf. 28 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag vill börja med att hälsa Mona Sahlin välkommen som samhällsbyggnadsminister. Jag kunde tyvärr inte delta i debatten i måndags men har läst protokollet med intresse. Det är stora utmaningar Mona

Sahlin har framför sig som samhällsbyggnadsminister. Det största tycker jag är att riva hindren så att det kan byggas mer. Det andra är att ge förutsättningar så att alla olika boendeformer kan finnas, kanske då även ägarlägenheter. Det ska finnas på bostadsmarknaden.

Det finns en bostadsmarknad när det gäller bostadsrätter och när det gäller småhus. Men när det gäller hyresrätter finns det ingen bostadsmarknad, såvida man inte vill kalla den svarta marknaden, mygelmarknaden och andrahandsmarknaden en riktig marknad. Jag vill inte göra det.

Så har det blivit. Varför har det blivit så? Det beror naturligtvis på hyresregleringen och mycket politiskt styrda hyror. Man har också omynsigförklarat de hyresgäster som bor i hyresrätter. De kan ju inte själva avtala om sitt boende som man kan när det gäller de andra upplåtelseformerna.

Mona Sahlin kanske borde ställa sig frågan: Varför har det blivit så när det gäller hyresrätten?

Jag vet att ministern inte blir speciellt glad när man påminner om att Socialdemokraterna har suttit vid makten i 63 av de senaste 72 åren, men det är ett faktum. Ni har stor del i att det ser ut som det gör i dag.

Jag tycker, precis som Mona Sahlin, att hyresrätten behövs. Det är ett attraktivt boende. Det är ju rentav ett lyxigt boende. Man har full service. Det har man inte i de andra boendeformerna; där får man stå för en hel del själv.

Jag vill att hyresrätten ska finnas kvar, så jag har ställt några frågor om vad Mona Sahlin är beredd att göra för att den ska finnas kvar. Jag tycker inte att jag har fått några speciellt bra svar. Jag vill verkligen ge hyresrätten en chans.

Mona Sahlin säger att hon inte vill föregå remissomgången. Mona Sahlins företrädare, Lars-Erik Lövdén sade i alla fall att han var positiv till trepartsöverenskommelsen och att han såg positivt på det hela. Han gav ändå en *hint* om vad han tyckte.

Det är inte sant att Mona Sahlin inte tycker något. Så sent som den 12 november kunde man i Sveriges Radio höra Mona Sahlin säga att hon inte ville ha något ökat inslag av marknadshyra. Hon ser heller inte något samband mellan hyresnivåerna och LO-funktionärernas agerande. – Detta var med anledning av de stora skandalerna där LO-funktionärer och socialdemokrater har fått lägenheter via en viss stiftelse. Då har hon redan uttalat något, tycker jag, till skillnad från i svaret där hon säger att hon inte vill föregå utredningen.

Jag hoppas att den här debatten ändå ska kunna ge oss något. Jag vill ge hyresrätten en chans att överleva. Det utgår jag ifrån att Mona Sahlin också vill. Det finns stor risk att Mona Sahlin blir hyresrättens dödgrävare. Det kan väl knappast vara meningen.

Mona Sahlin har, som sagt, i andra medier uttalat vad hon tycker om en friare hyressättning. Det borde vara på sin plats att göra det även i riksdagens talarstol.

Anf. 29 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! I dag har bostadsutskottet haft en offentlig utfrågning avseende ombildning av hyresrätt till bostadsrätt. Där fanns representanter från olika delar av samhället. Där fanns fastighetsägare, forskare, repre-

Prot. 2004/05:32
18 november

Svar på interpellation

sentanter för hyresgästerna och många fler. Vi kunde få en mycket hel-
täckande bild under utfrågningen.

Hyresrätten som upplåtelseform är viktig att framhålla. Det vill jag
betona. Den har en mycket viktig roll på bostadsmarknaden. Min upp-
fattning är att drivkraften för exempelvis ombildning främst är att man
vill få ökad makt över tillvaron. Det finns också en del som ser detta som
en god investering.

Jag tycker inte att ombildning i sig ska svartmålas. Det handlar i stäl-
let om hur vi ska kunna se till att det finns hyresrätter på marknaden. Det
är en mycket väsentlig fråga.

Under frågestunden på bostadsutskottets hearing ställde jag frågan till
deltagarna: Om du var bostadsminister Mona Sahlin, vad vore din första
åtgärd för att öka utbudet och tillgången på hyresrätter?

Nu, fru talman, tänkte jag ta tillfället i akt och överföra svaren till
statsrådet.

Svaret var bland annat att man måste öka byggandet, naturligtvis, och
se till många av de frågor vi hade uppe i måndags om bullernormer med
mera. Det finns skatteeffekter som gör att det finns lönsamhet i att om-
bilda, och att hyresrätten inte kan konkurrera. Men till syvende och sist
handlar det om hyresregleringen och hyressättningsystemet. Det var en
del av talarna rörande överens om.

Som statsrådet säger går remisstiden ut den 20 december vad gäller
själva utredningen. Grunden för utredningen var ju trepartsöverenskom-
melsen. De tre stora aktörerna på marknaden – fastighetsägarna i Sve-
rige, hyresgästernas riksförbund och SABO – vände sig till regeringen
med en förfrågan. Man kom fram till att en utredning skulle göras.

Hittills har den tidigare bostadsministern varit positivt inställd och
förstått vikten av att göra en förändring inom det hyresrättsliga området.
Eftersom statsrådet visar osäkerhet när det gäller om det kommer en
proposition eller inte vill jag försöka flytta diskussionen framåt och ställa
frågan: Vilka skäl talar för att inte agera utifrån utredningen och initiati-
vet från trepartsöverenskommelsen? Vi kan bidra med att föra en dis-
kussion kring det. Vad skulle kunna tala emot en sådan förändring?

Anf. 30 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Tack för välkomsthälsningen från Marietta de Pourbaix-
Lundin. Jag inser att vi och några till kommer att diskutera de här frå-
gorna åtskilliga gånger. Jag hoppas på det öppna och lyssnande klimat
som jag tycker att vi hade i den förra debatten. Det vill jag gärna fort-
sätta.

Som båda frågeställarna har fört fram är vi i ord överens om ett antal
grundläggande förutsättningar. Vi kanske har valt delvis olika metoder.

Det är viktigt att det finns olika upplåtelseformer. Med olika ska vi
förstå mena alla. Det är helt riktigt som Marietta de Pourbaix-Lundin
påpekade. Det kan handla om hyresrätt, bostadsrätt, äganderätt, ägande-
lägenheter, kooperativ. Det är viktigt att det finns en mångfald.

Det finns olika bostadsmarknader – om jag får uttrycka mig så – i
olika delar av landet. Beroende på om det är bristsituationer eller utflytt-
ningskommuner och hur gammalt eller nytt beståndet är ser marknads-
förutsättningarna olika ut. Det kan också finnas väldigt olika förutsätt-

ningar i en region, vilket Stockholm kanske är ett av de tydligaste exemplen på.

En frågeställning som man absolut kan tänka vidare runt – och där jag tror att vi har väldigt olika syn – är: Vill vi att hyresrätten ska vara en marknad i ordets klassiska mening? Om vi vill det, kommer den då över huvud taget att finnas kvar som form?

Jag vill att hyresrätten ska vara kvar. Om man vill det måste man också se problemen med till exempel utförsäljningen av hyresrätter som pågår friskt i Stockholm. Det är något som regeringen, som bekant, med lagstiftning har försökt förhindra. Man har i alla fall försökt se till att det över huvud taget finns en marknad kvar för hyreslägenheterna.

Den fråga som jag diskuterade i radio, som Marietta de Pourbaix-Lundin påpekade, var en rak fråga om marknadshyror skulle lösa bostadsbristen i Stockholm. Då svarade jag: Absolut inte. Det är inte den typen av åtgärder som löser bristen på bostäder.

Jag försökte i mitt svar uttrycka en remiss för riksdagen och remissinstanserna och för mitt relativt nya fögderi med ansvar för bland annat bostadsfrågorna. Jag kan absolut säga tydligt och klart, precis som min företrädare Lars-Erik Lövdén, att jag ser en poäng med den så kallade trepartsöverenskommelsen. Jag ser det också mer principiellt: att kunna och vilja försvara bruksvärdessystemet förutsätter att man kan gå in och vid behov både modernisera och förändra. I dag är det två frågeställningar som Hyressättningskommittén har tittat på, bland annat hur vi ska se på hyran för nybyggda lägenheter, där det finns en del förslag, och hyran i det befintliga lägenhetsbeståndet, där man också har kommit med konkreta förslag.

Jag kan tydligt och klart uttrycka att jag ser en klar poäng med trepartsöverenskommelsen. För att kunna svara mer specifikt på exakt vilken lagstiftning som regeringen kommer att lägga fram vill jag självfallet avvakta remisstidens utgång. Det är ganska snart, som bekant. Det är den 20 december, om jag minns rätt.

Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag försökte prata om marknad, och om det inte finns någon marknad när det gäller hyresrätter. Jo, det finns en marknad. Man måste vara både blind och döv om man inte ser att den är svart. Jag ser att Mona Sahlin nickar instämmande.

Den är svart denna marknad. Det är en mygelmarknad. Om man har känningar och kontakter kan man greja sig en hyresrätt. Det är attraktivt att bo i hyresrätt, speciellt i innerstaden i Stockholm, därför att hyrorna är mycket lägre än vad folk är beredda betala. Medan hyrorna i ytterområden och utåt där jag bor, i Haninge, egentligen är relativt höga i förhållande till vad människor skulle vara beredda att betala om det fanns en marknad. Man kan titta på bostadsrätter i min kommun och bostadsrätter i Stockholm. Priserna skiljer ganska mycket, för där råder en marknad. Där möts köpare och säljare. Men det gör man inte när det gäller hyresrätter.

För mig är det också obegripligt varför man inte, om man nu råkar vara hyresgäst i en hyresrätt, är så myndig att man själv kan teckna ett avtal med fastighetsägaren. Det får man inte i dag. Men det får man när det gäller de andra upplåtelseformerna.

Prot. 2004/05:32
18 november

Svar på interpellation

Mona Sahlin borde kanske ställa sig frågan varför det inte byggs så många hyresrätter. Det beror ju på den reglerade marknaden, att man aldrig vet om man kan räkna hem bygget i slutändan. I Stockholm har vi den förödande S:t Eriksdomen, där en socialdemokratisk politiker i Stockholm gick in och talade om att hyran var för hög och den fick sänkas. Vem vågar bygga efter de premisserna? Det är naturligtvis ingen som vågar bygga.

Jag ska läsa upp ett citat ur en debattartikel som stod i Dagens Nyheter i dag. Förra kabinetssekreteraren Sverker Åström riktar en svidande kritik mot mängder av socialdemokratiska låsningar, och när han kommer till bostadsbyggandet skriver han så här: "Något liknande kan sägas om den likaledes ideologiskt motiverade hyresregleringen. Den är helt orealistisk och leder i slutändan till att de förmögna, eller de som har lämpliga relationer, får de bostäder de vill ha. Det är rätt självklart att fria hyror efter en övergångstid skulle resultera i en bostadsmarknad som gagnar alla, även de mindre bemedlade, och som minskar svarthandeln med bostäder."

Håller Mona Sahlin med om det jag nu läst upp, skrivet av Sverker Åström?

Jag noterade också att Mona Sahlin i slutet av sitt inlägg säger att hon ser positivt på trepartsöverenskommelsen. Det står i stor kontrast till det jag citerade, om att man inte ska ha marknadshyror. Oavsett när och i vilket sammanhang frågan kommer upp måste man ju bestämma sig. Man kan inte ha olika svar när man får frågan om det skulle hjälpa när några försöker mygla till sig lägenheter eller när jag ställer frågan här i kammaren om vi ska ha friare hyressättning. Man måste väl ha en grundinställning. Tycker man att vi ska ha en friare hyressättning eller inte? Därför blir jag väldigt konfunderad.

Men, okej, jag ska ta fasta på det som sades, att Mona Sahlin är positiv till trepartsöverenskommelsen. Det tolkar jag som att vi ganska snart kommer att få se en proposition där regeringen lägger fram ett förslag som i alla fall är en bit på vägen för att hyresrätten ska få en chans att överleva.

Anf. 32 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Att i dag kunna få tillgång till ett förstahandskontrakt till en hyresrätt i storstäderna kan jämföras med att få högsta vinsten när man spelar på Trisslotter eller något annat. Så svårt är det.

Inte minst i dessa dagar när man konstaterar att en del har lättare än andra att få tillgång till de här hyresrätterna väcker det väldigt mycket känslor. Jag kan säga att det mullrar i bostadsköerna i detta land, inte minst i storstäderna.

Regeringens och statsrådets ambition kommer att vara helt avgörande för om riksdagen kommer att ha någonting att ta ställning till detta riksmöte. Bostadsutskottet kommer att hantera ett antal olika motioner som handlar om reformering av hyressättningssystemet. Men till syvende och sist väntar vi alla på en proposition.

Jag kan förstå att det här är ett mycket komplext område. Är det så att det finns några hinder för att lägga fram en proposition vore det väldigt intressant att få tillfälle att diskutera dem, därför att möjligheten finns,

precis som Marietta de Pourbaix-Lundin har varit inne på, att gå fram med vissa av de delar som behöver åtgärdas.

Folkpartiets uppfattning är att man behöver reformera hyressättnings-systemet. Vi har inte skrivit något i våra motioner om att införa marknadshyror utan det handlar om reformering av hyressättningssystemet i akt och mening att öka nyproduktionen. Det finns massor av regelverk som gör att hyrorna blir politiskt bestämda. Politiker lägger en våt filt över hela byggmarknaden. Man ska se till att människors möjligheter att få en långsiktighet även gäller dem som bor i hyresrätter.

Men fortfarande väntar jag på svaret från statsrådet om vilka hinder som finns för att agera. Det vore ytterst viktigt för oss att få chansen att diskutera dem. Jag tror att det just nu är oerhört viktigt att det händer någonting med tanke på hur läget ser ut på bostadsmarknaden.

Anf. 33 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Vi kan återkomma i många av detaljerna efter den 20 december. Men jag vill ändå göra några förtydliganden, bland annat till Marietta de Pourbaix-Lundin.

Marknadshyror är verkligen inte samma sak som trepartsöverenskommelsen. Moderaternas påhejande av marknadshyror är verkligen inte samma sak som att prata om en reformering av hyressättningssystemet. Jag hävdar absolut att jag med full trovärdighet utifrån mina politiska ambitioner kan fortsätta att argumentera mot Marietta de Pourbaix-Lundins marknadshyror och samtidigt se positivt på trepartsöverenskommelsen och även på behovet av att se över hyressättningssystemet.

Regeringen tillsatte Hyressättningsutredningen därför att man såg ett behov av att se över hyressättningen. Därmed kan jag också till Nina Lundström säga att det finns ett behov av att se över den. Och vi har fått förslag som jag tycker i grunden är mycket intressanta, inte minst därför att det finns en sådan samstämmighet som inte har funnits på länge mellan fastighetsägarna, SABO och Hyresgästföreningen. Det tycker jag är en väldigt viktig förutsättning för att kunna fortsätta bygga på de delar i bruksvärdessystemet som jag ser som så avgörande.

Som svar på frågan om det finns något hinder för att gå fram så fort beredningen är klar kan jag säga att det självfallet inte finns sådana. Jag har bara känt mig lite allergisk i detta fall. Medan folk sitter och skriver på sina remissvar ska man ge dem chansen att göra det och kunna värdera svaren ordentligt innan regeringen slutligt bestämmer sig. Jag hoppas att det med de förtydliganden jag har gjort framgår att jag har både en ambition och ett väldigt stort intresse för att göra förändringar i systemet för att få det att fungera bättre än det gör i dag på den marknad som just Stockholms bostadsmarknad representerar.

Anf. 34 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Socialdemokraterna pratar ofta om att man har en social bostadspolitik. Jag undrar vad som egentligen är så socialt med den bostadspolitik man för i dag när det gäller just hyresrätter, med tanke på att kön är väldigt lång och att de som kan greja en hyresrätt är de som har kontakter eller pengar. Vad är det för socialt med det? Just den så kallade sociala bostadspolitikerna är det som också har motiverat att man har hyresregleringen.

Prot. 2004/05:32
18 november

Svar på interpellation

Man kan leka med ord, kalla det marknadshyra eller friare hyressättning. Men det Sverker Åström skriver handlar väl om en fri hyressättning, om det man skulle kalla marknadshyra. Jag frågade Mona Sahlin om hon höll med eller inte om att det är dags att lämna de låsningar man har. Skälet till att jag vill det är att jag vill att hyresrätten ska kunna finnas kvar som en av många upplåtelseformer i Sverige. De behövs, speciellt kanske för dem som får sin första bostad, för ungdomar.

Men då måste man ge hyresrätten en chans, ge några verktyg för att den ska kunna finnas kvar. Då kan man inte ha kvar de låsningar som Socialdemokraterna fortfarande har, även om Mona Sahlin försöker flytta lite och säga att trepartsöverenskommelsen och Hyressättningskommittén inte är riktigt fria hyror. Det är väl ett stort steg mot fria hyror om man inför detta i nyproduktion. Om man dessutom gör det när man byter hyresgäster är det inte många steg kvar förrän man har fria hyror.

Vad det handlar om är alltså om man vill gräva hyresrättens grav eller om man vill ge den en chans. Och jag vill ge hyresrätten en chans och ge verktyg för att den också ska kunna överleva. Vad vill Mona Sahlin?

Anf. 35 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag har bara två korta kommentarer till sist.

Jag delar inte Sverker Åströms beskrivning i Dagens Nyheter i dag. Det gör jag inte.

Jag vill också säga att om Marietta de Pourbaix-Lundin verkligen vill skrämma slag på en del som inte ser behovet av förändringar alls ska hon säga som hon gjorde nyss, nämligen att trepartsöverenskommelsen bara är ett steg på vägen mot ett totalt frisläppande av hyressättningsystemet. Då kommer många att dra öronen åt sig. I stället borde vi se hur vi ska reformera samtidigt som vi har kvar grundstrukturen i bruksvärdessystemet, men ändå göra förändringar så att de passar bättre på en sådan marknad som Stockholm representerar.

Jag tycker därför att hon möjligen gör sig själv en stor otjänst om det verkliga syftet är att vara konstruktiv och inte bara bakvägen försöka få in en total uppluckring av de regelverk som trots allt är till för att skydda och inte stjälpa hyresrätten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 36 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag hälsar följande statsråd välkomna att delta i riksdagens frågestund: finansminister Pär Nuder, samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, utrikesminister Laila Freivalds, statsrådet Hans Karlsson och jordbruksminister Ann-Christin Nykvist.

Finansminister Pär Nuder besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Jag vill påminna om att frågeställaren har möjlighet att ställa en fråga på högst en minut och kan möjligen få ställa en följdfråga. Jag vill också påminna om att det är frågor som ska ställas från ledamöterna och att det är svar från regeringen, ingen debatt alltså utan en frågestund.

Frågestund

Sänkning av sjukersättningen

Anf. 37 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Min fråga vill jag ställa till statsrådet Hans Karlsson.

Under den senaste tiden har det ledande oppositionspartiet deklarerat att man vill göra kraftfulla sänkningar av sjukersättningen, ersättningen till de arbetslösa. De senaste dagarna har vi fått höra att dessa ersättningar kan se olika ut beroende på vilken sjukdom man har. Om jag förstått det rätt kan det handla om att om jag får en stroke kan jag få 75 % ersättning, medan reumatiker eller de som lider av utmattningsdepression minsann får nöja sig med 65 %.

Min fråga till statsrådet Karlsson blir: Vilken betydelse bedömer regeringen att sådana förändringar i ersättningsnivåerna har för både individ och samhälle i ett längre perspektiv, om dessa förslag i framtiden skulle realiseras?

Anf. 38 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det pågår en debatt, såvitt jag kan förstå, om socialförsäkringssystemen i allmänhet och sjukförsäkringen och a-kassan i synnerhet. Vad jag förstår syftar Berit Högman på det moderata förslaget om sänkningar av framför allt sjukpenningen. Moderaternas egen reträtt från det förslag som man har lagt. Ersättningsnivåer på 65 % har uppenbarligen skrämmt Moderaterna själva på ett sådant sätt att man vill backa ifrån det och i stället införa undantag för vissa sjukdomar. Det betyder att det i slutändan blir förhandling mellan läkare och patient om vilken ersättningsnivå en viss sjukdom ska berättiga till. Det är naturligtvis praktiskt taget omöjligt att ha ett system som, är jag rädd, med nödvändighet leder till godtycke i varje enskilt fall.

Reformering av FN-systemet

Anf. 39 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Det är fantastiskt att Moderaternas förslag har fått så långtgående effekter att andra partier måste diskutera och ställa en fråga vilken verkan det har under riksdagens frågestund.

Vad jag däremot ämnar diskutera med regeringen och ställa en fråga till utrikesministern om i dag är synen på behovet av att reformera FN-systemet, då just FN:s säkerhetsråd. FN har ju inte kommit fram till någon snabb lösning, utan snarare en låsning, av den katastrofala situationen i Darfur i Sudan. Med anledning av detta skulle jag vilja ställa en fråga till utrikesministern. Den högnivåpanel som FN:s Kofi Annan har utsett ska nu överlämna en rapport vilken dag som helst. Vad har utrikesministern för synpunkter på reformer av säkerhetsrådet?

Anf. 40 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det är faktiskt just mot bakgrund av händelser som katastrofen i Darfur i Sudan som man känner behovet av att reformera FN-systemet. Det är naturligtvis inte bara säkerhetsrådet som skulle behöva reformeras för att kunna agera på ett mera snabbt och effektivt sätt när katastrofer inträffar ute i världen. Hela FN-systemet måste bli bättre inriktat på att förebygga och förhindra olika typer av katastrofer. Vi ser fram emot högnivåpanelens förslag som kommer om några veckor. Vi har från svensk sida varit mycket aktiva i det arbete som högpanelgruppen har bedrivit. Vi har gått in med förslag till olika typer av reformer som skulle kunna genomföras.

När vi nu får högpanelrubbens förslag kommer vi att mycket aktivt arbeta med det, inte minst i samarbete med andra länder som har samma syn som vi har på detta. Det finns en 16-landsgrupp som kommer att träffas omedelbart efter det att förslaget är lagt, och då kommer vi att lägga upp en plan för hur vi kan säkerställa att reformarbetet blir framgångsrikt.

Anf. 41 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Min fråga gällde inte högnivåpanelens kommande rapport utan vad utrikesministern har för synpunkter på reformbehovet i FN och vad man ska göra åt veto, låsningar, andra medlemsstater och så vidare. Det är just frågan om reformering av säkerhetsrådet som jag vill ha svaret på.

Anf. 42 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! I den diskussion som pågår sedan en tid tillbaka är den svenska ståndpunkten när det gäller just säkerhetsrådet att vi tycker att problemet är att världens länder inte är representerade på det sätt som de borde vara. Sammansättningen i säkerhetsrådet är fortfarande en konsekvens av andra världskriget och segermakterna. Vetoätten är ett problem i det här sammanhanget. Vi tycker att den måste kunna begränsas på något sätt. Vi tror att det är svårt att få de fem ständiga medlemmarna att helt avstå från sin vetoätt. Vi måste hitta metoder att begränsa möjligheten att använda vetoätten. Men det är inte bara säkerhetsrådet som är intressant i samband i reformarbetet. Ecosoc till exempel fyller inte den funktion som den skulle kunna fylla i dag för att förebygga och förhindra katastrofer.

Anf. 43 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till arbetslivsminister Hans Karlsson.

Sedan år 2000 har vi väntat på ett förslag om individuellt kompetenssparande. Då började regeringen avsätta pengar till det. Individuellt kompetenssparande innebär, som de flesta vet, att den anställda får spara förmånligt för att kunna ta ledigt för studier i framtiden. I frågestunden den 1 april frågade jag Hans Karlsson när förslaget kommer. Då svarade han så här enligt protokollet: Jag kan svara att det kommer men däremot inte när. Det löfte som är givet är att det kommer under mandatperioden.

Nu har regeringen tagit tillbaka det här löftet. Det finns inte längre med något kompetenssparande i regeringens budgetförslag. Vad är det som fick statsrådet att ta tillbaka sitt löfte? Vilka starka argument fanns det för att ta tillbaka något som har varit utlovat i fyra år?

Anf. 44 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det förslag som så småningom blev resultatet av den beredning som vi haft om det individuella kompetenssparandet resulterar i dagarna i pengar till kompetensutveckling av offentliganställda i kommuner och landsting, framför allt inom äldreomsorgen i kommunerna. En del av pengarna kommer att användas till kompetensutveckling samt till en del andra åtgärder vad beträffar exempelvis utbildningssystemet, som blir förstärkt, och ytterligare några delar, men framför allt till kompetensutveckling av anställda inom äldreomsorgen, vilket är väldigt viktigt.

Anf. 45 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det här är inte alls samma sak. Det är en så stor skillnad att man är tvungen att undra om inte det som arbetslivsministern då sade var ett aprilskämt. Det fina med individuellt sparande är att individen själv kan bestämma vilken utbildning han ska satsa på. Vad vi från Folkpartiet med flera menar är att man ska få spara på samma sätt som för sin pension så att man får ha ett avdragsgillt sparande för att sedan kunna använda det.

Hans Karlsson borde väl ändå som arbetslivsminister veta att risken för arbetslöshet är betydligt mindre om man kan kompetensutveckla sig eller höja sin utbildningsnivå. Men människor i 40–50-årsåldern har inte alltid möjlighet till studielån.

Min följdfråga blir därför: Om regeringen verkligen vill fortsätta att tala om livslångt lärande, på vilket sätt vill man då underlätta för människor som inte arbetar i offentlig sektor att sätta av egna pengar eller att på olika sätt försörja sig vid studier när de är i 40–50-årsåldern?

Anf. 46 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det fanns en uppriktig ambition inte bara från oss utan från väldigt många i samhället att försöka hitta ett bra och användbart system för individuellt kompetenssparande som skulle möjliggöra just individuellt lärande. Men det gick inte att hitta en modell som från våra

utgångspunkter var rimlig vad gäller rättvisa och fördelningsprincip – för oss var det väldigt viktigt.

Tanken här var inte att vissa kategorier som redan i dag har lätt att få utbildning, inte minst på sina arbetsplatser och i sina yrken, skulle få tillgodogöra sig merparten av de individuella möjligheter som de förslag och idéer som fanns från början möjliggjorde, utan vi ville att detta skulle komma också sådana till del som har en svag ställning på arbetsmarknaden och som inte per automatik får kompetensutveckling av sin arbetsgivare. Där träffar vi nu ganska rätt med den satsning som görs från regeringens sida.

Åldersdiskriminering

Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Pär Nuder. Den handlar om åldersdiskriminering.

För någon månad sedan invigdes ett nytt vuxenutbildningscenter i Askersund där bland annat Thomas Östros klippte banden. Allmänheten fick gå in och titta och anmäla sig till kurser. En man som hade fyllt 65 år anmälde sig till en datakurs. Han gick en dag på den här datakursen. Men nästa dag då han kom dit kallades han till skolans rektor som meddelade: Tyvärr ni och en dam får sluta därför att ni har fyllt 65 år.

Min fråga till Pär Nuder är därför: Är det rimligt att ha sådana strukturer i samhället att personer därför att de har fyllt 65 år inte *får* gå en utbildning?

Anf. 48 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag känner inte till det aktuella fallet, men det låter onekligen diskriminerande.

Såvitt jag har erfarit kommer nästa år en förändring i diskrimineringslagen som ska skydda mot just åldersdiskriminering. Om det är applicerbart i just det här fallet eller ej vågar jag dock inte ha någon uppfattning om, men det låter bestickande.

Anf. 49 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag tackar så hemskt mycket för det svaret. Argumentet enligt den här rektorn var att det inte utgår statsbidrag till andra än till dem som är under 65 år. Jag ser faktiskt fram emot att regeringen lägger fram ett förslag i nämnda riktning så att inga äldre kan känna sig diskriminerade.

När det gäller datakunskap borde en rimlig önskan från oss alla vara att de äldre som vill och kan också kan vara delaktiga i samhället på det utmärkta sätt som en dator i dag faktiskt kan hjälpa till med.

Svenska företags etablering utomlands

Anf. 50 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern om utflyttning av företag och jobb. Det blir ju stora rubriker i medierna när storföretagen

hotar med att flytta sin verksamhet utomlands. Senaste exemplet är GM och Saabs fabrik i Trollhättan.

Men jobbflytt till utlandet är inte något som sker bara i storföretagen, utan även små och medelstora företag börjar i ökad omfattning se över sina möjligheter att helt enkelt lägga produktionen dit där det är billigare. Den här utflyttningen av små och medelstora företag sker i det tysta men är i längden lika allvarlig som storföretagens flytt.

SIF presenterade i måndags en rapport som visar att bara i Småland har 2 000 arbetstillfällen – kvalificerade jobb – gått förlorade under de senaste fem åren, ofta motiverat med kostnadsskäl.

Min fråga till finansministern är om regeringen är beredd att lägga om sin politik för att behålla jobb i både stora och små företag i det här landet.

Anf. 51 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Sverige har alltid gått igenom stora strukturomvandlingar. När det gäller varven i Göteborg är det inte så att det i dag inte finns någon verksamhet där. Tvärtom finns där nu ny verksamhet. På samma sätt jobbar i dag på regementet i Växjö dubbelt så många som när regementet lades ned. Så här pågår utvecklingen hela tiden, och så kommer det att fortsätta att vara.

Den senaste undersökningen som gjorts för att kvantifiera utflyttning respektive inflyttning redovisades häromdagen i Svenska Dagbladet. Man hade tittat på länsarbetsnämnderna och antalet varsel och på om dessa hade någon relation till utflyttningen. Det visade sig vara väldigt få företag som hade det. Företag etablerar sig i Sverige, och företag väljer att etablera sig utomlands. Så har det tidigare varit, och så kommer det att fortsätta att vara.

Det enda sättet att klara det här är att vi har trygghetssystem som gör det möjligt för människor att gå från det gamla till det nya. Det är så man blir konkurrenskraftig, och det är just därför som Sverige anses vara så konkurrenskraftigt internationellt.

Anf. 52 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Det nya i den här strukturomvandlingen är att också de små och medelstora företag väljer att lägga sin produktion utomlands.

Med all respekt, men jag tycker inte att Socialdemokraterna har något att lära Centerpartiet när det gäller småföretagens villkor. Det är lätt att tala om strukturomvandling. Men de som kan drabbas i Trollhättan känner sig nog inte särskilt nöjda med det givna beskedet.

Anf. 53 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Att småföretagen etablerar sig utomlands ska vi välkomna. Naturligtvis är det bra att även små företag försöker göra inbrytningar på nya stora och växande marknader. Tidigare har det varit bara storföretagen i Sverige som har hämtat hem stora "Förädlings-Sverige" till vårt land. Att de små företagen nu i större utsträckning etablerar sig utomlands ska vi verkligen välkomna, för det visar att vi kan få även de små företagen att etablera sig på de internationella marknaderna.

Trollhättan var väl ändå ett osedvanligt dåligt exempel. Där gör ju nu regeringen betydande satsningar – inte för att rädda Saab utan för att

Prot. 2004/05:32
18 november

Frågestund

Svenska regeringens hållning till kriget i Irak

Anf. 54 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesministern. Förra veckan skickades bomber och attacker direkt riktade mot civila mål i Falluja i Irak. Det var inte *collateral damage*, utan det var direkt riktat mot civila mål. Därför frågade jag förra veckan vice statsministern hur Sverige skulle agera mot detta. Han sade att man via FN skulle protestera mot övergrepp – det var de ord han använde.

I söndags var utrikesministern med i TV-programmet Agenda och hade ingen anledning att kommentera eller protestera mot de här bombningarna. Samtidigt har Sverige faktiskt sällat sig till dem som menar att det amerikanska ockupationskriget är folkrättsvidrigt. Å andra sidan exporterade Sverige faktiskt i fjol vapen till i Irak krigförande länder.

Min fråga är: Hur ska man förstå den svenska regeringens linje vad gäller direkt riktat våld och kollektiva bestraffningar under ockupation?

Anf. 55 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Den svenska hållningen är alldeles glasklar. Vi ansåg att det var fel av USA och de allierade att gå in i Irak utan att det fanns ett säkerhetsrådsbeslut.

Därefter har säkerhetsrådet fattat beslut om att suveräniteten måste återföras till irakierna. Den interimistiska regeringen har bitt om hjälp från de allierade med att upprätthålla säkerhet och ordning i landet för att kunna genomföra val – val som är viktiga för att säkerställa att en legitim regering kommer till stånd.

Säkerheten är viktig. Det är en oroande utveckling som pågår i Irak. Stridande grupper, terrorister av olika slag, motsätter sig demokratiserings- och återuppbyggnadsprocessen. Det är viktigt att interimregeringen med hjälp av de allierade försöker återskapa en ordning.

Samtidigt är den svenska ståndpunkten helt klar: När man utför stridsåtgärder av olika slag måste det ske inom ramen för folkrätten och den humanitära rätten. Det är de stridande parternas skyldighet att utreda och ingripa mot *varje* brott mot den humanitära rätten och folkrätten i övrigt.

Anf. 56 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Ska ministern förstås sålunda att man med våldsmetoder har en större möjlighet att skapa lugn och ordning inför de stundande valen än med andra metoder?

Anf. 57 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! De som nu ifrågasätter återuppbyggandet av Irak och skapandet av ett demokratiskt land med folkvalda ledare använder terormetoder. Det är klart att man kan försöka att komma till tals med dem, och naturligtvis pågår sådana åtgärder från den interimistiska regeringens sida och med hjälp från bland annat FN och omvärlden.

Men man måste samtidigt försöka att skydda civilbefolkningen som är utsatt för våldsamma angrepp från dem som inte vill återskapa ett demokratiskt och fredligt Irak.

Prot. 2004/05:32
18 november

Strandskyddet

Frågestund

Anf. 58 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till Mona Sahlin som nu innehar den spännande mininsterposten att vara samhällsbyggnadsminister.

I går deltog Mona Sahlin i den debatt som miljö- och jordbruksutskottet hade om det hållbara Sverige. Då tog jag fasta på att ministern tyckte att det var viktigt att kombinera byggande och miljö. Just därför vill jag fråga den nya ministern: Är det möjligt att i det tänk som ministern gav uttryck för i går också ta nya tag och se över den lag som vi har om strandskydd?

Anf. 59 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det är mer än ett tänk som regeringen arbetar med nu. Det finns stora möjligheter när man betraktar energipolitiken, miljöpolitiken och bostadspolitiken i ett sammanhang. Bostäder står ju för en väldigt stor del av vår energikonsumtion i Sverige.

Både av sociala och av byggnadstekniska skäl måste man nu bygga om en stor del av lägenhetsbeståndet ute i förortsområdena. Då måste vi se hur man kan bygga nytt så att det också är energisnålt och miljövänligt samtidigt som man förändrar den sociala strukturen i många förortsområden. Det är en spännande del som vi nu arbetar med när det gäller byggande, bostad, miljö och energi.

Strandskyddet är ju, som frågeställaren säkert vet, en skyddslagstiftning. Regeringen har nu fört upp diskussionen hur man ska se på strandskyddet kontra behovet av att bygga på ett annat sätt än vad som har varit praxis, framför allt i glesare delar av Sverige. Den frågeställningen ligger på Miljödepartementet. Men det finns ingen avisering om någon ny lagändring.

Anf. 60 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Herr talman! Ministern vet ju också att det här landet är oerhört långt. Vi har tusentals kilometer kust, vi har tusentals sjöar, vi har tusentals förtroendevalda som i kommun efter kommun förmligen bedriver korståg för att åtminstone hitta en uppluckring. Min politik går ut på att man ska vända på skyddslagen så att det generellt ska vara tillåtet att bygga överallt utom där det är direkt olämpligt.

Om man har tänket att koppla ihop miljö och byggande vore det kanske en möjlighet att få folk att flytta ut på landsbygden. Det vore nog också en av de avgörande förutsättningarna för att man ska få en fortsatt levande landsbygd.

Även om strandskyddet är en skyddslag, finns det någon möjlighet – jag tänker då på den diskussion som ni har på departementet – att öppna upp för en mer tydlig dispensrätt, så att man lokalt och regionalt kan besluta om dispenser, vilket i dag är nästintill är omöjligt.

Anf. 61 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Sverige är förvisso väldigt långt och har väldigt mycket kust, men villkoren är också väldigt olika. Vi som bor i storstadsområden vet ju att det ibland är nästan omöjligt för den som inte själv bor vid stranden att komma dit och utnyttja den fantastiska natur som stranden innebär i storstaden. Sedan finns det andra förutsättningar i andra delar av landet.

Regeringen försöker att se båda dessa sidor, både behovet av att skydda naturen och öppna för möjligheten att bygga på ett annat sätt i glesbygden. Vi måste slå vakt om de naturvärden som finns i storstadsområdena så att det ska vara möjligt för oss och våra ungar att uppleva naturen, även om vi inte har råd att köpa en villa vid stranden. Det är båda dessa aspekter som regeringen måste ta hänsyn till.

Fördelning av bostäder

Anf. 62 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Jag har också en fråga till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin.

När våra partier tillsammans med Miljöpartiet tog fram den nya bostadsförsörjningslagen skrev vi också in möjligheten för regeringen att ålägga en kommun att inrätta bostadsförmedling om det finns bostadsbrist och ett uppenbart behov i kommunen.

Nu har den här lagen gällt i ett antal år. Jag kan konstatera att bostadsbristen i Göteborg och Malmö är mer påtaglig än i en del av de andra storstadsområdena. 180 000 ungdomar kan inte flytta hemifrån. Ändå har regeringen inte använt sig av den möjligheten.

Då vill jag fråga statsrådet: Är det tänkbart att vi, när det nu har skett ett byte av statsråd, kan få en mer aktiv politik på det här området så att Malmö och Göteborg åläggs att inrätta en bostadsförmedling, vilket det finns ett uppenbart behov av? Under de senaste dagarna har vi sett vad som händer när det är godtycke som avgör vem som får lägenhet.

Anf. 63 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det är inte så att det ska bli ny aktivitet bara för att vi har bytt minister. Den före bostadsministern, Lars-Erik Lövdén, har varit synnerligen aktiv på detta område.

Jag tror att frågeställaren ändå håller med mig om en sak, att det stora problemet är bristen på bostäder. En av huvudinriktningarna, som nu börjar att ge resultat, är ju att man ska bygga mer i de orter som behöver växa både för att unga människor inte får någonstans att bo och för att företagen i längden får svårt att rekrytera personal.

Den inriktning som jag avser att fullfölja är att bygga nytt, bygga om och inte minst titta på andrahandsmarknaden i storstadsområdena. Hur kan vi göra mer av det befintliga beståndet av bostäder tillgängligt för till exempel ungdomar?

Jag har ännu inte under mina lektioner i departementet kommit fram till den lagstiftning som frågeställaren tar upp. Men jag håller på att gå igenom också det.

Huvudinriktningen är att bostadsbristen åtgärdas genom att bygga bort den, göra befintligt boende tillgängligt och dessutom försvara hyresrätten.

Prot. 2004/05:32
18 november

Frågestund

Anf. 64 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Jag ska göra den här frågeställningen ganska kort: Anser statsrådet att det är rimligt att bostäder fördelas efter socialt rättvisa regler? Eller är det fortfarande så att godtycke och kontakter ska avgöra vem som ska få tillgång även till de nybyggda bostäderna?

De allmännyttiga bostadsbolagen använder sig av alla möjliga former, alltifrån en intern köordning till att man i olika bostadsområden fördelar bostäder efter de behov som bovärdarna har.

Min fråga är väldigt enkel: Anser Mona Sahlin att det vore rimligt att fördela bostäder på ett socialt acceptabelt sätt eller inte?

Anf. 65 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det var en retorisk fråga där svaret är självklart. En bostadspolitik måste naturligtvis också vara social. Rätten att bo är en oerhört viktig förutsättning för vad man än ska göra i livet, bilda familj, studera, arbeta. Här har man det systemet att hälften av alla lägenheter ska gå till bostadsförmedlingen.

Den enda fråga som jag inte kunde ge ett konkret svar på i dag handlade om den lagstiftning som vi har i dag, hur den används och om den behöver utvidgas eller förändras. Självfallet räcker det inte bara med kontakter för att man ska kunna ha en social bostadspolitik. Det måste också finnas andra möjligheter, och där är bostadsförmedlingar ett exempel.

Ekologiskt hållbart samhälle

Anf. 66 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till konsumentministern.

I dag har vi många intresserade ungdomar på läktaren, och det är roligt. Ungdomar är ofta irriterade på oss vuxna för att vi konsumerar ohållbart. De tycker inte att vi lämnar efter oss ett bra land till dem när de ska ta över.

Regeringen har ju tillsatt en utredare, Stefan Edman, som ska utreda hur vi ska bo, handla och leva smartare för att kunna klara miljön i framtiden.

Jag undrar: Kan regeringen göra mer än detta och påskynda utvecklingen i rätt riktning?

Anf. 67 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att hushållens konsumtion verkligen påverkar våra möjligheter till en hållbar utveckling.

Just nu arbetar jag med en konsumentpolitisk strategi där det övergripande målet just är att få en hållbar utveckling ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Det räcker ju inte med den ekologiska, vi måste också ha de andra benen. Jag menar att det måste vara prisvärt och enkelt att vara en grön konsument och att vi får ett antal goda exempel.

Det arbete som Stefan Edman nu gör är väldigt viktigt. Han har nu också en hemsida där vi kan gå in och chatta, debattera och ge varandra ett antal tips.

Jag räknar med att i den nya konsumentpolitiken och den handlingsplan som ska gälla från och med 2006 ska vi ha ett antal konkreta, praktiska åtgärder som gör det enklare att agera på ett hållbart sätt.

Anf. 68 MONICA GREEN (s):

Herr talman! På Stefan Edmans hemsida www.supersize.se kan man chatta och ställa frågor, och jag har sett att det också kommer frågor till konsumentministern om hur vi ska kunna vrida utvecklingen åt rätt håll.

Jag undrar: Har jordbruksministern också kunnat få med sig andra länder på de här idéerna?

Anf. 69 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Ja, det finns ett stort intresse för att vi ska kunna få en hållbar utveckling. Vi jobbar med det på olika plan inom EU bland annat. Konsumentministrarna gör det. Vi använder ny teknik på olika sätt, och den hållbara utvecklingen är viktig. Men också som jordbruksminister är jag väldigt engagerad i de här frågorna.

EU:s jordbruksministrar har alldeles nyligen fattat ett beslut om en handlingsplan för ekologiska livsmedel. Det är en väg in mot att vi ska kunna bli mer gröna konsumenter.

Förenkling av reglerna för företagen

Anf. 70 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till Pär Nuder angående Riksrevisionens kritik mot regeringen.

Bördan när det gäller administrationen som staten lägger på företagen är väldigt stor och den måste bli lättare. I dag finns det mängder av lagar, förordningar och föreskrifter. Det finns undersökningar som visar att småföretagarna ägnar i genomsnitt två och en halv timme i veckan åt att fylla i blanketter till olika myndigheter.

Nu har Riksrevisionen riktat kritik mot att regeringens arbete med att förenkla regelverket för företagen går för långsamt. Man skriver i en rapport att Regeringskansliet lägger för lite kraft på att förändra det befintliga regelverket. I rapporten lyfter Riksrevisionen fram att regeringen saknar en samlad bild och struktur i sitt arbete.

Min fråga till Pär Nuder är därför vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att höja tempot i arbetet med att förenkla reglerna för företagen.

Anf. 71 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Världsbanken redovisade helt nyligen en undersökning om vilka länder det är lättast att driva företag i. Det visade sig att Sverige hamnade väldigt högt upp på den listan, kanske i kontrast mot den gängse bilden av hur vi anser det vara i Sverige. Att vi ligger bra till internationellt sett i det här avseendet innebär inte att vi inte ska ha högre

ambitioner än så. Att förenkla livet för småföretagare är oerhört viktigt. Det är en prioriterad fråga för regeringen.

Den nye näringsministern har tagit till sig den rapport som Riksrevisionen har lämnat, och han är i full färd med att intensifiera förenklingsarbetet. Samtidigt ska man ha klart för sig att vi inte har regler för reglernas egen skull, utan de har många gånger tillkommit välmotiverat. Men summan av dem kan bli för mycket för den enskilde. Det är därför som Thomas Östros arbetar så intensivt med de här frågorna.

Prot. 2004/05:32
18 november

Frågestund

Anf. 72 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag vill tacka Pär Nuder för svaret. Det är bra att man jobbar med de här frågorna. Jag träffar många företagare i mitt hemlän Gävleborg, och just småföretagarna är väldigt tyngda av regelverket.

Min följdfråga är: Skulle man inte kunna sätta upp ett mål för det här arbetet för att det ska bli mer konkret och ha ett tydligt mål, till exempel att man år 2010 ska ha minskat regelverket med 25 %? Ett sådant mål har satts upp i Holland exempelvis. Det tycker jag skulle vara bra. Det är alltid bra att ha fokus på det man gör, så min fråga till Pär Nuder är: Har regeringen tankar på att sätta upp ett konkret mål för arbetet med att förenkla reglerna, så att man får ett tydligt, mätbart mål?

Anf. 73 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det finns redan tydliga, konkreta mål. Det viktiga är att implementera och fortsätta arbetet. Det finns hela tiden en risk för målkonflikter här. Vi ändrar ett regelverk här och ett system där. Det är välmotiverat i sig, men, som sagt, summan riskerar att bli en tung börda för den enskilde företagaren.

Vi har gjort väldigt mycket. Det har gjorts undersökningar om vilka myndigheter som småföretagarna anser vara de mest serviceinriktade. Och, hör och häpna, numera anser många småföretagare att det är Skatteverket som ger den bästa servicen. Jag tror att vi också i vår egenskap av löntagare har upplevt att man verkligen ger en betydligt bättre service i dag än man gjorde tidigare. Det är ett exempel på hur vi måste arbeta.

Fördelning av bostäder

Anf. 74 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Jag vill återknyta till Sten Lundströms fråga, och då blir frågan riktad till Mona Sahlin.

Det vi har läst och hört de senaste dagarna om den fackföreningsanknutna stiftelsen och dess sätt att förmedla bostäder är ju skandalöst. Frågan är om den över huvud taget ska syssla med bostadsförmedling. Ser man lite vidare på det här är det faktiskt så att de flesta fastighetsägare i Sverige, privata men också i allmännyttan, styr och ställer över de regelsystem som finns för uthyrning. Det är ett sammelsurium, en djungel, av regler och lagar, olika hos var och en.

Ministern sade att i Stockholm lämnas 50 % av allmännyttans bostäder till bostadsförmedlingen, men det är ju bara i 10 % av kommunerna som det finns en bostadsförmedling. Det är ett problem.

Jag undrar om ministern tänker göra något för att de mest behövande, inte bara de som söker bostad hos stiftelsen som det handlar om här, ska få bostäder i allmännyttans bostäder och hos privata fastighetsägare.

Anf. 75 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det är förstås oerhört viktigt att alla stiftelser, vilka de än vara må, måste följa de regler som finns uppsatta för stiftelserna. Det finns inget annat att säga när det gäller det.

Sedan vill jag nog återkomma till frågan om bostadsförmedling. Jag ser ett behov av att kunna förmedla lägenheter mycket bredare än vad som görs i dag. Jag vill koppla det till svaret jag gav på den tidigare frågan. Till det måste man också lägga möjligheten att till exempel kunna använda en större del av bostadsbeståndet i storstäderna som i dag inte alltid används för boende. Vi måste se över möjligheterna att göra det lättare att hyra ut i andra hand än vad det är i dag och framför allt, förstås, bygga där bostadsbristen är som störst.

Men jag lovar att titta vidare på frågan om bostadsförmedling, hur lagen ser ut i dag, hur systemen ser ut i dag och om det finns anledning att ha ett annat system än det vi har i dag. Det får jag återkomma till.

Anf. 76 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Man kan ju ifrågasätta om de här stiftelserna ska sköta det här på egen hand när de så tydligt visat att de inte klarar av det, för det är ju inte första gången det här händer.

En förutsättning är att det finns bostadsförmedlingar i våra kommuner. Det är ett uppenbart behov i jättemånga av våra kommuner i dag att få ett fungerande system där man kan titta på de behov som finns och att det är rättvisa i systemen. Det är det som måste åtgärdas. Det har funnits lagstiftningar tidigare som har reglerat det här på ett bra sätt. Frågan är om ministern är villig att se över frågan och återkomma med den typen av lagstiftning.

Anf. 77 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag sade väl just det förut, att ja, jag är beredd att se över frågan och återkomma. Jag är inte alls säker på än om det är lagstiftningen som det brister i och hur systemen ser ut i dag. Jag vet att det finns kommuner som har andra former som man inte kan likna vid en traditionell bostadsförmedling, men där man verkligen försöker förmedla bostäder utifrån de behov som kommuninvånarna har.

Men jag har svarat på frågan, och ja, jag tittar på saken och lovar att återkomma.

Införselregler

Anf. 78 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till finansminister Pär Nuder. Frågan handlar om gränshandel och punktskatter.

På minst tre varuområden har Sverige speciella punktskatter, och det är på mineraloljor, alkohol och tobak. Men införselreglerna är mycket olika. Införseln av dieselolja och villaolja begränsas betydligt hårdare

och beskattas hårdare än införseln av tobak och alkohol. Det är till exempel tillåtet att föra in 230 liter alkoholhaltiga drycker för privat bruk utan någon punktskatt, medan det är tillåtet att föra in maximalt 10 liter dieselloja av miljöklass 1, också för privat bruk. Jag talar inte om den olagliga handeln som förekommer, det vill säga smuglingen.

Jag vill fråga finansministern: Varför denna enorma skillnad?

Anf. 79 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Erling Wälivaara tar upp en mycket aktuell fråga, nämligen frågan om alkoholskatten. Vi har fått ett utredningsförslag från Kent Härstedt, som föreslår en kraftig sänkning av punktskatten på alkohol med tanke på de nya införselregler som vi har. Det är just nu ute på remiss, och när vi har hört alla synpunkter på det förslaget, när alla fakta ligger på bordet, ska regeringen ta ställning till frågan. Det här är en mycket grannlaga avvägning mellan olika intressen. Ytterst handlar det om folkhälsan. Att värna Systembolaget är oerhört viktigt för regeringen. Hur vi på bästa sätt gör detta kommer regeringen att återkomma till.

Anf. 80 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag kan nästan inte tacka för svaret, för det var inget svar på min fråga. Jag följer upp frågan.

Nu talas det ju, som finansministern sade, om att sänka alkoholskatten med ända upp till 40 % för att på så sätt anpassa Sveriges alkoholskatt till övriga länders nivå och för att rädda försäljningen av alkohol från Systembolaget. Min fråga är: Kan finansministern tänka sig att också sänka den svenska dieselskatten och justera införselreglerna så att vi åtminstone anpassar oss till vårt närmaste EU-grannland Finlands nivå? Jag talar fortfarande om miljöklass 1-diesel för privat bruk.

Anf. 81 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Under min korta tid som finansminister har jag lärt mig en sak. Det finns väldigt många anspråk på skattesänkningar än här än där. Jag har också lärt mig att det finns väldigt många anspråk på ökade utgifter än här än där. Jag har lärt mig att om inte jag försöker se till helheten kommer vi snabbt att halka utför. Vi kommer att befinna oss i en underskottsekonomi på nytt med stigande räntor och stigande problem för hela det samlade folkhushållet.

Vi ska nog vara väldigt försiktiga med att diskutera skattepolitiken styckevis och delat. Det ska tas i ett större sammanhang där vi väger det ena mot det andra. Det är så man för en ansvarsfull ekonomisk politik.

Konkurrenslagstiftningen

Anf. 82 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till jordbruksministern. Det gäller hur vi ska få en modernare konkurrenslagstiftning på matområdet så att vi inte får några nya Skärholmsfruuppror, för maten är väldigt dyr. Enligt en utskrift från det tal som statsrådet höll på brittiska ambassaden återopade statsrådet 1654 års handels- och fredsavtal mellan drottning Kristina och

Frågestund

Anf. 83 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Vi har kraftfulla konkurrensregler, men regeringen har fattat beslut om att de ska vässas ytterligare. Så det pågår ett arbete, som bland annat handlar om att man snabbare ska kunna gå igenom domstolsprocesser och att vi också ska pröva hur det ska gå till när det gäller fusioner. Men det är ju väldigt angeläget att vi får fler aktörer på marknaden för att vi ska kunna pressa matpriserna. Det är bra för konsumenterna, och jag menar att det också är bra för primärproduktionen att det finns en mångfald detaljhandlare där man kan få ut sina varor till konsumenterna.

Det har hänt en del sedan vi blev medlemmar i EU, och vi ser nu olika typer av nyetableringar. Glädjande nog, när man tittar på prisutvecklingen, har matpriserna sjunkit under den senaste tiden. Det är det konsumtionsområde där vi ändå har kunnat se en utveckling även om vi fortfarande ligger över snittet i EU, och det är ett problem för konsumenterna. Men regeringen driver frågan om en skarp konkurrenslagstiftning.

Alkoholskatten

Anf. 84 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern, och jag vill återvända till det här med alkoholskatten. Gränshandeln och smugglingen av alkohol har ju nu nått sådana höjder att det bara är en tredjedel av alkoholen som säljs på Systembolaget. Det är ingen överdrift att säga att man har tappat kontrollen helt och hållet. Samtidigt kan vi nu se hur en hel bransch, nämligen bryggerinäringen, är på väg att slås ut. Den har halverats på några år. Nu läste vi i förra veckan att de varslar 200 personer till.

Som skåning kan jag inte låta bli att snegla på Danmark. Där har man haft samma problem, men man sänkte skatten drastiskt. Man lyckades snabbt vända köpströmmen. Enligt tidningsuppgifter tillför man nu tio miljarder till den danska statskassan. Min fråga är därför: Hur länge ska regeringen stillatigande åse hur miljarderna väljer ut ur landet samtidigt som vi tappar jobb och en hel bransch kanske slås ut? Det brinner verkligen i knutarna.

Anf. 85 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Den senaste månaden var det inte bara i södra Sverige som försäljningen av sprit på Systembolaget minskade. Det var till och med så att minskningen var större i landet i dess helhet jämfört med södra Sverige. Det minskade med 16 % i Sverige i dess helhet och med 13 % i södra Sverige.

Det understryker att detta är en allvarlig situation. Det är just därför som regeringen tar den här frågan på så stort allvar och bereder den med skyndsamhet – men också med noggrannhet. Här finns det väldigt starka uppfattningar i debatten som hävdar att folkhälsan kräver ett fortsatt högt spritpris genom en hög skatt. Men vi får väga det ena mot det andra, och det är precis den process som regeringen är inne i just nu. Vi ska ha alla

fakta på bordet när vi fattar beslut. Det har vi först efter det att remissvaren på Kent Härstedts utredning har kommit in och när vi dessutom har hans andra utredning, som ska behandla inte bara frågan om spritskatten utan även frågan om skatten på öl och vin.

Prot. 2004/05:32
18 november

Frågestund

Anf. 86 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag är dock lite besviken. Här är det inte ett snabbt Trollhättebeslut som behövs, utan det gäller att fatta ett beslut om en sänkning. Det är alltså betydligt enklare.

Jag tycker egentligen att finansministern borde vara oroad av fyra skäl. Först är det ett statsfinansiellt skäl. Miljarderna väljer ut. Sedan är det ett alkoholpolitiskt skäl. Alkoholskadorna ökar, och därmed också kostnaderna. Det är även av arbetsmarknadsskäl. När nu branscher slås ut och folk går ut i ökad arbetslöshet kostar det samhället pengar. Men finansministern borde också vara oroad av det ökade politikerförakt som detta späder på. Svenska folket frågar sig med rätta: Varför gör ni ingenting? Min sista fråga blir då: Är inte finansministern oroad?

Anf. 87 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Visst är jag oroad. Jag är framför allt oroad över den ökande konsumtionen av alkohol bland våra unga. Det om något tror jag att vi alla delar över partigränserna i denna kammare. Frågan är bara vilka verktyg vi ska använda på bästa sätt för att kontrollera konsumtionen och dessutom förhoppningsvis tvinga ned den.

Hittills har vi haft skatteverktyget som ett mycket effektivt sätt att dämpa konsumtionen. Det har funnits ett klart samband mellan skatten och konsumtionen. Nu vet vi, till följd av de nya införselreglerna och de nya köpvanemönstren, att det kanske inte är lika effektivt. Men det är just den processen vi är inne i. Eftersom det här har varit ett så effektivt verktyg tidigare måste vi väga de gamla erfarenheterna mot de nya förutsättningarna. Det är en väldigt grannlaga avvägning, och det är precis den processen som regeringen är inne i. Det skadar inte att tänka efter före – även i politiken.

Höjning av lönebidragen

Anf. 88 BIRGITTA GIDBLOM (s):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Hans Karlsson angående lönebidrag. Taket har ju stått stilla i flera år. De lönebidragsanställda behöver också få sin lönehöjning. Det innebär att föreningarna och de som anställer de här personerna får betala mellanskillnaden, som blir större och större för varje år.

Nu säger fler och fler föreningar upp sina anställda. De har helt enkelt inte råd att ha dem kvar fast de har arbetsuppgifter åt dem. Det är redan nu stor arbetslöshet bland dem som kanske inte har full arbetsförmåga. Min fråga till statsrådet gäller detta. Jag vet att statsrådet är väl medveten om det här. Jag vill nu fråga: När kommer taket att höjas?

Anf. 89 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag förbereder nu en proposition när det gäller arbetshandikappade och frågorna som hänger samman med det. Där finns också frågan om lönebidragen med. Den kommer att behandlas i den här propositionen. Jag är väl medveten om hur det ser ut och vilka problemen är. Jag tar starkt intryck av argumenten för en höjning av taket.

Men innan man bestämmer sig för att göra det måste man också kunna finansiera detta. Då är det någonting annat som inte ska göras. Den avvägningen ska vi göra när vi färdigställer den här propositionen. Därför har jag dessvärre inte något svar i kammaren i dag, men det kommer en proposition där vi också behandlar frågan om lönebidragstaket.

Anf. 90 BIRGITTA GIDBLOM (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag är inte riktigt nöjd. Jag tänker på att vi nu arbetar så väldigt mycket för att få långtidssjukskrivna tillbaka i arbetslivet. Jag kan inte nog betona värdet av att ha ett arbete. Eftersom dessa personer nu går ut i arbetslöshet och knappast har så stora chanser att få ett arbete igen vill jag be statsrådet att göra allt som bara går för att höja taket.

Asylpolitiken

Anf. 91 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till Pär Nuder. Tidningen Dagen hade förra veckan flera artiklar om flyktingombud som inte håller måttet. Det handlar om flyktingombud som inte tar sin uppgift på allvar. Man tar på sig 200–300 ärenden samtidigt. Migrationsverket är ansvarigt för de här förordnandena. Samtidigt får ambitiösa och seriösa flyktingombud färre och färre uppdrag. Det var ingen vacker bild som framträdde i de här artiklarna.

Förra tisdagen hörde vi statsministern här i kammaren framställa Sverige som ett föredöme för andra EU-länder i asylfrågor. Verkligheten är att vi många gånger håller på med psykisk tortyr av asylsökande. Det är långa handläggningstider och oengagerade juridiska ombud som Migrationsverket utser. Det är precis som om åklagarsidan under vanliga rättegångar skulle utse vilka som skulle vara försvarsadvokater.

Vad tänker regeringen göra åt de här allvarliga bristerna, Pär Nuder?

Anf. 92 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag delar statsministerns uppfattning att den svenska asylpolitiken står sig väldigt väl i ett internationellt perspektiv.

De problem vi har i Sverige sammanhänger med den kraftiga tillströmning som vi har till Sverige jämfört med andra länder. Det är väsentligt många fler som kommer till Sverige än som kommer till våra nordiska grannländer. Det är klart att detta åsamkar Sverige stora problem, inte minst eftersom vi har så höga ambitioner att var och en av dem som kommer till Sverige ska få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt. Det ska dessutom finnas möjligheter att överklaga om nya omständigheter tillkommer, men inte in absurdum och inte hur långt som helst. Det ska

inte kunna sättas i system så att det slut blir så att man får stanna i Sverige beroende på de långa handläggningstiderna här i Sverige och inte beroende på det man har utsatts för i sitt hemland. De långa handläggningstiderna beror i sin tur antingen på att man inte har identitetshandlingar eller på att man tillför nya omständigheter i det enskilda fallet hela tiden och hoppas på att till slut få stanna beroende på att man har varit i Sverige så länge.

Prot. 2004/05:32
18 november

Frågestund

Anf. 93 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Det är inget avundsvärt jobb att vara migrationsminister i den svenska regeringen. Vi har inte ens få se de reformer genomföras i asylpolitiken som vi har beslutat om här i riksdagen. De brister som jag här pekar på angående flyktingombudens kvalitet upplevde jag också 1980 när jag var engagerad i de här frågorna. Då hade vi en förläggning i Timrå med 400–500 asylsökande. Det är inget nytt problem.

Vi såg på nära håll hur viljestarka, modiga och ofta välutbildade asylsökande kom till Sverige. De hade tagit sitt livs svåraste beslut, att lämna sitt hemland och komma till ett okänt land. Sedan såg vi hur de här människorna maldes sönder i väntan och brist på besked. Det var oengagerade juridiska ombud som man ibland inte ens fick tag i. Man knäcktes och var inte i skick att starta ett nytt liv i Sverige och än mindre i skick att utvisas.

Jag blev därför mycket besviken när jag läste de här artiklarna i tidningen Dagen förra veckan. Det har inte hänt någonting på 15–20 år, och inte beror det på att vi tar emot så många fler. Vi tog emot nästan lika många då.

Delar inte Pär Nuder min besvikelse och frustration över att det har hänt så lite på 20 år? Ska vi tro att det händer någonting de närmaste åren?

Anf. 94 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Alla som är insatta i de här frågorna vet hur intensivt regeringen arbetar med dem. Alla som är insatta i de här frågorna vet vilken kraftig tillströmning det har varit till Sverige under senare år. Alla som är insatta i de här frågorna vet att väldigt många som kommer till Sverige inte har identitetshandlingar. Det tar lång tid att utröna vilken identitet de har. Alla som är insatta i de här frågorna vet att man tillför nya omständigheter i det enskilda fallet med den följd att det blir väldigt långa handläggningstider. Det innebär att precis de bekymmer för den enskilde som Lars Lindén pekar på uppstår. Det är precis det här som regeringen försöker rätta till med sin politik och med de förslag som ligger på riksdagens bord.

Preskriptionstiden för barnpornografibrott

Anf. 95 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! I dag debatterade riksdagen den nya sexualbrottslagen. Tyvärr var inte justitieministern här och berättade om hur regeringen har resonerat om den här lagstiftningen som i många stycken är bra.

Därför har jag en fråga till Pär Nuder. Den gäller preskriptionstiden för barnpornografibrott. Det är i dag fem års preskriptionstid, och regeringen föreslår ingen förlängning. Jag undrar hur regeringen har resonerat i den frågan. För de här barnen på barnporrbilderna finns det ingen preskriptionstid alls. De här bilderna finns kvar på nätet dag in och dag ut, år in och år ut.

Min fråga är: Varför inte höja preskriptionstiden just för barnpornografibrott?

Anf. 96 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Är det någonting som jag tror att vi kan enas om i denna kammare är det i kampen mot barnpornografi. Jag måste dock erkänna att jag inte är tillräckligt väl påläst i just denna specifika fråga. Jag har så stor respekt för riksdagen att jag inte ska ge mig ut på några äventyrligheter och försöka besvara frågan. Jag uppmanar frågeställaren att vända sig till justitieministern i en enskild fråga eller i en interpellation.

Anf. 97 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag får gå vidare till justitieministern. Jag tror inte att vi har någon delad uppfattning här. Det skulle vara viktigt att förlänga den här preskriptionstiden för de utsatta barnen som tyvärr inte kan få någon upprättelse. Det visade också domen mot Huddingepedofilen. Han gick fri från flera brott på grund av att preskriptionstiden hade gått ut.

Infrastrukturförbättringar

Anf. 98 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Regeringen beslutade nyligen om en stor satsning på infrastruktur i Västra Götaland. Det var främst en vägsatsning mellan Göteborg och Trollhättan. Det blir säkert en välmotiverad standardhöjning för det här området. Problemet är att regeringen lät det här gå ut över en rad angelägna projekt runtom i landet, till exempel trafikplats Måby på E 4:an, sträckan Brattby–Vännäs på E 12, sträckan Nacksta–Matfors på E 14 och en rad projekt på E 22 i Lund, Råby, Fogdarp, Linderöd, Sätaröd och Vä.

Det här har skapat en väldig frustration runtom i landet eftersom de trodde att de äntligen skulle få en välmotiverad undanröjning av en flaskhals, en ny förbifart, en ny trafikplats eller andra förbättringar.

Det här aktualiserar en fråga som Centerpartiet har drivit och som Socialdemokraterna tidigare har motsatt sig, nämligen: Skulle vi inte kunna enas om att det vore klokt, inte minst i sådana här lägen, att ha en beredskap för alternativa finansieringsformer, så kallade PPP-lösningar, för att kunna hålla fast vid det man har lovat olika delar av landet i form av infrastrukturförbättringar?

Anf. 99 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag kan försöka att ta mig an frågan. Jag tror att man ska vara väldigt försiktig och inte lura sig själv när det gäller att finansiera angelägna verksamheter som vi ska nyttja alla och envar. Det finns inga gratisluncher på det här området heller.

Vi har en oerhört ambitiös infrastrukturpolitik. Väldigt stora investeringar väntar framgent. Mångmiljardinvesteringar ligger utlagda. Så länge vi kan finansiera detta över statsbudgeten, med den styrka som det innebär att ha en stat i ryggen när investeringar ska göras som kan låna upp pengar på ett sätt som är oerhört mycket mer attraktivt, ska vi hålla oss till den finansieringsprincipen.

I det infrastrukturprogram som Ulrica Messing har presenterat har vi kunnat visa att det går att klara dessa väldigt stora infrastrukturinvesteringar över statsbudgeten.

Anf. 100 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Finansministern säger att man inte ska lura sig själv med sådana här lösningar. Men det är väl väldigt mycket värre, finansministern, när man lurar en massa människor runtom i landet? Man lurar kommuner och företag som har fått löfte om viktiga satsningar på nya förbifarter, på att bygga bort flaskhalsar och andra viktiga satsningar.

Jag tror inte heller att det finns gratisluncher, men andra länder har faktiskt prövat detta med framgång. Man har gjort det i Finland, Norge, England och i en rad andra länder i Europa.

Vad är det som säger att inte också vi i Sverige möjligen skulle kunna dra nytta av det här, om det är en klok lösning? Jag säger inte att det är den slutliga lösningen, men jag tror att den kan bidra till att effektivisera byggandet och till bra lösningar. Hitta på lite bättre argument än att Socialdemokraterna till varje pris ska motsätta sig detta, finansministern. Detta illustreras ju nu så tydligt när 12–15 projekt runtom i landet blir senarelagda på grund av den här brandkårsutryckningen.

Anf. 101 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Andra länder skiljer sig från Sverige genom att de inte har lika starka offentliga finanser som vi har. Därför klarar vi att göra dessa gigantiskt stora infrastruktursatsningar inom ramen för det som statsbudgeten tillåter. Det är billigt, effektivt och framgångsrikt. När olika enskilda investeringar sker i tiden är en diskussion som vi hela tiden har. Jag delar inte uppfattningen att det förekommer väldiga konvulsioner. Tvärtom tycker jag mig se att man ute i landet med väldigt stor entusiasm tar sig an de infrastruktursatsningar som väntar framgent.

Det här ska vi vara stolta över, och det är ett uttryck för de väldigt starka offentliga finanserna att vi klarar dessa investeringar inom ramen för den offentliga ekonomin.

Anf. 102 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad, och vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2004/05:119 om räddningshelikoptrar i Stockholms skärgård

Anf. 103 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har i sin interpellation frågat försvarsminister Leni Björklund vilka åtgärder hon avser att vidta för att boende och besökande i Stockholms skärgård ska känna trygghet om någon olycka inträffar. Det handlar också om hur man ska säkerställa dels att Stockholms skärgård har tillgång till räddningshelikoptrar, dels att berörda myndigheter samordnar sina beslut i fråga om helikoptertillgången i Stockholms skärgård. Arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill först understryka att jag delar Marietta de Pourbaix-Lundins syn att trygghetsfrågorna är viktiga för att vi ska kunna ha en levande skärgård med både en bofast befolkning, fritidsboende och många turister.

Sjöfartsverket har som målsättning för sjöräddningen att en nödställd i större delen av den svenska sjöräddningsregionen ska kunna undsättas med helikopter inom 90 minuter efter det att ett larm har inkommit. Genom avtal med Försvarsmakten har Sjöfartsverket försäkrat sig om en beredskap dygnet runt för livräddningsinsatser för människor i sjönöd. Luftfartsverket står genom ett avtal med Sjöfartsverket för 12 % av kostnaden för dessa helikoptrar, vilket i sin tur motsvarar Luftfartsverkets behov för bland annat flygräddningsändamål.

De aktuella helikoptrarna på Berga är Försvarsmaktens helikoptrar, vilka i första hand är avsedda för Försvarsmaktens ordinarie verksamhet.

Som svar på interpellationens två första frågor skulle jag vilja stilla den oro som finns genom att informera om att boende och besökande i Stockholms skärgård inte ska behöva beröras nämnvärt av en nedläggning av helikopterverksamheten på Berga. Skälet till detta är att dessa helikoptrar inte är de enda helikoptrarna i Stockholmsområdet som kan användas för sjöräddning. Här finns även helikoptrar som Stockholms läns landsting och polisen disponerar. Landstinget har enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) skyldighet att erbjuda en god och lättillgänglig hälso- och sjukvård. För att tillgodose detta behov har landstinget en permanent verksamhet med ambulanshelikoptrar.

Sjöfartsverket har i sin tur upphandlat helikoptrar med placering i Sundsvall och Visby. Vid ett larm ska dessa helikoptrar vara i luften inom 15 minuter. På Berga är motsvarande beredskapstid en timme. En helikopter från Visby kan inom 90 minuter undsätta en nödställd i till exempel Stockholms skärgård och stora delar av Mälardalen. Inom samma tidsram kan en helikopter från Sundsvall undsätta nödställda ända ned till Öregrund i norra Uppland.

Försvarsmakten och Sjöfartsverket har påbörjat en diskussion om hur myndigheternas samverkan ska kunna förbättras. Syftet är att man uppnår de mål som var och en av dessa myndigheter ställer inom sina respektive verksamhetsområden. En sådan samverkan är mycket viktig. Försvarsmaktens neddragningar och omsättningen av helikopterparken innebär dock en betydande minskning av antalet helikoptrar och utbildade helikopterbesättningar.

Som svar på den sista frågan vill jag därför informera om att regeringen är i färd med att uppdra åt Sjöfartsverket att analysera vilka konsekvenser som Försvarsmaktens neddragningar kan få för sjöräddningen. Utgångspunkten måste enligt min uppfattning vara att söka kostnadseffektiva lösningar tillsammans med bland annat andra myndigheter.

Prot. 2004/05:32
18 november

Svar på
interpellationer

Anf. 104 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Ja, det är ju bra att Ulrica Messing delar min syn att trygghetsfrågorna är viktiga om vi ska ha en levande skärgård. Men detta är ju bara ord, för när jag läser svaret får jag en helt annan bild, även om nu Ulrica Messing som jag tycker lägger ut en hel del dimridåer. Hon skriver, visserligen glidande på ordet – jag hörde att hon betonade väldigt väl när hon läste upp detta – att man i Stockholms skärgård ”inte ska behöva beröras nämnvärt av en nedläggning av helikopterverksamheten på Berga”.

Sedan hänvisar hon till att landstinget har helikoptrar. Nu ska vi vara sanningsenliga och säga att Stockholms läns landsting, ett s-styrt landsting, har *en* helikopter för hälso- och sjukvården. Denna helikopter har ingen vinsch och kan inte ta upp någon som är i sjönöd. Denna helikopter klarar inte dåligt väder eller hög sjö. Så var det med den helikoptern och med den trygghet som man med den skulle känna i Stockholms skärgård.

Därefter hänvisar Ulrica Messing till att Sjöfartsverket har upphandlat helikoptrar med placering i Sundsvall och Visby. Det låter nästan som om deras insatstid är mindre än den som gäller för de helikoptrar som finns på Berga i Stockholmsområdet. Det är faktiskt inte sant. Det är beräknat att helikoptrarna på Berga vid beredskap är färdiga på 15 minuter. Om de är i tjänst gäller 30 minuter, och om besättningen är i sina bostäder gäller 45 minuter.

Ska vi få hit helikoptrar från Visby och Sundsvall ska de först flyga hit, vilket tar sin tid. Jag ska också tillägga att inte heller de här helikoptrarna har någon vinsch, att de inte klarar dåligt väder och att de inte klarar hög sjö. Dessutom har de redan flugit så långt att de när de väl kommer till Stockholmsområdet måste tanka innan de kan gå ut och göra någon insats.

Ulrica Messing säger att hon med detta vill stilla den oro som finns. Tycker hon fortfarande att hon har gjort det mot bakgrund av det som jag har räknat upp för de helikoptrar som kommer att finnas kvar i Stockholmsområdet om helikopterverksamheten vid Berga försvinner? De helikoptrar som hon hänvisar till klarar ju nästan ingenting, medan de helikoptrar som i dag finns på Berga klarar att åka ut på allting. De har vinsch, de klarar dåligt väder och de klarar hög sjö. De kan också ta massor med bårar med skadade ombord, vilket de andra helikoptrarna inte kan.

Om Ulrica Messing tror att hon har stillat oron, måste jag säga att hon faktiskt inte har gjort det. Det som står i svaret stämmer faktiskt inte riktigt – eller hur, Ulrica Messing? Det behövs något mer i Stockholms skärgård, om man inte har tänkt lämna Stockholms skärgård och Stockholmsområdet helt därhän. Det är ju det som kommer att ske om det inte finns helikoptrar med större kapacitet i Stockholmsområdet.

Anf. 105 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar både statsrådet för svaret och Marietta för att hon har ställt den här interpellationen, som jag tror är väldigt viktig.

Hur stort är avståndet mellan kostnadseffektiva lösningar och att abdikera från sitt grundläggande samhällsansvar? Det är ingen lätt fråga att svara på, men det är klart att de på sommaren 50 000 eller kanske 100 000 människor som befinner sig i skärgården från Norrtälje i norr till Nynäshamn i söder känner ökad oro när de kan notera att inte bara sjöpolisen utan också helikopterverksamheten har rustat ned.

Sanningen är den att det i dag bara finns en enda landstingshelikopter, en Vertol, som åretrunthelikopter i det här området. I övrigt ska jag berättat för statsrådet, eftersom det berör hennes egen hemort, att Stockholms läns landsting för den här sommaren har hyrt in den helikopter som Uppsala läns landsting disponerar och som går ända upp till Gävle och Dalarna. Det är alltså ett ganska stort område som det handlar om.

Frågan om helikoptrar handlar inte bara om helikoptrarna, utan den handlar om ifall det ska vara möjligt för människor att bo kvar under trygga förhållanden långt ute i skärgården. Det är ju det som det ytterst handlar om. Det handlar också om det som statsrådet tar upp allra sist, nämligen samverkan mellan olika myndigheter. Vi kan konstatera att i dag har vi några få privata helikoptrar – det är inte så många. Försvarsmakten har ett antal helikoptrar under avveckling eller stark nedskärning. Vi har en i landstinget. Man kan kanske göra som i Värmlands läns landsting, som har träffat avtal med Norge för att klara ut de här frågorna i Töcksfors med omnejd. Vi har Sjöfartsverket och Luftfartsverket, och jag tror att även Kustbevakningen i något avseende har någon helikopter, och så har vi polisen. Det är alltså sex sju myndigheter som är inblandade och har helikoptrar.

Men mitt allmänna intryck utan att veta exakt – det är väldigt svårt att veta på det här området – är att den önskade samverkan, vad gäller både ledning och underhåll av helikoptrar, inte är begränsad bara i Stockholmsområdet och den här delen, utan den är starkt begränsad i alla delar av landet därför att man till exempel inom Försvarsmakten, särskilt flyget, är så inriktad på att man måste ha beredskap för att klara just sin uppgift. Det påverkar utnyttjandegraden, både ekonomiskt och materiellt, men även vad gäller antalet flygtimmar, som statsrådet är inne på. Det är väldigt viktigt att man har vältränade besättningar när det väl kommer till mycket svåra kriser. Vi kan ju erinra oss Estonia.

Jag för min del skulle vilja rekommendera statsrådet att över alla departementsgränser ta ett mera samlat grepp och se efter hur det ser ut med helikopterverksamheten från Västervik i söder ända upp till Gävle i norr på den här sidan. Jag är övertygad om att det gäller andra delar av Sverige också. Jag håller med Marietta de Pourbaix-Lundin: Jag tror inte att det är trovärdigt att man ska behöva kalla på en helikopter från det vackra Sundsvall om det händer någonting i södra Stockholms skärgård.

Anf. 106 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tror inte att Marietta de Pourbaix-Lundin är intresserad av att här hitta lösningen på problemet. Jag tror att Marietta de Pourbaix-Lundin är intresserad av att politisera det svar jag kommer med här, och det får jag ha respekt för.

I dag är det så att Sjöfartsverket har ansvar för sjöräddningen. Det har man haft tidigare och ska också ha det i fortsättningen. För att klara det ansvaret har man skrivit avtal med en rad olika aktörer, där Försvarsmakten är en. I det avtalet är det inskrivet att helikoptrarna ska finnas i luften inom en timme. Det klarar avtalet med Försvarsmakten, det klarar avtalet med polisen, det klarar avtalet med landstinget och det klarar en del andra avtal som Sjöfartsverket också har.

Ingen myndighet, oavsett om det är Sjöfartsverket, landstinget eller någon annan, kan ensam ha en så stor park av helikoptrar att man själv kan hantera alla oförutsebara händelser. Ingen av oss som skattebetalare tycker heller att det verkar rimligt att använda resurserna på det sättet. Därför förväntar jag mig, liksom alla andra, att myndigheterna emellan sig kan samverka för att vara en garant för den säkerhet som vi ska känna, oavsett om vi är i Stockholms skärgård, i Norrlands inland i fjällen eller på västkusten. Det är också därför som man har upphandlat en del tjänster, till exempel i Visby. Gunnar Andrén har alltså rätt: Man behöver inte åka från vackra Sundsvall om man ska till Stockholms skärgård – man kan lyfta från Visby och då ha mycket närmare till skärgården.

Men det som Gunnar Andrén pekar på tycker jag är det viktiga, nämligen att kräva en samordning av de resurser som finns, att vi förväntar oss det och att myndigheterna emellan sig blir mycket bättre på att hitta avtal som är till gagn både för sjöräddningen och för oss som medborgare.

Det är också det som uppdraget till Sjöfartsverket syftar på. De förändringar som nu föreslås med anledning av den proposition som regeringen har gått till riksdagen med runt försvarets nya organisation påverkar i vissa delar de helikoptrar som försvaret har, till exempel något i Stockholms skärgård och något runtomkring västkusten, men de får inte på något sätt påverka möjligheterna för Sjöfartsverket att arbeta aktivt med sjöräddningen. Därför måste man nu skaffa sig ett underlag om hur avtalet med försvaret kan påverkas, om det finns anledning att skriva avtal med andra aktörer och det självklara: att samordna sig mellan myndigheterna.

Sedan tror inte jag att de nya avtalen heller kommer att kräva att det ska finnas en beredskap att vara i luften på mindre än en timme. Jag tror att de avtal som redan finns i dag och som kräver en timme, oavsett om man lyfter i Stockholm, Visby eller Göteborg, nog slår fast en rimlig tid, och det är en viktig tid att ha med sig.

Anf. 107 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag noterar att Ulrica Messing över huvud taget inte kommenterade det jag tog upp om kapaciteten, förmågan, hos de helikoptrar som hon hänvisar stockholmarna och Stockholms skärgård till. Detta innebär att den enda ambulanshelikopter som landstinget har och de som ska komma från Visby och Sundsvall inte har någon vinsk, och de klarar inte hårt väder och inte hård sjö. Är inte det en stor begränsning?

Ulrica Messing säger att försvarsbeslutet kommer att påverka Stockholmsområdet något. Ja, det påverkar väl Stockholmsområdet ganska

mycket med tanke på att helikoptrarna på Berga försvinner. Helikoptrarna på Berga har faktiskt samverkat med väldigt många.

Jag vet inte om jag ska fortsätta prata eller inte eftersom Ulrica Messing inte verkar lyssna.

Nu ska jag tala om hur mycket helikoptrarna på Berga, försvarets helikoptrar, samverkar med olika myndigheter här i regionen. De samverkar med polisen, Sjöräddningen naturligtvis som köper upp tjänster av dem, sjuktransporter och räddningstjänsten i kommuner runtomkring i länet. Hur ska helikoptrar och personal som finns någon annanstans kunna samverka med Stockholmsområdet? Det måste ju vara en naturlig samverkan, för när det väl blir ett skarpt läge kommer man inte att kunna hantera det om man inte har samverkat tidigare. Regeringen rycker ju faktiskt undan alla förutsättningar för det Ulrica Messing själv talar om genom att försvarets helikoptrar på Berga försvinner. Det kommer inte att fungera, kan jag säga.

Jag är fortfarande väldigt intresserad av att höra om Ulrica Messing tycker att de helikoptrar hon hänvisar till har samma prestanda och kapacitet som de helikoptrar som i dag finns till förfogande för oss som bor i Stockholmsområdet och för dem som bor ute i Stockholms skärgård, för så är ju inte fallet. Det blir en klar försämring.

Och återigen: Ja, det kommer då en helikopter från Visby eller Sundsvall som inte har speciellt bra kapacitet och som måste börja med att tanka. De här helikoptrarna kan heller inte spana eller söka med radar efter det de behöver söka, kanske ute i havet. Det kan försvarets helikoptrar. Det finns alltså väldigt många brister.

Jag vill igen påstå att Ulrica Messing inte har stillat oron. Oron finns där, för det betyder att man lämnar Stockholm och Stockholms skärgård i sticket med det beslut som riksdagen med största sannolikhet kommer att ta här om en månad.

Jag slutar där. Jag väntar med spänning på Ulrica Messings kommentarer om de helikoptrar som hon hänvisar till och om hon har varit medveten om deras bristande kapacitet och förmåga.

Anf. 108 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! För min del tror jag att tillkortakommandet i Stockholms läns landsting väl belyses av de framstötter som en tidigare ledamot av denna kammare, Lennart Rohdin, välkänd för oss alla, gjorde i landstinget när det gällde just denna fråga, nämligen att landstinget i Stockholms län är en för liten organisation för att egentligen ens kunna lösa ambulanstransporterna inom ett så stort område.

Jag tar dock fasta på att statsrådet visar en öppen attityd till att det behövs en ökad samordning. Jag var omedveten om att Sjöfartsverket fått uppdraget, när det nu var. Jag är emellertid inte övertygad om att Sjöfartsverket är det rätta, eftersom det är en av intressenterna. I stället tror jag att det behövs en mer opartisk översikt av detta, gjord av en särskild utredare eller samordnare. Annars kommer vi att hamna i samma situation som i fallet Rakel, eller som jag brukar säga Krakel eller Krakél, då det inte hände någonting på många år eftersom det fanns så många sårintressen som ville lasta över ansvaret, särskilt betalningsansvaret, på någon annan.

När jag hör att Sjöfartsverket ska bli huvudsamordnare, eller utreda detta, känner jag mig en smula skeptisk. Det kanske inte är den optimala lösningen; det gäller inte bara Stockholmsområdet utan hela helikoptersäkerheten i detta land alltifrån försvaret till de privata helikoptrarna. Därför skulle jag vilja be statsrådet att ta sig ytterligare en funderare för att se om det inte finns mer opartiska och oberoende utredare.

Prot. 2004/05:32
18 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 109 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Det var inte min avsikt att störa Marietta i hennes tal. Jag gjorde det utifrån en omedelbar reaktion.

Den 11 och 12 oktober var hela trafikutskottet på besök vid Sjöfartsverket. Besöket var förlagt till Arkesund. En av punkterna i vårt studieprogram var just sjöräddning och sjöräddning med helikoptrar. Sjöfartsverket ville visa detta i praktisk handling och hade därför den stora vänligheten att rekvirera en helikopter. Om jag kommer ihåg rätt hade den helikoptern just varit i Stockholm, men den är stationerad på Gotland.

Den helikopter som alltså förevisades oss, och som är den som Sjöfartsverket hyrt in, har alla de nödvändiga kvaliteter som Marietta de Pourbaix-Lundin efterfrågar. Och om jag förstod saken rätt var den dessutom av nyare datum än de som försvaret har, vilket i och för sig inte har någon betydelse. Huvudsaken är ju att den har de kvaliteter som behövs och att besättningen, som jag tror består av tre personer, har de kvaliteter som behövs. Och jag är övertygad om att så är fallet.

Dels fick vi se räddningen, dels fick vi träffa en del av de personer som var ute och jobbade när Estonia förliste. De berättade hur de hade uppfattat sin arbetssituation, och som Marietta de Pourbaix-Lundin mycket väl vet var förhållandena inte de bästa när förlisningen av Estonia skedde. Men de lyckades. Jag tror alltså inte att man från Stockholms horisont behöver vara orolig i det perspektivet, det vill säga att man skulle få något som är dåligt.

Om det skulle vara så att Marietta inte tror på mig finns ju nu för tiden alliansen – kallas den så? – som är närvarande i kammaren och säkert kan intyga riktigheten i det som jag berättar. Jag vill också uppmana Marietta att ta kontakt med sina partikamrater i trafikutskottet så kan de berätta hur de upplevde besöket.

Anf. 110 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag kommenterade inte det som Marietta de Pourbaix-Lundin sade om vnschen för helikoptern, för jag utgick från att den var landstingets. Det kan jag alltså inte svara på. Jag utgår bara från att Sjöfartsverket skriver avtal där helikoptrarna är sådana att de kan användas vid sjönöd. Skälet till att jag inte kommenterade det ytterligare var det som Krister Örnfjäder sade, nämligen att det inte gäller de helikoptrar som Sjöfartsverket i övrigt har avtal med och som är utstationerade.

Det är självklart så att man skriver avtal som är avsedda att kunna levas upp till utifrån de behov man har, det som de ska användas för. Sjöräddningen kräver till exempel helikoptrar som kan gå ut också i mycket dåligt väder. Marietta de Pourbaix-Lundin har fått en inbjudan att besöka Sjöfartsverket och se helikoptrarna. Det kanske vore bra att göra det eftersom detta är en så viktig fråga.

Jag redogjorde för flera av de aktörer som Sjöfartsverket skrivit avtal med, men jag har en känsla av att här råder en missuppfattning. På Marietta de Pourbaix-Lundin låter det nämligen som om försvaret tidigare haft ansvaret för sjöräddningen. Så är det ju inte. Försvaret har haft en del av det ansvar som legat på Sjöfartsverket när det gäller sjöräddningen.

Vi har till denna riksdag lämnat förslag till ny organisation för försvaret och i konsekvens med det gett vår ansvariga myndighet för sjöräddningen, nämligen Sjöfartsverket, ett uppdrag att titta på vilken betydelse förslaget till ny organisation får, vilka krav på eventuella nya avtal det ställer och framför allt vilka krav det ställer på samordning mellan myndigheter. Det är otroligt viktigt.

Om Sjöfartsverkets underlag till regeringen skulle visa att det finns behov av att titta över organisationen mer än vad myndigheten själv kan göra, för att regeringen ska få ett tydligt underlag som kan ligga som golv till beslut som berör många myndigheter, är jag beredd att göra det. Jag vill emellertid först vänta på det underlag som Sjöfartsverket ska leverera angående sjöräddningen.

Anf. 111 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! I det skriftliga svaret sägs att Försvarsmakten och Sjöfartsverket påbörjat en diskussion om hur myndigheterna ska samverka. Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att detta inte är färdigt innan man drar undan olika delar av helikopterverksamheten från Stockholms skärgård.

I svaret sägs också att regeringen är i full färd med att uppdra åt Sjöfartsverket att analysera vilka konsekvenser Försvarsmaktens neddragningar kan få för sjöräddningen. Borde man inte rimligtvis ha gjort detta innan man gör neddragningarna? Är det inte anmärkningsvärt att man kommer med det efteråt? Konsekvenserna borde stå helt klara innan man drar bort stora delar av den trygghet som finns för dem som bor i Stockholms skärgård. Det är nämligen precis vad man gör.

Jag hade först tänkt citera från ett brev som jag fått från kyrkoherden för Dalarö, Ornö och Utö, där han uttrycker hur förtvivlad han är och vilken otrygghet han känner när helikoptrarna försvinner. Jag har dock inte tid att göra det.

När det gäller helikoptrarna på Berga har de avtal med Sjöfartsverket fram till årsskiftet. De deltog i räddningen när Estonia förliste. Vilka helikoptrar var det? Jo, det var helikoptrarna från Försvarsmakten som deltog i den räddningen.

Jag tycker att Ulrica Messing tar på sig ett stort ansvar för Stockholms skärgård och Stockholmsområdet när det gäller tryggheten och säkerheten eftersom frågan om hur helikoptrarna ska ersättas inte är löst innan de dras undan från Berga. Man hänvisar fortfarande till Stockholms läns landstings enda helikopter och till Sjöfartsverkets helikoptrar, vilka enligt all den information jag fått inte besitter den kapacitet som Försvarsmaktens helikoptrar har. Jag har dessutom inte fått någon kommentar om att de måste tanka när de kommer hit från Sundsvall eller Visby innan de över huvud taget är beredda att delta i någon verksamhet.

Anf. 112 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Nu tror jag att jag säger detta till Marietta de Pourbaix-Lundin för fjärde gången: Jag har redogjort för alla de aktörer som Sjöfartsverket har avtal med. Det är inte bara med landstinget, inte bara med försvaret utan också med polisen och med privata aktörer. Jag förväntar mig att summan av avtalen också blir garanti för att våra gemensamma resurser används på allra bästa sätt och att vi därmed kan samordna våra skattepengar på ett effektivt sätt till nytta för oss alla.

Det är inte anmärkningsvärt, tycker jag, att regeringen inväntar den demokratiska process som väntar i riksdagen när vi ska fatta beslut om försvarspropositionen – innan vi vidtar de åtgärder som krävs med anledning av demokratiskt fattade beslut. Den respekten har jag för riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:32

18 november

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2004/05:123 om utbyggnaden av E 22

Anf. 113 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Christer Nylander har frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att tillse att tillväxten i de sydöstra delarna av Sverige inte drabbas av de i sig välmotiverade satsningar som görs för att stärka Trollhättans konkurrenskraft samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att främja alternativ finansiering av angelägna infrastruktursatsningar i hela Sverige.

Frågorna är ställda mot bakgrund av regeringens beslut den 28 oktober i år att en utbyggnad av riksväg 45 mellan Älvängen och Trollhättan ska ingå i den nationella väghållningsplanen för perioden 2004–2015. För att kunna inrymma den utbyggnaden har regeringen beslutat att tretton investeringsobjekt ska utgå ur den nationella väghållningsplanen. Av dessa ligger fem på väg E 22 i Skåne.

Riksdagen beslutade i juni i år om den långsiktiga planeringen av transportinfrastrukturen. Beslutet innebär att den övervägande delen av de infrastrukturprojekt som ska genomföras under planperioden 2004–2015 ska finansieras med anslag. Därutöver ska vissa väg- och järnvägsinvesteringar finansieras med lån i riksgälden.

En grundläggande princip i planeringsprocessen är att prioriteringarna i de fastlagda planerna för vägar och järnvägar ska följas, oberoende av vilken finansiering som de olika objekten har. Någon möjlighet för E 22 genom Skåne att få en högre prioritet genom att använda alternativ finansiering finns därför inte. Objekten på E 22 får prövas igen i samband med kommande inriktnings- och åtgärdsplanering för transportinfrastrukturen.

Det är naturligtvis olyckligt när planerade väginvesteringar senare läggs eller stryks ur planerna. Jag har full förståelse för den frustration det kan skapa. Samtidigt är jag övertygad om att satsningen som nu kraftsamlar kring Trollhättan och Västsverige ligger i Sveriges långsiktiga intresse.

Anf. 114 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Det är härligt att se så många människor från olika län och olika partier här i kammaren. Det visar vilken vikt många lägger vid den här frågan. Det visar kanske också, vilket statsrådet var inne på, vilken frustration regeringens beslut har skapat.

Jag har debatterat E 22 flera gånger tidigare med statsrådet här i kammaren. Jag har då fått uppfattningen att statsrådet delar min uppfattning att en utbyggnad av E 22 är viktig för tillväxt, jobb, miljö, liv och säkerhet. Därför är jag väldigt besviken när regeringen väljer att lägga E 22 i malpåse.

Att skjuta på utbyggnaden av E 22 är både kortsiktigt och osmart. I Ulrica Messings svar finns det inget som kan tolkas så att det ger anledning till hopp. Att ta pengar från vägsatsningar i Skåne för att satsa på andra håll i landet är en märklig politik. När det dessutom motiveras med tillväxt blir det ännu märkligare.

Det man gör är att utarma den växtkraft som finns i Skåne och som bidrar också till övriga Sverige. Jag har ingenting emot att man satsar på Trollhättan. Jag tycker att det är bra. Tvärtom borde man ha gjort det långt tidigare. Men det är oacceptabelt att ställa regioner mot varandra på det här sättet.

Hur gör man nästa gång en kris uppstår? Ska man då panikstoppa Trollhättesatsningar för att få pengar till vägsatsningar i Skåne, Blekinge eller någon annanstans? Varför duger inte den höga arbetslösheten i Blekinge som ett argument för att bygga ut E 22? Varför duger inte problemen i Kalmarregionen som ett argument för infrastruktursatsningar?

Det vi nu ser är en mycket bred kritik av regeringens politik. Det är inte bara folkpartister i Skåne, Blekinge och Kalmar som är upprörda, utan det är en väldigt bred samling kring frågan över partigränser bland allmänheten och bland näringsliv och fack.

Ett exempel är en debattartikel i Sydsvenska Dagbladet i förra veckan där skånska socialdemokrater från riksdagen, kommuner och Region Skåne utmålade regeringens politik som en politik som missgynnar Skåne. Man var mycket upprörd i den artikeln.

Låt mig säga till statsrådet att jag tror att det är viktigt att regeringen lyssnar på det samlade Skåne och det budskap som kommer därifrån. Till dem som skriver debattartiklar vill jag säga att det också är väldigt viktigt att inte nöja sig med att finnas i tidningen utan att också använda sin position till att påverka den politik som förs. Är man med i det parti som har makten måste man också använda sina möjligheter att ändra politiken.

Herr talman! Vi måste komma bort från den olyckliga situationen där regeringen spelar ut olika regioner mot varandra. Med det kärva budgetläge som finns i dag måste man släppa fram andra alternativ och lösningar. Jag skulle därför vilja fråga statsrådet om regeringen är beredd att ge Vägverket ett uppdrag att snabbt utreda möjligheten att skyndsamt bygga ut E 22 med alternativ finansiering, PPP eller annan form.

Enligt bedömningarna finns det en möjlighet för riksdagen att fatta ett beslut och bygga ut E 22 snabbt med hjälp av PPP-finansiering inom ett år. Det vore väldigt trevligt om vi kunde få det beskedet i dag. Det finns

ett mycket starkt stöd i den borgerliga alliansen för att snabbt bygga ut E 22.

Den borgerliga alliansen står samlad. Vi vill se en snabb utbyggnad av E 22, och vi är också öppna för en alternativ finansiering för att skynda på utbyggnaden. Det skapar en väldigt intressant situation. Det finns också människor utanför den borgerliga alliansen som är beredda att stötta en politik som skyndar på utbyggnaden av E 22.

De artiklar jag har sett i tidningar och det jag hört i radio och på andra ställen visar att det faktiskt finns en riksdagsmajoritet för att påskynda utbyggnaden av E 22 och öppna för alternativa lösningar. Jag hoppas att den här debatten visar en sådan majoritet för att lyfta upp E 22 ur den malpåse som regeringen har lagt den i.

Anf. 115 HELI BERG (fp):

Herr talman! Ministern säger i sitt svar till Christer Nylander att hon är övertygad om att satsningen på Trollhättan ligger i hela Sveriges långsiktiga intresse. Det må vara så. Men satsningen på E 22 skulle definitivt varit det.

För 15 år sedan fanns det inga färjor över Östersjön från sydöstra Sverige. I år beräknas 400 000 människor och 60 000 lastbilar åka mellan Karlskrona och Gdynia. Det behövs bra vägar att färdas på från och till hamnarna.

Utvecklingen på andra sidan Östersjön är hisnande. I den omedelbara närheten av sydöstra Sverige bor 15 miljoner människor som nyss har fått sin frihet och ivrigt nu bygger upp sina länder efter kommunistiska diktaturers politiska och ekonomiska isolering under årtionden.

Detta syns inte minst i det myller av samarbetsprojekt som pågår mellan Blekinge och städer runt Östersjön. Många av dessa projekt syftar till att förbättra handeln över Östersjön. Detta förutsätter naturligtvis en fungerande infrastruktur på båda sidorna.

Stora satsningar kommer att göras i infrastrukturen i många av de nya EU-länderna runt Östersjön. Sverige är på väg att halka efter när det gäller att kunna erbjuda effektiva handelsvägar. Marknaden kommer inte att vänta utan kommer att hitta de nödvändiga kommunikationsvägarna där Sverige riskerar att hamna utanför.

Detta kan bli ett högt pris att betala för bristen på aktiva åtgärder och en långsiktigt hållbar strategi för infrastrukturen i sydöstra Sverige. Den så kallade gravitationsteorin säger att ett lands utrikeshandel domineras av grannländerna på grund av avståndets betydelse.

Trots kommunikationsteknikens framväxt tycks denna faktor vara oförändrat stark. Av detta följer att när de nya demokratierna runt Östersjön gått över till marknadsekonomi kommer Östersjöregionen att bli ett betydande tillväxtcentrum på nytt, såsom det var innan den ryska revolutionen.

Överslagskalkyler pekar på att handeln mellan länderna runt Östersjön skulle kunna femfaldigas jämfört med i dag. Detta skulle inte bara vara till glädje för Sydsverige. Hela landet skulle kunna dra nytta av denna fantastiska utveckling.

Man kan inte stillatigande titta på och tro att det ordnar sig. Vi måste vara med och gemensamt bygga en framtid med våra grannar i öst. När man tittar på AMS statistik över arbetslösheten i oktober inser man att

Prot. 2004/05:32
18 november

Svar på
interpellationer

det brådskar. Den öppna arbetslösheten i Blekinge är 6 %. Endast Norrbotten har högre arbetslöshet i dag.

Ser verkligen inte ministern några problem med att ta pengarna från en behövande region med hög arbetslöshet, undermåliga kommunikationer men med möjlighet till förbättring bara regeringen också såg dessa möjligheter och var beredd att göra någonting åt dem?

Anf. 116 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! För ett och ett halvt år sedan åkte jag vägen mellan Göteborg och Trollhättan för första gången i mitt liv. Det var just för att jag skulle undersöka om den var så dålig som det sades. Jag vet att den här debatten handlar om E 22, men den handlar också om väg 45 i västra Götaland. På den färden höll vi på att krocka en gång, och jag förstod att det är en hårt trafikerad väg som behöver byggas ut. Vi stannade också och besökte en kommun där man har projekterat järnvägssträckning och ny vägbyggnad sedan flera år tillbaka och väntar på besked.

Jag har i tidigare debatter kritiserat regeringen för att inte ha tagit behovet på allvar och inte ha byggt ut väg 45 just med tanke på bilindustrins behov. Jag tycker, precis som flera har sagt, att det är jättebra att regeringen äntligen gör detta. Men det blir precis som ett schackspel – regeringen knuffar bort andra pjäser. Man tar pengarna från andra projekt, i detta fall E 22:an. Det är en väg som är i stort behov av upprustning och som är en pulsåder i södra Sverige, skulle jag vilja säga. Det har också understrukits av det som Heli Berg talade om när det gäller den ökande färjetrafiken från Sverige till andra länder på andra sidan Östersjön.

Hur ska man då lösa den här ekvationen? Vi har inte pengar till allting, kan man säga. Det här med privat kapital debatteras ofta. Man säger från den ena sidan att det är en lösning på många projekt, och från den andra sidan att man lurar sig själv och lånar pengar från barnbarnen. PPP, som man brukar prata om, det vill säga *public-private partnership*, är en lösning som flera andra länder har prövat med stor framgång genom att projekten blir billigare, genom att man delar risken mellan staten och privata aktörer och genom att man får stora infrastrukturprojekt byggda tidigare än vad som görs med traditionell finansiering.

Det finns förslag både när det gäller vägen mellan Göteborg och Trollhättan och när det gäller E 22 från Skåne upp till Norrköping. Det har funnits förslag sedan flera år tillbaka, till exempel från Sydsvenska handelskammaren, om att finansiera projekt med hjälp av PPP. I Västra Götaland har motsvarigheten, Västsvenska handelskammaren, lagt ned mycket arbete på att ta fram konkreta förslag som regeringen skulle kunna nappa på.

Jag delar till fullo synen i det som Christer Nylander har sagt här om att det faktum att regeringen nu äntligen satsar på Trollhättan inte får förstöra möjligheterna för södra och sydöstra Sverige att få en utbyggd E 22. Det är man i behov av.

Jag vill ställa en tydlig fråga till ministern: Är ministern beredd att ompröva det nej till PPP-finansiering som regeringen under de senaste åren har envisats med att hålla fast vid?

Anf. 117 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! År 1986 flyttade vår familj till Linderöd i Skåne. Då kom vi att bo 800 meter från E 22. Vi hörde dag och natt ljudet från den omfattande trafiken. Samma år flyttade några barnfamiljer in i hus intill vägen. De visste i och för sig om trafikmängden, men de visste också att det bara skulle dröja några år innan vägen byggdes om.

År 1987 skulle beslutet fattas om vilket alternativ som skulle väljas. Det fanns pengar till ombyggnaden. Frågan gällde om det skulle bli söderalternativet eller norralternativet. Då upptäckte någon att det finns en sällsynt art av slända i det norra alternativets sträckning, och i det södra alternativets sträckning finns det sällsynta lavar i en våtmark. Vägplanerna stoppades.

Vad har då hänt sedan dess? Öresundsbron har tillkommit. De sydliga hamnarna Ystad och Trelleborg ger ännu mer tung trafik. Jag kan förstå den frustration som de boende utmed vägen känner i dag. Nu är sträckan struken ur vägplanen. Frågan är om de planerade satsningarna är strukna för gott. Eller har regeringens strukit sådana satsningar som ligger sent i tidsplanen? Finns det möjlighet att få tillbaka planerade investeringar och satsningar när planen uppdateras?

Som vi har hört tidigare i dag är det inte bara delar av Skåne som drabbas. Hamnarna i Karlshamn och Karlskrona ger många tunga transporter i Blekinge. Turismen i Blekinge ökar glädjande nog. Det är en olycksdrabbad del av E 22:an som går genom Blekinge.

Jag kan förstå att regeringen måste göra ett utvecklingspaket för Trollhättan och på alla sätt värna Saab. Men E 22:an är den enskilt viktigaste satsningen på tillväxt i Sydsverige. Det är nog inte allmänt känt att arbetslösheten på sina håll i Skåne har siffror som påminner om dem som vi finner i Norrlands inland. För att förbättra siffrorna behöver vi en bra infrastruktur i södra Sverige. Därför får inte E 22:an offras.

Jag blir något konfunderad när jag denna vecka läser följande rubrik i Sydsvenska Dagbladet: "Messing ratar inte privat finansiering." Jag citerar: "Trafikminister Ulrica Messing inbjuder skånska politiker att presentera ett förslag om privat finansiering av E 22. Från skånsk sida föreslås en väg på avbetalning, en så kallad PPP-lösning. — — — Jag har inte sett vad man föreslår. Det är nytt för mig. Det får jag lov att titta på, säger Ulrica Messing."

Min fråga till ministern är: Kan man inte utifrån interpellationssvaret ändå tänka sig att E 22:an kommer till med hjälp av någon form av privat finansiering?

Anf. 118 CHRISTER ADELSBO (s):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag står helhjärtat bakom den satsning på att stärka Trollhättan och Västsverige som utvecklings- och produktionsplats för fordonsindustrin som regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har enats om.

Det råder ingen tvekan om att satsningen på Trollhättan ligger i Sveriges långsiktiga intresse. Det som känns mindre bra är att man har valt att finansiera dessa satsningar genom att stryka andra angelägna infrastrukturprojekt i olika delar av landet.

Den nationella väghållningsplan som riksdagen fattade beslut om för mindre än ett halvår sedan innehåller relativt begränsade nya satsningar

Prot. 2004/05:32

18 november

Svar på
interpellationer

på de nationella vägarna i Skåne. Därför känns det inte bra att satsningarna på E 22:an i Skåne helt stryks ur den nationella väghållningsplanen. Väg E 22 är ju en pulsåder genom sydöstra Sverige. Den är hårt trafikerad och standardmässigt eftersatt. Dessa nu aktuella projekt ger också enligt Vägverkets analyser bra effekter i förhållande till sina kostnader.

Skåne har också en omfattande transittrafik eftersom vi är brofäste till kontinenten. Det råder ingen tvekan om att en utbyggnad av E 22:an är av avgörande strategisk betydelse för Skåne och hela södra Sverige.

Det man hade önskat är att man inte hade ställt denna viktiga satsning på Trollhättan mot andra viktiga satsningar i andra delar av landet. Satsningen i Trollhättan är av en sådan speciell art och görs av en sådan speciell anledning att den absolut borde ha kunnat finansieras med nya medel.

Jag måste också påtala att vi skånska riksdagsledamöter hade en träff med Region Skånes politiker i måndags. Vi diskuterade bland annat frågan om E 22:an. Vi var överens över partigränserna om att agera tillsammans för att arbeta för att få tillbaka de fem utbyggnadsprojekten på E 22:an i Skåne in i den långsiktiga väghållningsplanen utan att på något sätt sätta dem emot satsningarna på Trollhättan. Dessvärre hade inte någon av de sex folkpartistiska riksdagsledamöterna prioriterat denna sammankomst, vilket det givetvis kan finnas skäl till.

Med tanke på att man ej deltog i denna sammankomst var det mycket förvånande att man dagen efter skickade ett brev till oss skånska socialdemokratiska riksdagsledamöter. Brevets innehåll och kvalitet är så tveksamt att det inte ens är värt att kommentera det mer här i dag. Jag kan bara konstatera att det för Folkpartiet verkar viktigare att försöka plocka billiga politiska poäng på frågan än att vara delaktig i konstruktiva diskussioner för att göra det bästa av den uppkomna situationen.

Mina och Skånes förhoppningar är att de diskussioner som ska föras mellan Ulrica Messing och skånska företrädare i början av nästa år ska innebära att vi så fort som möjligt ska få projektet med E 22 tillbaka in i den långsiktiga väghållningsplanen. Det är inte minst viktigt för att de så kallade förskotteringarna ska vara möjliga likt tidigare E 22-projekt vi har haft i Skåne.

Jag vet att Ulrica inte kan lova något här och nu, men det är både min övertygelse och förhoppning att de kommande diskussionerna ska leda till att man gör allt vad man kan för att lyfta fram samtliga de angelägna infrastrukturprojekt som man har strukit i samband med beslutet om att stärka infrastrukturen kring Trollhättan.

Anf. 119 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Jag har lämnat in en egen interpellation på temat som kommer upp i kammaren om en vecka. Jag vet att statsrådet är mycket upptagen, och jag tänkte därför ta tillfället i akt att försöka få mina frågor besvarade vid dagens debatt så att vi inte behöver ha en debatt i denna fråga i nästa vecka. Jag tänkte därför här och nu redovisa ett sammandrag av min interpellation.

E 22 från Malmö till Norrköping har mycket stor betydelse för sydöstra Sverige. De fyra berörda länen Skåne, Blekinge, Kalmar och Östergötland och deras kommuner och företag har länge arbetat för en utbyggnad av E 22. I den nu aktuella planen ingår en utbyggnad i den södra

delen för 700 miljoner kronor. Det är otillräckligt med hänsyn till de stora behov som finns i Blekinge, Kalmar och Östergötland. De har inte tillgodosetts.

Om full effekt ska uppnås måste investeringar göras på hela E 22. Även om de investeringar som vi trodde var klara och som vi har hälsat med tillfredsställelse från Östergötland och Kalmar läns sida är otillräckliga blir de nu inte av. De 700 miljoner som har avsatts kommer i stället att investeras i Västsverige och Trollhättan som ett led i ansträngningarna att stärka svensk bilindustris konkurrenskraft.

Jag tror inte att det finns någon som motsätter sig investeringarna i Västsverige. Att landets bilindustri klarar konkurrensen berör många människor och är en riksangelägenhet. Men det är inte rimligt att dessa satsningar ska ske på bekostnad av andra landsändar som har lika stora eller ännu större problem. Jag vill bara erinra om de nedläggningar som har drabbat Kalmar län. Electrolux i Västervik och Bombardier i Kalmar är bara två exempel bland flera.

Det som nu har skett visar att dagens finansieringssystem för infrastrukturinvesteringarna inte är hållbart. Vi har alltså under fyra år jobbat med att ta fram en plan som ska gälla i tolv år. Det dröjde nio månader, och sedan har en stor del på vägsidan blivit förändrat. Investeringar i infrastrukturen handlar om långsiktighet. Jag tror att vi måste hitta andra modeller där man inte på det sättet lyfter av pengar från beslutade projekt till nya projekt – inte att de är nya i sin helhet, men de blir plötsligt mer prioriterade.

Regeringen bör därför ta initiativ till att hitta andra finansieringslösningar så att det som nu har skett med satsningar på E 22 kan undvikas i framtiden. Vilka åtgärder är infrastrukturministern beredd att vidta för att långsiktigt säkra finansieringen av utbyggnaden av E 22 och andra angelägna infrastrukturprojekt?

Anf. 120 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Vi lever mycket i ett regionernas Europa. Jag tänkte på det när infrastrukturministern satte de i och för sig oerhört viktiga satsningarna i Trollhättan mot satsningarna i den region som E 22 tillhör.

Först och främst tycker jag att det är synd att det måste till ett hot mot en svensk stor industri för att man ska kunna se att investeringarna i Trollhättan är viktiga. De investeringarna måste vara minst lika viktiga vare sig Saab finns kvar i regionen eller inte.

Jag ska gå tillbaka till tanken på regionernas Europa. Regionerna är lite som ryska dockor. Det finns en större, och de resterande blir mindre, mindre och mindre. Låt oss titta på den region E 22 tillhör. Den stora dockan är egentligen hela norra Europa. E 22 är länken mellan Danmark, Tyskland och upp mot de nya EU-länderna i Baltikum. E 22 är därmed viktig inte bara för Sveriges tillväxt utan faktiskt för hela Europas tillväxt.

Det finns egentligen två regioner. Det finns den norra delen av E 22, den östsvensk-baltiska regionen. Sedan finns där Öresundsregionen. Öresundsregionen är en av de viktigaste tillväxtregionerna i Europa. Förstoringen av den regionen är oerhört väsentlig för E 22. Jag spenderade en av mina fredagar med att vara med på en konferens som rörde att bredda Öresundsregionen. Det var en konferens som genomfördes i Danmark,

Prot. 2004/05:32
18 november

*Svar på
interpellationer*

inte Sverige, men eftersom jag betraktar den regionen som min tyckte jag att det var viktigt att vara där. Där pekade man på hur viktig den del av Skåne där Kristianstad ligger är för den lite större Öresundsregionen och hur viktigt det är med satsningar på infrastruktur för att få regionen att fungera.

Låt oss gå ned till det lilla. För min del är detta en del av Region Skåne. Det här är länken mellan vad vi kan kalla Region Skånes två huvudstäder, mellan Malmö, den stora tunga staden i regionen, och Kristianstad, som är huvudsäte för regionen i sig. Det är naturligtvis oerhört viktigt att den vägen fungerar väl – det är en olycksdrabbad väg.

I somras tillbringade jag en dag på Vägverket med att se på E 22. Jag har redan tidigare varit kritisk till att de satsningar som var inplanerade var för få. Vi behövde ha tagit ett helhetsgrepp om hela E 22 och åtgärdat allt i ett stycke.

Jag tror att de planer som har funnits på PPP-lösningar och som har visat att man till och med kan få en effektivare utbyggnad av E 22 just via PPP-lösningar hade varit bra att gå vidare med redan tidigare. Nu tror jag att de är absolut nödvändiga. Kan ministern ändå ta tag i den möjligheten och låta E 22 bli ett försök för PPP-lösningar i Sverige?

Anf. 121 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Det har under eftermiddagen förekommit uttalanden om att det ska finnas en förståelse för politiken att ställa region mot region. Vi hörde det redan under frågestunden, och vi har fått höra det här nu. Det är ett grovt felslut att formulera sig så. Jag kan hälsa att uppfattningen är så i mitt hemlän Kalmar län. Jag är glad att det är en så stor uppslutning till denna debatt nu och att min kollega Krister Örnfjäder från mitt län också finns här och talar om långsiktighet i trafikpolitiken.

Att en utbyggnad och upprustning av E 22 är helt nödvändig för att skapa tillväxt i sydöstra Sverige och därmed i mitt hemlän Kalmar län kan inte upprepas tillräckligt ofta i debatten. E 22 är också en mycket viktig länk i Östersjöbanesystemet. Det är det program som har tagits fram för utveckling av väg och järnväg i sydöstra Sverige av Regionförbundet i Kalmar län i samverkan med Banverket.

Jag vill också i det här sammanhanget påminna om de många löften om solidaritet med den arbetsmarknadsmässigt hårt drabbade Kalmarlänsregionen som uttalats av såväl Göran Persson som Ulrica Messing. Vi väntar fortfarande på synliga och tydliga bevis på denna solidaritet, speciellt vad gäller infrastrukturen.

Jag vill också ta ett lite annat grepp och ta upp demokrati- och trovärdighetsaspekten för politiken med de lappkast vi nu tvingas uppleva i infrastrukturpolitiken.

Tjänstemän och politiker har ägnat år av planering för en infrastrukturproposition. Demokratisk förankring och samråd har skett med många personer. Det är inte nog med de förändringar som skedde i slutförhandlingen inför riksdagens beslut. Bläcket hann knappt torka efter riksdagsbeslutet förrän direktiv utgick till Vägverket om besparingar, vilka också drabbade Kalmar län och E 22:an. Därefter kom Trollhättepaketet, och utbyggnaden av E 22 hotar nu att skjutas på framtiden.

Jag vill fråga: Vilken tilltro tror infrastrukturminister Ulrica Messing att människor kommer att sätta till nästa planerings- och samrådsomgång inför kommande infrastrukturbeslut?

Anf. 122 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vill börja med Christer Nylanders inledning, eftersom det också var Christer Nylander som ställde interpellationen.

Jag tror att det finns en bred samsyn när det gäller det som Christer Nylander inledde med och det som jag själv har understrukt flera gånger. Vi inser alla hur viktig infrastrukturen är när det gäller förutsättningar för regional utveckling, tillväxt och inte minst det som Nylander också pekade på, nämligen trafiksäkerhet. Infrastrukturen i vårt land är

oerhört viktig. Det är viktigt att vi är bra på transportpolitik och att alla infrastrukturer kompletterar varandra för att Sverige ska göras lite rundare och för att avstånden till våra grannar och till den marknad som 85 % av svenska företag söker sig till ska kortas.

Heli Berg pekar också på det. Det handlar om vikten av regionförstoring och vilka möjligheter som nu väntar oss när 25 av EU:s medlemsländer har en stor gemensam hemmamarknad, där Östersjön har blivit ett innanhav för oss.

Jag tror att det finns en bred samsyn runtomkring det, men pengarna är ändå begränsade. Ibland tvingas vi till prioriteringar som är hårda och också svåra. Alla de objekt som regeringen föreslog i infrastrukturplanen har prövats väldigt noga redan från början.

Vi har en politisk överenskommelse som gör att vi satsar mer pengar på järnväg än på vägsidan. Det betyder naturligtvis att alla de vägobjekt som finns med i planeringsramarna är välargumenterade när det gäller att de ska ligga just där. Det finns ett stort behov av att satsa på vägsidan. Det betyder att det, när man ska göra en omprioritering av de projekt och objekt som finns med i planerna, inte finns något mindre bra objekt som vi kan ta bort. Alla har kvalat in genom nålsögat, och det finns starka argument för var och en av de sträckningar som vi har lagt i planen, och det är väldigt mycket pengar totalt inom ramarna.

Men det är inte första gången vi har tvingats till omprioriteringar. Det vittnar också flera inlägg om. Inte minst Lars-Ivar Ericson pekade på ett exempel ända från 1986. Jag möter ännu äldre infrastrukturobjekt när jag är ute och reser och tittar på förslag till vägsträckor. Det kan vara projekt ända från 50-talet som fortfarande inte har kommit i gång. Det är klart att det varje gång vi hamnar i den typen av långa beslutsprocesser är olyckligt, därför att det binder både kommuner med stadsplaneringen och enskilda personer som har svårt att sälja eller att köpa fastigheter.

Nu har vi gjort en omprioritering, trots att det inte är så länge sedan vi tog beslut om de här ramarna. Skälen till den är den akut uppkomna situationen runt fordonsindustrin i Sverige i allmänhet och i Trollhättan i synnerhet. Vi har pekat ut 13 objekt i planerna som måste ställas utanför för att vi ska få fram de drygt 1,8 miljarder som den ökande ambitionen gentemot Trollhättan kräver.

Det är objekt från hela landet, och det är viktigt att komma ihåg. Jag har respekt för att vi pratar om just E 22:an i dag, men det är inte bara i Sydsverige som vi har gjort besparingar. Det gäller objekt i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland, Halland, Östergötland och Stockholm. Vi har tittat på objekt från hela landet och gjort väldigt tuffa prioriteringar.

I slutet av förra veckan fick jag en inbjudan av regionens företrädare – Christer Adelsbo och flera var inne på just det – att komma ned efter nyår för att på plats diskutera: Vad innebär regeringens nya beslut med anledning av E 22:an? Vilka reaktioner finns lokalt, och vilka idéer finns lokalt? Det var också det som jag svarade på i den artikel som Lars-Ivar Ericson pekade på. Jag har tackat ja till inbjudan från regionens företrädare. Jag tycker att det är självklart att jag ska komma dit och föra en dialog. Jag är också beredd att lyssna på de förslag som man lägger fram. Jag har inte tagit del av dem än, men jag tänker inte per automatik säga nej till någonting. Däremot är jag inte i dag, Christer Nylander och alla

andra som har ställt den konkreta frågan, beredd att ge Vägverket ett uppdrag att nu titta på en PPP-lösning.

Prot. 2004/05:32
18 november

Anf. 123 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag tyckte att det var ett intressant svar som Ulrica Messing gav, därför att det var en lysande argumentation för att den påse som i dag finns för infrastruktursatsningar är alldeles för liten.

Det är viktigt med regional tillväxt, och det är viktigt med tillväxt totalt sett, för att få ned arbetslösheten som har bitit sig fast i Sverige. Då måste vi fundera på vilka satsningar som är viktiga att göra. Ulrica Messing visar också i sitt inlägg att de pengar som regeringen har avsatt för infrastruktursatsningar faktiskt inte räcker till.

Att ställa region mot region är olyckligt – jag vill notera att jag tror att alla här har sagt att satsningen på Trollhättan är väldigt viktig. Men för att just undvika att man ställer region mot region måste man fundera på hur man ser till att den gemensamma påsen blir större. Hur ser man till att det finns mer pengar att satsa på tillväxtfrämjande infrastruktursatsningar?

Låt mig också påpeka att fem av de tretton objekt som togs bort från listan var E 22-projekt. 700 miljoner kronor tror jag att summan var som man tog från E 22:an för att satsa på det här totala. Lite snabbbräknat ger det ungefär knappt hälften av den totala satsningen. Jag vill fråga Ulrica Messing vad det är som motiverar att E 22:an ska stå tillbaka så kraftigt för att skapa utrymme för Trollhättan. När man ser det här akuta läget och uppenbarligen anser att man måste göra något rätt rejält undrar jag om man inte också skulle kunna fundera på att flytta över pengar från järnvägssatsningar, som alla vet inte kommer att bära sig. Skulle man inte kunna fundera i en runda till på att använda sig av alternativ finansiering, privata pengar, för att se till att vi får en snabbare utbyggnad av viktiga tillväxtprojekt? E 22:an är, som Ulrica Messing och flera andra har varit inne på, väldigt viktig för att få i gång tillväxten i Blekinge och Kalmar och för att ta till vara den växtkraft som finns i Skåne. Det är faktiskt så att hela Sveriges tillväxt förlorar på att man försinkar E 22 på det här sättet.

Jag fick lite kritik från Christer Adelsbo för att jag inte var på ett möte i veckan. Folkpartiet var representerat på det mötet. Ingen av riksdagsledamöterna var där, men i vårt parti fungerar det så att vi har ungefär samma åsikt om E 22:an. Det spelar ingen roll om du träffar kommunalrådet från Kristianstad, kommunalrådet från Malmö, kommunalrådet från Lund eller en regionpolitiker eller en riksdagsledamot. Vi har samma åsikt. Folkpartiet var representerat på det där mötet.

Problemet är att det är skillnad inom socialdemokratin. Ni som sitter i Skåne och Kalmar och Blekinge tycker en sak, men ni får inte gehör för den synpunkten i regeringen. Jag skulle gärna se att Ulrica Messing visar att hon faktiskt är beredd att lyssna på den kritik som kommer från socialdemokraterna i Skåne, därför att där är alla partier överens.

Adelsbo och Örnfjäder tog upp frågan om vad ministern är beredd att göra för att stärka infrastruktursatsningarna. Jag tycker att man också ska fundera på vad man själv kan göra. När jag lyssnar på den här debatten känns det som att det finns en majoritet för att bygga ut E 22:an så snabbt som möjligt. Det finns en riksdagsmajoritet för att öppna för privat finan-

Svar på
interpellationer

siering i PPP-lösningar och alternativa lösningar för att skynda på E 22-utvecklingen. Då måste vi i riksdagen fundera på om vi ska använda den makten till att se till att detta blir gjort. Det räcker liksom inte bara att skriva debattartiklar och att fråga vad ministern vill göra, utan man måste också vara beredd att använda den kraft som man själv har.

Jag vill också avslutningsvis, herr talman, säga att jag faktiskt tror att Ulrica Messing har tagit del av de funderingar som finns i Skåne om PPP-lösningar. Det här är program och lösningar som har funnits under flera år. Jag tror att Sydsvenska Handelskammaren väldigt aktivt har försökt berätta för Ulrica Messing om de möjligheter som finns med PPP-lösningar för att skynda på E 22:an, så detta borde vara ganska välkänt i departementet.

Anf. 124 HELI BERG (fp):

Herr talman! Ministern säger att det är viktigt med infrastruktur. Vi är eniga om det, men sanningen är att regioner långt från huvudstäder alltid lider av att det är ett huvudstadsperspektiv som är gällande i den offentliga planeringen.

Det är dags att inse att Sverige inte längre har råd att utgå från den vy man har från Söders höjder i Stockholm. Förändringens vindar blåser över det nya Europa. Den vinden känns väldigt stark i Blekinge, men om den ska kännas och komma till nytta i hela landet måste fler än sydsvenskar inse den nya verkligheten, en verklighet där 70 miljoner människor i länderna på andra sidan Östersjön från det tidigare östblocket snabbt går mot marknadsekonomi. Om Sverige ska kunna få del av detta måste vi kunna erbjuda inte bara en marknad utan också en infrastruktur som tillåter denna marknad att utvecklas. Det handlar om mer än bara en väg i Sydsvrige. Beslutsfattare på många håll, inte minst i Detroit, kanske mer imponeras av en genomtänkt strategi för tillväxt genom infrastruktur i hela Sverige än bara en motorvägsstump i Trollhättan.

Min undran till ministern är lite tillspetsat: Om det om några år, vilket inte alls är omöjligt, skulle uppstå stora problem hos Volvos underleverantör i Olofström i Blekinge, arbetsplatserna var hotade och den höga arbetslösheten på väg att bli ännu högre, skulle ministern då skynda sig att ta vägpengar från till exempel Trollhättan? Är det så det ska gå till, panikåtgärder i stället för långsiktig planering? Eller ännu värre: Har inte de sydsvenska arbetsplatserna samma prioritet som de i övriga landet? Våra fabriker behöver vägar. Råvarorna ska från hamnarna till fabrikena och produkterna ut i världen likaväl som i övriga Sverige.

Anf. 125 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Det var ett kort svar jag fick av ministern när det gäller PPP. Hon är inte beredd i dagsläget att pröva sådana projekt. För några år sedan däremot var regeringen med ministrarnas föregångare beredda att pröva PPP-lösningar. Det fanns ett framarbetat förslag med en lista på tänkbara projekt. Man hade från Näringsdepartementets sida beskrivit fördelarna med sådana finansieringslösningar. Men vi vet alla att det är de båda samarbetspartierna som har lyckats förhandla bort den här lösningen. Jag tycker att ministern kunde gått in på och åtminstone förklara varför vi inte kan använda PPP i Sverige när andra länder kan göra det.

Vi fick ett dokument i trafikutskottet nyligen som handlar om ett stort infrastrukturprojekt som EU-länderna ska göra tillsammans. Det handlar om att skicka upp satelliter i rymden för GPS-navigering. Det står så här under den svenska ståndpunkten:

”Sverige har under hela projektets gång hävdat att finansieringslösningarna måste vara tydliga och att en betydande privat medverkan bör eftersträvas så tidigt som möjligt. Skälet är att en privat medverkan minskar det offentliga finansierings- och risktagandet samt garanterar kostnadspress och beaktande av användaraspekter.”

Det är förvånansvärt att regeringen har denna inställning när det gäller satelliter men inte när det gäller E 22. Vår uppmaning till ministern är: Ta vara på den här möjligheten att inleda samtal med Sydsvenska handelskammaren, titta på en PPP-lösning och få fart på E 22!

Anf. 126 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Det finns många viktiga ord på p. Vi har hört dem här i debatten i dag, till exempel principer, prioriteringar, politik, pengar, privat. Men det är också ett annat viktigt p-ord jag vill lyfta fram nu. Jag tänker då på personerna, alltså människorna.

Jag tänker på alla dem i södra Sverige som nu är djupt besvikna över att E 22 inte kommer att byggas ut. Därför vill jag ge två uppmaningar till ministern. Den första är: Ta vara på sydsvenska industriernas och handelskammarens erbjudande om att hjälpa till med en PPP-lösning för E 22! Det är ett fint erbjudande. Den andra uppmaningen blir: Låt inte Miljöpartiet och Vänstern styra er i regeringen när det kommer sådana kloka förslag från näringsliv och lokala politiker!

Vi har konstaterat att det finns direkta samhällsekonomiska vinster med en utbyggnad av E 22. De medmänskliga vinsterna får inte heller undervärderas. De boende utmed vägen har väntat förgäves i många år nu. Låt dem få tillbaka hoppet om att väntan inte har varit förgäves!

Anf. 127 CHRISTER ADELSBO (s):

Herr talman! Vid träffen mellan de skånska riksdagsledamöterna och Region Skånes politiker var som sagt ingen av de sex folktoppartistiska riksdagsledamöterna närvarande. Om man nu, som Christer Nylander sade, var informerad om vad som kom fram i diskussionen är det ännu mer förvånande med det besynnerliga brevet som man sände dagen efter till de socialdemokratiska ledamöterna.

Som jag nämnde i mitt första inlägg anser jag att man inte hade behövt finansiera ett speciellt ärende som satsningarna på Trollhättan med att stryka andra angelägna infrastrukturprojekt i olika delar av landet. Det borde ha finansierats med nya medel. Det är ingen tvekan om att strykningarna av de fem utbyggnadsprojekten på E 22 är ett hårt slag mot Skåne. Skåne benämns ofta som en region med hög tillväxt och god utveckling, vilket i stort sett stämmer. Men vi har också stora utmaningar som vi måste hantera.

Sett ur ett nationellt perspektiv har delar av Skåne en mycket hög arbetslöshet och en mycket låg sysselsättning. Det är också stora skillnader på förutsättningarna i västra Skåne och exempelvis de i nordöstra Skåne. Det är därför som utbyggnaden av E 22 bedöms som så viktig för oss. Det skulle knyta ihop Skåne på ett bra och naturligt sätt. En utbyggnad

Prot. 2004/05:32
18 november

*Svar på
interpellationer*

av E 22 skulle innebära att man stärker förutsättningarna för att regional utveckling kan ske i hela Skåne.

Min förhoppning är att Ulrica nu tar detta till sig, dagens diskussion men framför allt de diskussioner som ska föras med skånska regionföreträdare under nästa år och att detta ska leda till att man åter kan införa de fem utbyggnadsprojekten av E 22 i Skåne in i den långsiktiga väghållningsplanen.

Anf. 128 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Christer Nylanders inlägg om hur han tror att det fungerar inom Socialdemokraterna visar att han inte har en aning om hur det verkligen fungerar. Brevet som skrevs från Folkpartiets kansli i riksdagen visar att okunnigheten är lika stor där. Jag svarade på brevet direkt, och jag kan säga det även här i kammaren: Jag betackar mig för sådana brev från Folkpartiets kansli. Det var en cirkulärskrivelse, om jag förstod det rätt. Jag vet ingen folktopist, varken av dem som sitter här eller i trafikutskottet, som kan lära mig någonting om kommunikationer. De kunskaperna finns, och aktiviteten finns också. Om ni vill utbilda någon, ägna er åt att utbilda era egna företrädare!

När det gäller sakfrågan tycker jag att det är bra att ministern ska besöka Skåne för att diskutera frågan om investeringar och finansieringar av E 22. Jag är fullt medveten om att oavsett finansieringsform ska dessa betalas. Problemet är bara att med dåliga kommunikationer för oss som bor utefter E 22 får vi betala priset. Därför vill jag, utöver det som ministern nu har pratat om, att man ska diskutera hur man kan skapa ett utrymme för att göra katastrofutryckningar – om jag nu får använda det ordet – eller snabbutryckningar vid sådana tillfällen när det så krävs utan att man förstör det system som vi redan har byggt upp. Jag tycker att det borde vara möjligt. Om det inte är möjligt kan man ifrågasätta det som vi håller på med i dag. De genomlysningar och allt det arbete som har lagts ned måste också ha ett värde som inte ska försvinna på grund av att det händer någonting på, om jag får säga det, en geografiskt avgränsad plats.

Anf. 129 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera Christer Adelsbos påpekande att de skånska riksdagsmännen inte var närvarande vid träffen med regionen.

Som Christer vet pågår många möten i Skåne de dagar vi är där. Jag valde personligen att vara närvarande vid en träff med industrin i stället. Jag träffade nämligen livsmedelsindustrierna.

Det för mig osökt in på en annan problematik, nämligen att svensk bilindustri är oerhört viktig. Jag tror att man måste göra vad man kan för att stödja den. Det finns ett problem i Sverige mellan de industrigrenar som har ett fåtal stora nyckelföretag och de industrigrenar som består av många små, till exempel livsmedelsindustrin, som är väldigt viktig just nere i den här regionen.

De väldigt små företagen får aldrig så stark röst som Saab, Volvo eller Ericsson. Därmed tar man inte samma hänsyn till deras behov. Den skånska livsmedelsindustrin hade behövt E 22. Den skånska livsmedelsindustrin, och faktiskt hela Sveriges livsmedelsindustri, är en industri

som lever mycket på export. Det hade man varit medveten om om man varit med på det möte som jag var på.

Jag tycker att det är viktigt att vi är ute och träffar företrädare för industri och näring. Man får naturligtvis välja och prioritera. Jag prioriterade detta just den fredagen.

Prot. 2004/05:32
18 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 130 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick något svar på den fråga jag ville ta upp med infrastrukturminister Ulrika Messing, nämligen demokrati och trovärdighetsaspekten för politiken med de lappkast vi nu tvingas uppleva i infrastrukturpolitiken. Jag tror inte att det bara intresserar mig, utan även tjänstemän, lokalpolitiker och vanligt folk som i flera år har varit delaktiga i förberedelserna för det som skulle hända nu.

Vilken tilltro tror infrastrukturminister Ulrika Messing att människor kommer att sätta till nästa planerings- och samrådsomgång inför kommande infrastrukturbeslut, och vilket deltagande kommer man att få?

Vi har inte fått något besked om alternativa finansieringar. Jag vill erinra om när Ulrika Messing var i mitt län i april 2003 och regionförbundet i Kalmar föreslog att vi skulle få bli en testregion för alternativa finansieringar av väg- och järnvägsbyggen. Ministern var då positiv och sade att vi får titta på detta tillsammans. Hittills har vi inget hört. Vad säger hon i dag? Har hon ändrat sig?

Till sist vänder jag mig till Krister Örnfräder. Du visar en ganska stor självsäkerhet. Det är inget att lära; ingen kan lära mig någonting. Det är på något sätt socialdemokratiskt klarspråk som känns igen. Jag beklagar att vi har fått höra det igen.

Anf. 131 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Ett folkpartistiskt brev har fått stort utrymme i den här debatten. Man kan ha synpunkter på det, och det står var och en fritt att ha det. Någonting som rimligtvis måste vara större och mer värt att diskutera än ett brev från Folkpartiet är hur man ser på sitt uppdrag här i kammaren.

Christer Adelsbo har undertecknat en artikel i Sydsvenska Dagbladet som mycket tydligt tar avstånd från regeringens linje vad gäller E 22 i Skåne. Från Socialdemokraterna har vi i den här debatten hört att det är en onödig skatt. Det känns mindre bra. Det saknas långsiktighet.

Det är väl bra att man skriver det i Sydsvenska Dagbladet, och det är väl kanske bra att man säger det i en interpellationsdebatt, men de som har valt in er räknar väl inte med att ni är fullständigt maktlösa.

Socialdemokraterna från Skåne är, tror jag, fler än vad miljöpartisterna sammantaget är i den här kammaren, men ni kan ingenting göra mer än att avvakta ett möte med ministern. Miljöpartiet ser till att det inte blir några neddragningar på järnvägssatsningarna för att vi ska få råd med Trollhätteprojektet. Vad gör ni? Var finns ni? Ni skriver debattartiklar, men är inte beredda att agera.

Anf. 132 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tror att det än så länge bara är Heli Berg som så tydligt ogillar satsningen på Trollhättan. Jag beklagar att hon gör det. Jag vill inte tona ned den satsning vi har gjort där. Jag är övertygad om att

den är oerhört viktig. Jag vill också påminna om att det är fler infrastruktursatsningar än vägar som är avgörande för svensk konkurrenskraft.

I morgon ska vi ta emot Luftfartsverkets förslag till vilka statliga flygplatser som är angelägna noder för Sverige. Vi har en godstransportdelegation vars förslag vi ska ta hänsyn till när det gäller hamnpolitiken i den kommande transportpolitiska propositionen. Vi har järnvägsfrågorna. Allt detta är viktigt. I dag diskuterar vi en av de viktiga sakerna, nämligen vägarna och infrastrukturen runt E 22.

Varför inte PPP-lösning? Förr eller senare ska allt ändå betalas, precis som flera har varit inne på i debatten. När vi har en lågkonjunktur som i dag är det rimligt att man inte bara sparar på ersättningsnivåer och transfereringar. Det kan inte vara så att vi som politiker kan gå ut och sänka barnbidraget eller hålla nere uppräkningsen av pensionerna när det är dåliga tider. Det måste vara så att vi har möjlighet att bygga lite saktare eller lite mindre – oavsett om det är en ny flygterminal, en väg eller en järnväg – när det är sämre tider för att kunna bygga lite mer när det är bättre tider.

Problemet med att låsa upp kommande budgetar för beslut är att den flexibiliteten inte finns. Då har vi bundit kommande generationers politiker till beslut som vi i dag tycker är de mest angelägna också om 20 år. Jag vill vara försiktig med det.

Det betyder inte att vi principiellt är emot alla former av alternativ finansiering. Det var den fråga som Sverker Thorén tog upp. En tydlig vink om det var det stora paket för Västsverige som vi presenterade före jul förra året.

Alla de satsningarna – på vägsidan och på järnvägssidan – är finansierade med alternativa finansieringar. Vi har också andra typer av alternativ finansiering, till exempel Svinesundsbron och Arlandabanan. Vi har inte tagit något principiellt avstånd från den typen av alternativ finansiering i vid mening. PPP är jag inte här och nu beredd att säga att vi automatiskt ställer oss bakom. Däremot är det självklart för mig att komma ned och fortsätta diskussionen med företrädare för regionen och verkligen lyssna och ta intryck av vad ni har att föreslå.

Jag kan inte låta bli att komma tillbaka till Heli Berg. Hon påstod i interpellationen att vi har haft ett huvudstadsperspektiv när vi har fördelat infrastrukturpengarna. Det har vi verkligen inte. Hade det funnits ett tydligt huvudstadsperspektiv hade Mälartunneln varit byggd för flera år sedan. Den är också en nationell angelägenhet. Jag är verkligen glad att den nu äntligen ska byggas. Den är en viktig förutsättning för all den regionförstoring och all den pendling in till och ut från vår vackra huvudstad som resten av landet behöver. I den meningen har huvudstaden ofta fått stå tillbaka vid den medelstilldelning som har varit runt infrastrukturen.

Anf. 133 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är synd att Sverker Thorén inte har fått svar på sin fråga om hur vi ser på den framtida demokratiska förankringen av vägsatsningar.

Jag tycker att agerandet i den här frågan väcker frågan om hur ansvaret för infrastrukturen ska se ut i framtiden. Jag vet att det ligger ett brev på ministrernas bord där man föreslår att Ansvarsutredningen ska få i upp-

drag att fundera också på denna fråga. Man kanske inte ska låta regionerna ta större ansvar och fatta mer beslut när det gäller infrastruktursatsningar. I E 22-frågan skulle det ge ett helt annat resultat än när regeringen har det.

Ulrica Messing sade att vi befinner oss i en lågkonjunktur. Problemet är att när regeringen pratar i andra sammanhang är det en lysande ekonomi i Sverige just nu. Då borde det faktiskt finnas en hel del pengar att satsa.

Hur ska det se ut i framtiden när vi verkligen befinner oss i en lågkonjunktur? Ska man då satsa ännu mindre på viktiga infrastrukturåtgärder?

Jag tycker att detta är en jätteviktig debatt. Den handlar om hur vi bygger ett starkare Sverige, ett Sverige som har mer möjlighet till tillväxt. Vi måste ta vara på de regioner som har tillväxtförutsättningar. Vi vet att Skåne är en sådan. Vi vet också att om man länkar samman Öresundsregionen, Skåne, Blekinge och Kalmar, får vi en stark sydost-svensk region som kan se till att hela Sverige har råd att satsa pengar på sådant som vi tycker är viktigt.

Jag skulle avslutningsvis i debatten också vilja välkomna Ulrica Messing till Skåne för en diskussion om E 22:ans framtid. Jag har varit på massor av möten om E 22:an. Adelsbo har varit på några av dem, och han har inte varit på andra. Jag tänker inte använda det i debatten. Men jag skulle vilja välkomna statsrådet att komma ned och diskutera detta. Men gör då alla här en tjänst och börja resan i Kalmar. Ta bilen längs hela E 22:an, ned till Lund, Malmö eller Kristianstad, beroende på var mötet ska vara. Då har statsrådet riktigt bra förutsättningar att fatta ett klokt beslut om att snabbt bygga ut E 22:an.

Anf. 134 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Med risk för att göra Christer Nylander besviken kan jag tala om att den vägen åkte jag i somras. Trots den erfarenheten har vi varit tvungna att göra dessa tuffa prioriteringar.

Men det Sverker Thorén tog upp i sin fråga är ju svaret på det jag också resonerade runtomkring när det gäller PPP. Eftersom vi ska finansiera infrastrukturen med de pengar som finns här och nu finns alltid möjligheten eller risken att gasa och att bromsa.

Det är inte bara konjunkturer som påverkar infrastrukturplaneringen. Vis av erfarenhet från andra planeringsprojekt är jag övertygad om att ni också har stött på investeringar där utbyggnadstakten har fått saktas ned därför att man har hittat till exempel historiska fyndigheter som vi inte kunde förutse. Man har kommit på berggrunder som kräver mycket mer arbete än vi kunde ana. Man har överklaganden, och man har hittat salamandrar. Allt detta påverkar alltid utbyggnadstakten därför att vi måste anpassa arbetet efter verkligheten.

Det var i det resonemanget som jag också påpekade att min principiella ståndpunkt mot PPP är att det binder oss när vi är i en lågkonjunktur. Det är vi inte i dag, men det binder kommande beslut mycket. Därför ska man vara försiktig med det, eftersom allt förr eller senare ska betalas.

Avslutningsvis vill jag också säga att trots de förändringar vi nu har gjort, där vi lyfter ut 13 objekt ur planerna, är det stora satsningar som görs på infrastrukturen över hela landet. Det är också så att stora sats-

Prot. 2004/05:32

18 november

*Svar på
interpellationer*

ningar görs och har gjorts i och omkring Skåne med E 4:an, E 6:an, Södra stambanan och Citytunneln. Allt detta är också viktigt. Det är inte så att Skåne, som en konsekvens av att E 22:an nu kommer utanför ramen, står utan investeringar. Vi investerar fortfarande mycket, och det är det viktigt att också ha sagt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 18 november

2004/05:153 av *Ulrik Lindgren* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Säkerhet för israeler och palestinier

2004/05:154 av *Annika Qarlsso* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Israeliska bosättningar på palestinskt område

2004/05:155 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Gaza, Västbanken och östra Jerusalem

2004/05:156 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Sverige och Israels överträdelser av internationell rätt

2004/05:157 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Kidnappade barn i Gaza

2004/05:158 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds

Assyrier/syrianers och kaldéers situation i Irak

2004/05:159 av *Karin Enström* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Amfibiekåren

2004/05:160 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Kulturverksamhet för äldre

2004/05:161 av *Kenneth Lantz* (kd) till socialminister Berit Andnor
De sämst ställda pensionärernas situation

2004/05:162 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Lekmannaövervakare

2004/05:163 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Brott mot äldre

2004/05:164 av *Ingvar Svensson* (kd) till statsminister Göran Persson
Åldersgräns för högre statliga tjänster

2004/05:165 av *Yvonne Andersson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Konsumenträtt för äldre

2004/05:166 av *Ingemar Vänerlov* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

God man och förvaltare

2004/05:167 av *Tuve Skånberg* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Äldres tillgång till kassaservice

2004/05:168 av *Mats Odell* (kd) till finansminister Pär Nuder
Demografisk utmaning för arbetsmarknaden
2004/05:169 av *Kenneth Lantz* (kd) till finansminister Pär Nuder
Fastighetsskatt på äldreboende
2004/05:170 av *Annelie Enochson* (kd) till finansminister Pär Nuder
Hushållstjänster för äldre
2004/05:171 av *Per Landgren* (kd) till finansminister Pär Nuder
Fastighetsskatt för äldre
2004/05:172 av *Göran Hägglund* (kd) till statsminister Göran Persson
Diskriminering av de äldre i vårt samhälle
2004/05:173 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Äldreomsorgspersonalens utbildning
2004/05:174 av *Alf Svensson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Värdighet för äldre
2004/05:175 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Demensvården

Prot. 2004/05:32
18 november

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 november.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 18 november

2004/05:371 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Vitesföreläggande inom sjukvården
2004/05:372 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Nikotinersättningprodukter
2004/05:373 av *Göran Lindblad* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Straff för brottsoffer
2004/05:374 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Pär Nuder
Betalningsanmärkningar
2004/05:375 av *Sten Lundström* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Illegal vistelse
2004/05:376 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Biljettpriset på sträckan Stockholm–Gävle
2004/05:377 av *Marie Wahlgren* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Säkerheten vid kraftverksdammar
2004/05:378 av *Marie Wahlgren* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Klimatförändringarnas inverkan på samhällsplaneringen
2004/05:379 av *Marie Wahlgren* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Vätgasteknologi

2004/05:380 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Lena Sommestad
LOU på avfallsområdet

2004/05:381 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson

Att sälja sjukvård

2004/05:382 av *Annika Qarlsson* (c) till finansminister Pär Nuder
Förmånsbeskattning av vårdbiträdes kläder

2004/05:383 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Tandhälsan

2004/05:384 av *Ulla Löfgren* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Befälsutbildningen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 november.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 november

2004/05:257 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Jens Orback
Etnisk kvotering och allas likhet inför lagen

2004/05:269 av *Hillevi Engström* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
De långa häktningstiderna i Spanien

2004/05:270 av *Kalle Larsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Bolivias gas- och naturtillgångar

2004/05:271 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Försämrade villkor för kurderna i Syrien

2004/05:272 av *Margareta Pålsson* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Inresemöjlighet

2004/05:273 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Valet i Ukraina

2004/05:284 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Trakasserier mot etniska minoriteter i Turkiet

2004/05:295 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Mänskliga rättigheter i Turkiet

2004/05:303 av *Sten Tolgfors* (m) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Resursfördelningssystemet till grundutbildningen

2004/05:306 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Förtida avveckling av kärnkraft

2004/05:311 av *Luciano Astudillo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Israels säkerhetsmur

2004/05:321 av *Christer Nylander* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Öresundsuniversitetet

2004/05:330 av *Lennart Kollmats* (fp) till finansminister Pär Nuder
Moms på böcker i mp 3-format
2004/05:346 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström
Skydd för tulltjänstemän

Prot. 2004/05:32
18 november

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
den 23 november.

12 § Kammaren åtskildes kl. 16.32.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.50,
av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 121 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och justitieutskottet	1
4 § Hänvisning av ärende till utskott	2
<i>Remissdebatt.....</i>	<i>2</i>
Anf. 1 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s)	2
Anf. 2 BEATRICE ASK (m)	4
Anf. 3 JOHAN PEHRSON (fp)	6
Anf. 4 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	8
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp) replik	8
Anf. 6 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	9
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp) replik	9
Anf. 8 MARIA LARSSON (kd).....	10
Anf. 9 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	11
Anf. 10 MARIA LARSSON (kd) replik	12
Anf. 11 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	12
Anf. 12 MARIA LARSSON (kd) replik	13
Anf. 13 ROLF OLSSON (v)	13
Anf. 14 JOHAN PEHRSON (fp) replik	15
Anf. 15 ROLF OLSSON (v) replik	15
Anf. 16 JOHAN PEHRSON (fp) replik	16
Anf. 17 ROLF OLSSON (v) replik	16
Anf. 18 BEATRICE ASK (m) replik	17
Anf. 19 ROLF OLSSON (v) replik	17
Anf. 20 BEATRICE ASK (m) replik	17
Anf. 21 ROLF OLSSON (v) replik	18
Anf. 22 JOHAN LINANDER (c).....	18
Anf. 23 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	20
Anf. 24 JOHAN LINANDER (c) replik.....	20
Anf. 25 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	21
Anf. 26 JOHAN LINANDER (c) replik.....	21
5 § Svar på interpellation 2004/05:117 om hyressättningssystemet	22
Anf. 27 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	22
Anf. 28 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	22
Anf. 29 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	23
Anf. 30 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	24
Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	25
Anf. 32 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	26
Anf. 33 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	27
Anf. 34 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	27
Anf. 35 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	28
Ajournering.....	28
Återupptagna förhandlingar	28

6 § Frågestund.....	29	Prot. 2004/05:32
Anf. 36 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	29	18 november
<i>Sänkning av sjukersättningen</i>	<i>29</i>	
Anf. 37 BERIT HÖGMAN (s)	29	
Anf. 38 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	29	
<i>Reformering av FN-systemet</i>	<i>29</i>	
Anf. 39 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	29	
Anf. 40 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	30	
Anf. 41 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	30	
Anf. 42 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	30	
<i>Individuellt kompetenssparande</i>	<i>31</i>	
Anf. 43 ULF NILSSON (fp).....	31	
Anf. 44 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	31	
Anf. 45 ULF NILSSON (fp).....	31	
Anf. 46 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	31	
<i>Åldersdiskriminering</i>	<i>32</i>	
Anf. 47 CHATRINE PÅLSSON (kd)	32	
Anf. 48 Finansminister PÅR NUDER (s).....	32	
Anf. 49 CHATRINE PÅLSSON (kd)	32	
<i>Svenska företags etablering utomlands</i>	<i>32</i>	
Anf. 50 ROGER TIEFENSEE (c).....	32	
Anf. 51 Finansminister PÅR NUDER (s).....	33	
Anf. 52 ROGER TIEFENSEE (c).....	33	
Anf. 53 Finansminister PÅR NUDER (s).....	33	
<i>Svenska regeringens hållning till kriget i Irak.....</i>	<i>34</i>	
Anf. 54 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	34	
Anf. 55 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	34	
Anf. 56 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	34	
Anf. 57 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	34	
<i>Strandskyddet.....</i>	<i>35</i>	
Anf. 58 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	35	
Anf. 59 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	35	
Anf. 60 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	35	
Anf. 61 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	36	
<i>Fördelning av bostäder.....</i>	<i>36</i>	
Anf. 62 STEN LUNDSTRÖM (v)	36	
Anf. 63 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	36	
Anf. 64 STEN LUNDSTRÖM (v)	37	
Anf. 65 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	37	
<i>Ekologiskt hållbart samhälle</i>	<i>37</i>	
Anf. 66 MONICA GREEN (s)	37	
Anf. 67 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	37	
Anf. 68 MONICA GREEN (s)	38	
Anf. 69 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	38	
<i>Förenkling av reglerna för företagen</i>	<i>38</i>	
Anf. 70 HANS BACKMAN (fp).....	38	

Anf. 71 Finansminister PÄR NUDER (s)	38
Anf. 72 HANS BACKMAN (fp)	39
Anf. 73 Finansminister PÄR NUDER (s)	39
<i>Fördelning av bostäder</i>	39
Anf. 74 OWE HELLBERG (v)	39
Anf. 75 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	40
Anf. 76 OWE HELLBERG (v)	40
Anf. 77 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	40
<i>Införselregler</i>	40
Anf. 78 ERLING WÄLIVAARA (kd)	40
Anf. 79 Finansminister PÄR NUDER (s)	41
Anf. 80 ERLING WÄLIVAARA (kd)	41
Anf. 81 Finansminister PÄR NUDER (s)	41
<i>Konkurrenslagstiftningen</i>	41
Anf. 82 GUNNAR ANDRÉN (fp)	41
Anf. 83 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	42
<i>Alkoholskatten</i>	42
Anf. 84 CARL-AXEL ROSLUND (m)	42
Anf. 85 Finansminister PÄR NUDER (s)	42
Anf. 86 CARL-AXEL ROSLUND (m)	43
Anf. 87 Finansminister PÄR NUDER (s)	43
<i>Höjning av lönebidragen</i>	43
Anf. 88 BIRGITTA GIDBLÖM (s)	43
Anf. 89 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	44
Anf. 90 BIRGITTA GIDBLÖM (s)	44
<i>Asylpolitiken</i>	44
Anf. 91 LARS LINDÉN (kd)	44
Anf. 92 Finansminister PÄR NUDER (s)	44
Anf. 93 LARS LINDÉN (kd)	45
Anf. 94 Finansminister PÄR NUDER (s)	45
<i>Preskriptionstiden för barnpornografibrott</i>	45
Anf. 95 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	45
Anf. 96 Finansminister PÄR NUDER (s)	46
Anf. 97 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	46
<i>Infrastrukturförbättringar</i>	46
Anf. 98 SVEN BERGSTRÖM (c)	46
Anf. 99 Finansminister PÄR NUDER (s)	46
Anf. 100 SVEN BERGSTRÖM (c)	47
Anf. 101 Finansminister PÄR NUDER (s)	47
Anf. 102 FÖRSTE VICE TALMANNEN	47
7 § Svar på interpellation 2004/05:119 om räddningshelikoptrar i Stockholms skärgård	47
Anf. 103 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	47
Anf. 104 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	49
Anf. 105 GUNNAR ANDRÉN (fp)	49
Anf. 106 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	50
Anf. 107 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	51

Anf. 108 GUNNAR ANDRÉN (fp)	52	Prot. 2004/05:32
Anf. 109 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	52	18 november
Anf. 110 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	53	
Anf. 111 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	54	
Anf. 112 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	54	
8 § Svar på interpellation 2004/05:123 om utbyggnaden av		
E 22.....	55	
Anf. 113 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	55	
Anf. 114 CHRISTER NYLANDER (fp)	55	
Anf. 115 HELI BERG (fp)	57	
Anf. 116 JOHNNY GYLLING (kd)	57	
Anf. 117 LARS-IVAR ERICSON (c)	58	
Anf. 118 CHRISTER ADELSBO (s)	59	
Anf. 119 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	60	
Anf. 120 MARIE WAHLGREN (fp)	61	
Anf. 121 SVERKER THORÉN (fp)	62	
Anf. 122 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	62	
Anf. 123 CHRISTER NYLANDER (fp)	64	
Anf. 124 HELI BERG (fp)	65	
Anf. 125 JOHNNY GYLLING (kd)	65	
Anf. 126 LARS-IVAR ERICSON (c)	66	
Anf. 127 CHRISTER ADELSBO (s)	66	
Anf. 128 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	67	
Anf. 129 MARIE WAHLGREN (fp)	67	
Anf. 130 SVERKER THORÉN (fp)	68	
Anf. 131 TORKILD STRANDBERG (fp)	68	
Anf. 132 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	68	
Anf. 133 CHRISTER NYLANDER (fp)	69	
Anf. 134 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	70	
9 § Anmälan om interpellationer	71	
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	72	
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	73	
12 § Kammaren åtskildes kl. 16.32	74	

Prot. 2004/05:32
18 november

Elanders Gotab, Stockholm 2004